tevhid

MUHARREM 1443

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP, ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!" (39/ZÜMER, 17)

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ | AĞUSTOS '21 | YIL: 10 | SAYI: 105 | FİYATI: 12₺ | ISSN: 2148-4635

İLİM TARİHİNİ DEĞERLENDİRMEDE USUL

· HALİS BAYANCUK HOCA | HASBİHAL' 04 ·

El-Esmau'l Husna

GENİŞLETİLMİŞ BASKI

ÇOK YAKINDA

www.tevhidkitap.net   +90 (552) 872 83 84   kitabevisiparis@gmail.com

بسم الله الرحمن الرحيم

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Tevhid Dergisinin 105. sayısıyla aranızda olmanın mutluluğu içerisindeyiz.

Halis Hoca'mız, bu sayımızda ilim tarihini değerlendirirken nasıl bir yol izlememiz gerektiğini anlatıyor. Mevcut usullerdeki sapmalara, bu sapmaların doğurduğu vahim sonuçlara değiniyor, bizlere ufuk açıcı ve basiretli bir bakış kazandıracak yöntemler gösteriyor.

Enes Yelgün, Bedir Zaferi'nin etkisini sindiremeyip İslam'a ve Müslimlere zarar veren münafıkların başında gelen Ebu Rafi'ye yapılan suikastı nakilediyor ve günümüze yönelik çıkarımlarıyla, ashabın ulaştığı mevkiye nasıl ulaşabileceğimize dair yönlendirmelerde bulunuyor.

Özcan Yıldırım, Kâf Suresi'ni tefsir ettiği yazı dizisinde ahirete imanın faydalarını zikretmeye devam ediyor ve ahirete imanın, zulme uğrayan her kulun bu dünyadaki tesellisi olduğunu vurguluyor.

Enes Doğan, sünnetin teşri kaynağı olduğunu kanıtladığı yazı dizisinde bu ay sahabenin sünnete karşı gösterdiği ve bizlere birer mefkûre oldukları tavır ve uygulamalarından örnekler aktarıyor.

Emre Acar, "İnsana Çabasının Karşılığı Vardır" başlıklı yazısıyla çaba göstermenin kıymeti üzerine mülahazalarda bulunuyor.

Ömer Akduman, İmam Nevevi'nin Kırk Hadis eserine yaptığı şerhe devam ediyor ve bu sayımızda bidatin tehlikelerinden bahsediyor.

Salim Kandemir, seçkin sahabilerimizin hayatlarını bizlere perde perde sunmaya devam ediyor ve bu sayımızda küfrün başı Ebu Cehil'in İslam'ı seçen oğlu İkrime'yi (ra) konuk ediyor.

Kerem Çağlar, geçirdiğimiz son pandemi dönemiyle birlikte iyice gündeme yerleşen evde eğitim konusunu ele alıyor ve farklı bir bakış açısıyla bu konuyu değerlendiriyor.

Mahi bu sayımızda üç ayrı meseleye dikkat çekiyor. Çocukluk, çocuk olmak ve hata yapmak konularına değinen Yazarımız, yazısının sonunda bizlere ilginç bir hediye veriyor.

Gözde Tercuman, Nöromotor Gelişim yazı dizisinde bu ay bebeklerin onuncu aydan bir yaşa kadarki nörolojik gelişim süreçlerini anlatıyor.

Motivasyon yazı dizimiz stres ve motivasyon ilişkisinin ele alındığı bu sayımızla birlikte tamamlanıyor.

Osman Sadıkoğlu, Bakara Suresi'ni Tevhid Meali'nden Kürtçeye çevirmeye devam ediyor.

Her sayımızda bir kitabı önerdiğimiz köşemizde bu ay, Karınca & Polen Yayınlarından çıkan Sahabe ve Selef-i Salihin'in Gece Namazı kitabı tanıtılıyor.

Sonraki sayılarımızda buluşmak duası ile...

Editör

tevhid

İmtiyaz Sahibi
Hamza ÖZTÜRK

Yazı İşleri Müdürü
Abdullah DEMİR

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Reklam ve Abonelik
www.tevhiddergisi.org
tevhiddergisi@gmail.com
0 (545) 762 15 15

Adres
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Yazışma Adresi
Hamza ÖZTÜRK
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Basım
Şenyıldız Yayıncılık, 45097
Gümüşsuyu Cad. Işık Sanayi Sitesi C Blok
No. 19/102 Topkapı/İSTANBUL 0 212 483 47 91

Satış Noktaları: Tevhid Kitabevi

- **İstanbul** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120/A 34212 Bağcılar/İSTANBUL 0 545 762 15 15
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA 0 543 225 50 48
- **Diyarbakır** : Kaynartepe Mah. Gürsel Cad. No. 90/A 21090 Bağlar/DİYARBAKIR 0 543 225 50 43
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA 0 543 225 50 49
- **Van** : Vali Mithatbey Mah. Gündüz 2. Sok. No. 2 A İpekyolu/VAN 0 543 225 50 45

İrtibat Büroları

- **Merkez** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120 34212 Bağcılar/İSTANBUL
- **Avcılar** : Firuzköy Mah. Kazım Karabekir Cad. Tütün Sok. No. 2 34325 Avcılar/İSTANBUL
- **Sultangazi** : İsmetpaşa Mah. 95. Sok. No. 41/A 34270 Sultangazi/İSTANBUL
- **Diyarbakır** : Mezopotamya Mah. 327. Sok. Seval Kent Sitesi A Blok No. 1/A Kayapınar/DİYARBAKIR
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA
- **Van** : Bahçıvan Mah. Sıhke Cad. Karatekin Sok. Yavuz Canlı Apt. Kat: 2 65040 İpekyolu/VAN
- **Erciş** : Kışla Mah. Şehitler Cad. No. 10 65400 Erciş/VAN
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. Nilüfer Cad. 2. Fırın Sok. No. 4 16160 Osmangazi/BURSA
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA

Ağustos 2021 | Muharrem 1442
Yıl: 10 | Sayı: 105 | Fiyat: 12₺
ISSN: 2148-4635

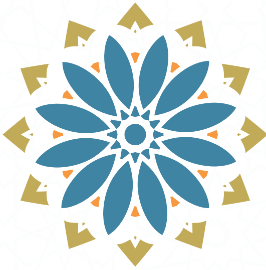
teuhid

İÇİNDEKİLER

Halis BAYANCUK HOCA (Ebu Hanzala)
halisbayancuk@tevhiddergisi.org

İLİM TARİHİNİ DEĞERLENDİRMEDE USUL

Ne yazık ki Türkiye'de akademi, nitelikli çalışmalar üreten bilim adamlarıyla değil; dedikodu üreten, sarsıcı iddialarla toplumu meşgul eden, "Faydasız ilimden sana sığınırım." duasının pratik tefsiri olan... insanlarla gündeme geliyor. Bu nedenle yazının amacı, geçmişe yönelik her değerlendirmenin sahih kaynaklara dayanmadığını ve büyük/sarsıcı iddiaların çoğu zaman lafazanlıktan öteye geçmediğini göstermek.

Allah'ın adıyla.

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Yüce Allah her birinize af ve afiyet ihsan eylesin. Sizleri sevdiği, razı olduğu ve rahmetiyle kuşattığı bahtiyarlardan kılsın. Hamdolsun, ben iyiyim. Siz kardeşlerime duacıyım, sizlerden de dua beklemekteyim.

Bu ay işleyeceğim konu; ilim tarihini değerlendirirken nasıl bir yol izlenmesi gerektiği ve hâlihazırda bu işi yaptığını iddia eden akademinin kaynak ve usul yönünden değerlendirilmesi...

Şöyle ki; Allah (cc) ve Resûl'ü (sav), inanan toplumların belli bir zaman sonra itikadi, ahlaki ve siyasi olarak bozulduğunu haber veriyor. Başta âlimler olmak üzere tüm müminlere, din adına bozulan ne varsa ıslah görevi yüklüyor. Bugün yaşanan bozulmanın bir kısmı geçmişten kaynaklandığı için, ıslah sorumluluğu olanlar işin çıkış noktasına, yani geçmişe gitmek durumunda kalıyor. Hâliyle bugünü ıslah eden bir ilim adamının yolu, bir şekilde geçmişle kesişiyor.

Geçmişi değerlendiren ilim adamının sahih bir usulü/yöntemi olmak zorundadır. Zira geçmişte yaşayan insanlara karşı şer'i sorumluluklarımız var. Ayrıca yapacağımız değerlendirme bir yönüyle İslam tarihiyle, dolayısıyla İslam ile ilgili olacağından İslam'a karşı da sorumluluklarımız var.

Yazıyı yazmamın bir diğer nedeni bugün ortaya atılan büyük iddiaların ardındaki gerçeklere ışık tutmak. Gördüğüm kadarıyla birçok insan; isimlerinin önünde yazan akademik unvanlar nedeniyle koca koca adamların yalan söylemeyeceğine veya sürekli ilmî kriterlerden ve hür düşünceden söz eden akademisyenlerin, gerçekten özgür düşünceli insanlar olduğuna ve dedikodu üretmeyeceğine inanıyor. Türkiye'de alanında çok iyi akademisyenlerin olduğu ve -tevhid ilmi hariç- tüm ilim camiasının faydalandığı nitelikli çalışmalar yaptıkları muhakkak. Ancak Batı tercüme bürosu gibi çalışan, dedikodu üreten, büyük iddialarla toplumu yanlış yönlendiren insanların olduğu da bir gerçektir. Ve ne yazık ki Türkiye'de akademi, nitelikli çalışmalar üreten bilim adamlarıyla değil; dedikodu üreten, sarsıcı iddialarla toplumu meşgul eden, "Faydasız ilimden sana sığınırım." duasının pratik tefsiri olan... in-

sanlarla gündeme geliyor. Bu nedenle yazının amacı, geçmişe yönelik her değerlendirmenin sahih kaynaklara dayanmadığını ve büyük/sarsıcı iddiaların çoğu zaman lafazanlıktan öteye geçmediğini göstermek. Tecrübem bana şunu gösterdi: Akademinin Allah Resûlü'nün (sav) sünnetine ve İslam tarihine yönelik iddiaları ne denli büyükse, yalan olma ihtimali de o oranda büyüktür ve mutlaka tahkik edilmesi gerekir.

İslam/İlim Tarihine Yönelik Değerlendirmede Usul

1. Kaynaklar Konusundaki Tavrımız

Değerlendirmeye konu olan şahsa/olaya/döneme dair bilgilerin sahih, tartışmasız ve konuyla ilgili kaynaklara dayanması gerekir. Kaynak seçimi, araştırmanın ilk düğmesi gibidir. İlk düğme yanlış iliklendiğinde araştırma bir yanlışlar silsilesine dönüşecektir. Buna göre;

- Kullanılan kaynakların, sahibine aidiyetinde şüphe olmamalıdır.

- Birbirlerine husumet besleyen insanların/toplumların kitapları, kaynak olarak kullanılmamalıdır.[1]

- İlmî ciddiyetten uzak kitaplar önemli konularda kaynak veya belge olarak kullanılmamalıdır.

- İslam düşmanlıkları vahiy tarafından tescillenmiş insanların İslam'a, tarihine ve önemli şahsiyetlere yönelik değerlendirmeleri kaynak olarak kullanılmamalıdır. Batı, İslam'a düşmandır. Allah Resûlü'nü (sav) yalancı peygamber olarak görmektedir. Biz Museylemetu'l Kezzab'a karşı nasıl olumsuz duygular besliyorsak, Batı akademisyenleri de Allah Resûlü'ne ve İslam tarihine karşı aynı duyguları beslemektedir. Onların başta sünnet olmak üzere tarihimize yönelik değerlendirmeleri, bu itikadi arka plandan neşet etmektedir. Yüce Allah'ın bu husustaki sözleri unutulmamalıdır:

"Ehl-i Kitap'tan kâfirler ve müşrikler Rabbinizden üzerinize hiçbir hayrın gelmesini istemezler. Allah rahmetini dilediğine tahsis eder. Allah, büyük bir fazilet sahibidir."[2]

"Ey iman edenler! Kendi dışınızda (sırlarınızı paylaşıp iç işlerinizden haberdar edeceğiniz kâfir) bir çevre edinmeyin. (Çünkü kâfirler) size zarar vermekten geri durmaz, sizin zora düşmenizi isterler. Kinleri ağızlarında belirmiştir. Sinelerinin sakladığı (kin) ise çok daha büyüktür. Şayet aklediyorsanız gerçekten size ayetlerimizi açıkladık."[3]

Ayrıca gözümüzdeki gözlüğün rengi, gördüğümüz şeylere renk verir. Kullandığımız kaynaklar da taktığımız gözlük gibidir. Yanlış gözlük, olayın hakikatini değiştirmese de görüntüsünü değiştirir. İslam düşmanlarının kara/habis gözlükleri; tarihin en aydınlık olaylarını dahi karartır.

2. Şer'i Sorumluluklarımızı Unutmamak

İslam tarihine yönelik araştırma ve değerlendirmelerimiz, şer'i sorumluluklarımızdan bağımsız değildir. Örneğin, Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"Bilgin olmayan şeyin peşine düşme! Çünkü kulak, göz ve kalp (gördüğünden, duyduğundan, niyetlenip azmettiğinden) bunların hepsinden sorumludur."[4]

"Ey iman edenler! Zannın çoğundan kaçının! Çünkü zannın bir kısmı (dahi) günahtır. Tecessüs etmeyin/birbirinizin özelini araştırmayın. Birbirinizin gıybetini yapmayın/arkasından konuşmayın. Sizden biri, ölü kardeşinin etini yemeyi ister mi? (Nasıl da) tiksindiniz! Allah'tan korkup sakının. Şüphesiz ki Allah, (tevbeye muvaffak kılan ve tevbeleri çokça kabul eden) Tevvâb, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir."[5]

Yaşasın veya ölsün; her insana/topluluğa karşı sorumluluklarımız vardır. Akademisyen olmamız bu sorumlulukları düşürmez. Batılı bir akademisyen bir olayı alır, ihtimalleri değerlendirir ve tüm olasıkları bir tez olarak yazar. Oysa Müslim olduğunu iddia eden insan, ihtimaller üzerinden değerlendirme yapamaz. Zira bu; suizanna, gıybete, tecessüse, ilmin olmayan şeyin peşine düşmeye neden olur. Bir insanın akademisyen olması, İslam'ın bu haramlarını helale çevirmez. Her akademisyen, araştırma yöntemlerini ve pratiğini gözden geçirmelidir.

3. Yaptığımız Değerlendirmelerin Daha Büyük Sorunlara Neden Olması

Geçmişe yönelik değerlendirmelerimiz, daha büyük sorunlara neden olmamalıdır. Bir hakikati açığa çıkarmak veya bir sorunu ıslah etmek adına yaptıklarımız; ıslahı daha öncelikli problemlere sebebiyet vermemelidir.

Örneğin, Yüce Allah sahabeye yönelik bir sorumluluk yüklüyor bizlere:

"(Muhacir ve Ensar'dan) sonra gelenler derler ki: 'Rabbimiz! Bizi ve bizden önce iman etmiş kardeşlerimizi bağışla ve kalplerimizde iman edenlere karşı bir kin bırakma. Rabbimiz! Şüphesiz ki sen, (şefkatli olan) Raûf ve (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'sin.' "[6]

Şayet yapılan çalışmalar ashaba yönelik kin/adavet duygusu oluşturuyorsa; ya çalışmanın usulünde ya çalışma yapanın niyetinde ya da çalışmaya muhatap toplumun ilmî/ahlaki seviyesinde sorun var, demektir.

1. Hadisçilere hasım olan Kevseri'nin kaynak olarak kullanılması ve doğurduğu sonuçlar için bk. Fıkhu'l Hadis Sünnet İlmihâli, Tevhid Basım Yayın, 1/22-66; İbni Hazm'a düşman olan İbni Arabi'nin kaynak olarak kullanılması ve doğurduğu sonuçlar için bk. Tevhid Dergisi, S 90, s. 7
2. 2/Bakara, 105
3. 3/Âl-i İmran, 118
4. 17/İsrâ, 36
5. 49/Hucurât, 12
6. 59/Haşr, 10

Sahabe hakkında kurgulanan kıssaları okuduğumuzda, Kur'ân'da övülen topluluk ile tarih kitaplarında anlatılan insanların aynı kişiler olmadığını hemen anlıyorsunuz. İlginçtir; Allah Resûlü'nün hadisleri büyük bir titizlikle bize aktarılmasına rağmen, hadislere karşı şüphe içinde olanlar; tarih kitaplarında buldukları her habis rivayete ilahi bir vesika muamelesi yapıyorlar.

Geçmişe yönelik çalışmalar bizi bugünden koparmamalıdır. Zira biz, bugüne karşı sorumluyuz. Bugünün adil şahitleri olmak durumundayız. Bugün yaşanan itikadi, ahlaki ve siyasi sapkınlığı görmeyip geçmiş üzerinden "emr-i bi'l ma'ruf" yapmak kolaycılıktır, ucuz kahramanlıktır, gerçeklerden kaçıştır.

Geçmişe yönelik eleştirilerimiz bugünün insanını, eleştirdiğimiz insanlardan/toplumlardan daha kötüsüne yönlendirmemelidir. Örneğin, bir İslam âlimine yönelik eleştiriler; muhatabı Hegel'e, Kant'a, Nietzsche'ye yönlendiriyorsa bu, değerlendirmede bir sorun olduğunu gösterir. Evin dış cephesindeki yalıtımla ilgili bir sorun, binayı dinamitleyerek veya evsiz/sokaklarda yaşamayı tercih ederek çözülmemelidir. Zira İslam, bilgi kaynakları ve salih ameliyle en güzele/en doğruya ulaşmayı hedefler. Güzele yönelik eleştiri/değerlendirme bizi en güzele ulaştırmalı; çirkine mahkûm etmemelidir:

"Şüphesiz ki bu Kur'ân, en doğru olana iletir ve salih amel işleyen müminleri, onlara büyük bir ecir olduğu (gerçeğiyle) müjdeler."[7]

"Tağuta kulluk etmekten kaçınıp Allah'a yönelenlere müjde vardır. Kullarımı müjdele. Onlar sözü işitip en güzeline uyarlar. Bunlar, Allah'ın hidayet ettikleridir. Bunlar, akıl sahiplerinin ta kendileridir."[8]

Usulsüz Geçmiş Değerlendirmesine Üç Örnek

1. Sahabe Dönemi Değerlendirmelerinde Kaynak Sorunu

Allah Resûlü'nün ashabı arasında bazı anlaşmazlıkların çıktığı hepimizin malumudur. Sahabe arasında yaşanan ihtilafın temeli, siyasi tercihler ve öncelikler fıkhına dayalıydı. Sonradan gelenler, kimisi siyasi saiklerle kimisi de İslam dinine zarar vermek düşüncesiyle, siyasi ihtilafı, itikadi ihtilafa dönüştürdü. Bunun için de geçmişi yeniden kurguladılar. Sahabe arasındaki ihtilafın itikadi sebeplerden kaynaklandığını işar edecek kıssalar uydurdular, yaşanmış hadiselere eklemeler yaptılar. Allah Resûlü (sav) adına hadis uyduran zındıkların, istismara açık sahabe ihtilafını başıboş bırakmayacağı izahtan vareste olsa gerek...

7. 17/İsrâ, 9
8. 39/Zümer, 17-18

Sahabe hakkında kurgulanan kıssaları okuduğumuzda, Kur'ân'da övülen topluluk ile tarih kitaplarında anlatılan insanların aynı kişiler olmadığını hemen anlıyorsunuz. İlginçtir; Allah Resûlü'nün (sav) hadisleri büyük bir titizlikle bize aktarılmasına rağmen, hadislere karşı şüphe içinde olanlar; tarih kitaplarında buldukları her habis rivayete ilahi bir vesika muamelesi yapıyorlar. İki üç satırlık hadisleri nakleden ravilere güvenmeyen akademisyenler, kıssacıların anlattığı novella boyutundaki rivayetlere güvenebiliyorlar.

Ben, sahabe hakkında kurgulanan habis rivayetlere yer vermeyeceğim. Ancak bu rivayetlerin yer aldığı kaynaklara dair bir değerlendirme yapmak istiyorum. Sahabeyi inançsız, ahlaksız ve dünyaperest olarak resmeden habis rivayetler ya Şii kaynaklarda yer alıyor ya da **şaibeli** Sünni kaynaklarda. Sahabeye yaklaşımları nedeniyle Şii kaynakların güvenilirliği yok. Bu nedenle Sünni kaynaklardan ikisi üzerinde durmak istiyorum. Zira sahabeyi karalamak isteyenler genelde rivayetleri bu iki kaynaktan aktarıyor. İki kaynak da Sünni isimlere ait olunca ister istemez, kafalarda şüphe oluşturuyor.

Kaynaklardan ilki, İbni Kuteybe'ye ait olduğu **iddia edilen** "El-İmâme ve's Siyâse" kitabı; ikincisi de İbni Cerir Et-Taberi'ye ait "Tarih-i Taberî" ismiyle meşhur "Târîhu'l Ümem ve'l Mülûk" kitabı.

El-İmâme ve's Siyâse

Sahabeyle ilgili olaylarda kaynak olarak kullanılan kitaplardan biri İmam İbni Kuteybe'ye ait olduğu iddia edilen "El-İmâme ve's Siyâse" kitabıdır. Birazdan göreceğimiz gibi kitabın İbni Kuteybe'ye ait olması mümkün değildir. İbni Kuteybe'nin (rh) şöhretini kullanmak isteyen birileri, yazdıkları kitabı imama nispet etmiştir. Kitabın İbni Kuteybe'ye nispetindeki şüphelere dair şunları söyleyebiliriz:[9]

9. Kitabın İbni Kuteybe'ye (rh) nispetinde şüphe edenler:
   - İbni Arabi (rh), "Bu cahil, sahabeye hiçbir kıymet vermez. Tabii kitabın hepsi ondan sahihse..." diyerek, kitabın tümünün İbni Kuteybe'ye ait olduğu hakkındaki şüphesini ortaya koyar. (El-Avâsım Mine'l Kavâsım, s. 209)
   - Şeyh Muhibbuddin El-Hatip, "El-Avâsım Mine'l Kavâsım" kitabına yaptığı tahkikte, (Aynı yer)
   - Dr. Halid Kebir Alal'ın, müstakil olarak kaleme aldığı "Nakdu Kitabu'l İmâme ve's Siyâse" isimli çalışmasında,
   - Abdullah Useylan, bu kitaba dair yazdığı müstakil makale olan "Kitabu'l

Kitabın İbni Kuteybe'ye Nispetinde Şüphe Edilmesinin Sebepleri

Kitabın Kaynaklarına Dair Şüpheler

• Kitapta yüzlerce rivayet zikredilmesine rağmen yalnızca beş sened zikredilmiştir. Bir hadisçi olan İbni Kuteybe'nin tüm kitaba dair beş sened zikretmesi makul değildir.

• Kitabın bir kısmını, "Zikrettiler ki" gibi bir lafızla zikreder. İbni Kuteybe (rh) gibi bir âlim şöyle dursun, sıradan bir hadis talebesi dahi bu sigayla nakledilen rivayetin ilmî kıymeti olmadığını bilir.

• Ravilerin, arasında yer aldığı senetler hadis ilmine göre illetli, zayıf isnadlardır. Şöyle ki;

İbni Kuteybe'nin de parçası olduğu birinci isnad; İbni Kuteybe, İbni Ebi Meryem, El-Aryani, Ebu Avn ibni Amr ibni Teym El-Ensari'dir.

- İbni Ebi Meryem isimli onlarca ravi vardır. Hangi İbni Ebi Meryem'den aldığını belirtmemiştir. Muhtemelen kastettiği H 144-224 arasında yaşayan, İbni Kuteybe muasırı Muhammed ibni Said ibni Ebi Meryem El-Mısri'dir. İbni Kuteybe H 213-276 yılları arasında yaşadığına göre; İbni Ebi Meryem öldüğünde, on bir yaşında olmalıdır. Ayrıca İbni Kuteybe, ilim almak için Mısır'a gittiğine dair bir kayıt düşmemiş, ilmî hayatını Bağdat'ta tamamlamıştır.[10]

Şu da bir gerçek ki; ravi, kendisinden rivayette bulunduğu ravinin ismini müphem bırakıyor ve karışıklığa neden oluyorsa bu, rivayet için bir kusurdur.

- El-Aryani ismi yine kapalı isimlerdendir. İbni Ebi Meryem'in şeyhleri arasında Aryani ismiyle maruf kimse yoktur. Şayet kastı tabiinden Müslim ibni Mihrak El-Aryani ise, İbni Ebi Meryem onu görmemiştir.[11]

- Ebu Avn ibni Amr Teym ibni Teym El-Ensari; müellif bu raviden, sahabe için kullanılan "Allah razı olsun" methiyesiyle söz eder. Bu isimde bir sahabi bilinmez. Bu isimde bir raviden söz edilmişse de İbni Hacer, "Meçhuldür." diyerek onu cerh etmiştir.[12]

Görüldüğü gibi kitabın omurgasını oluşturan birinci isnad; ibham/kapalılık, meçhul raviler, inkita/kopukluk, karşılaşması mümkün olmayan raviler gibi birden fazla zayıflık gerektiren illete sahiptir.

Kendisinin de parçası olduğu ikinci isnad: İbni Kuteybe, Said ibni Kesir, Afir ibni Abdurrahman...

- Said ibni Kesir sika bir ravidir. H 146-226 yıllarında Mısır'da yaşar. Ne İbni Kuteybe Mısır'a gitmiş ne de Said ibni Kesir Bağdat'a gelmiştir. Ayrıca İbni Kuteybe'nin hocaları/şeyhleri arasında Said ibni Kesir'in ismi geçmemektedir.

- Afir ibni Abdurrahman meçhul bir ravidir. Ayrıca kitapta, şahit olmuş gibi aktardığı Ebu Bekir'e (ra) biati görmüş olması mümkün değildir. Zira ondan nakleden Said ibni Kesir H 146 doğumludur. On yaşında ondan hadis dinlediğini farz etsek H 156 olur. Bu adamın H 11. yılda -yani yaklaşık 140 yıl önce- gerçekleşen bir olaya şahitlik etmesi akıl işi değildir.[13]

• Kitapta bazı rivayetleri, meşhur âlim Muhammed ibni Abdurrahman ibni Ebu Leyla'dan nakleder. Kufe Kadısı İbni Ebu Leyla'nın vefat tarihi H 148'dir. Kitabın müellifi İbni Kuteybe'nin doğum tarihi H 213'tür. Buna göre İbni Kuteybe, kendisi doğmadan altmış beş sene önce vefat eden bir âlimden rivayet dinlemiştir![14]

• Kitapta, "Endülüs Fethi'nde kaleyi kuşatan Musa'nın mevlası bana anlattı ki" der. Endülüs H 92'de fethedilir. İbni Kuteybe 213'te doğar. Buna göre kendisi (rh) doğmadan 121 yıl önce yaşanan bir olayı gören kişi, kitabın kaynakları arasındadır![15]

• Kitabın kaynakları arasında Mısırlı âlimler yer almaktadır. Oysa İbni Kuteybe Mısır'a gitmemiş, Mısırlı âlimlerden nakilde bulunmamıştır! Kendisinden nakilde bulunduğu Mısırlıların Bağdat'a geldiği veya İbni Kuteybe ile karşılaştığına dair bir kayıt yoktur.

• Kitapta isim belirtmeden "Mağripliler dedi ki" veya "Afrikalı şeyhler tahdis etti ki" gibi kaynaklar gösterir. Bir hadis âlimi bu üslupla kaynak göstermeyeceği gibi, İbni Kuteybe de Bağdat'tan çıkıp mezkûr beldelere gitmemiştir. Rivayeti aldığı ravileri gizlemesi başlı başına bir kusurdur.

Kitapta var olan tarihî/mekânsal hatalar

• Bu kitapta İbni Kuteybe, Ebu'l Abbas Es-Seffah'ı iki ayrı şahsiyet olarak nakletmiş; Ebu'l Abbas'ı ayrı, Es-Seffah'ı ayrı bir şahsiyet olarak zikretmiştir. Oysa aynı İbni Kuteybe (rh) "El-Maarif" adlı kitabında ilk Abbasi Halifesi Ebu'l Abbas Es-Seffah'a dair doğru malumatlar vermiştir.[16]

• Bu kitapta Abbasi Halifesi Mehdi ölünce yerine oğlu

İmâme ve's Siyâse Fi Mizani'l Tahkiki'l İlmi" adlı çalışmasında,

- Şakir Mustafa "Et-Tarihu'l Arabi ve'l Muerrihun" isimli çalışmasında, (bk. 1/241-242)

- Şeyh Meşhur Hasen Al-i Selman, "Kutubun Hazzera Minha Ulema" isimli çalışmasında, (bk. 2/298-301)

- Dr. Ali Nefi Ulyani, "Akidet-u İmam İbni Kuteybe" adlı eserinde, (bk. s. 88-93)

- Müsteşriklerden Pascual de Gayangos, Reinhart Dozy, Micheal Jan de Goeje ve Brockelmann kitabın İbni Kuteybe'ye nispetinde şüphe etmişlerdir. (bk. DİA, El-İmâme ve's Siyâse, Avni İlhan)

10. Nakdu Kitap İmâme ve's Siyâse, Dr. Halid Kebir Alal, s. 2-3
11. Nakdu Kitap İmâme ve's Siyâse, Dr. Halid Kebir Alal
12. Nakdu Kitap İmâme ve's Siyâse, Dr. Halid Kebir Alal
13. Kitapta omurgayı oluşturan beş isnad vardır. Tüm isnadlarda İbni Ebi Meryem ve Ebu Avn olduğu için iki isnadı aktarmakla yetindim. Diğer üç isnadın hâli, zayıflık yönünden bu iki isnaddan geri değildir. bk. Nakdu Kitap İmâme ve's Siyâse, s. 2-6
14. Kitap İmâme ve's Siyâse Fi Mizan Tahkik ilmi, Dr. Abdullah Useylan, s. 26
15. age.
16. Ahtau'l Tarihiyye ve'l Menheciyye Fi Muellefat Muhammed Arkun ve Muhammed Abid El-Cabiri, Halid Kebir Alal, s. 22

Harun Reşid'in geçtiği nakledilmiştir. Oysa aynı İbni Kuteybe "El-Maarif" kitabında sahih olanı aktarmış; Mehdi ölünce yerine Musa El-Hadi'nin geçtiğini, o da ölünce yerine kardeşi Harun Reşid'in geçtiğini nakletmiştir.[17]

• Bu kitapta Harun Reşid'in, oğlu Me'mun'u veliaht tayin ettiği; ondan sonra da diğer oğlu Emin'i atadığı ve Emin'in ayaklanarak kardeşine isyan ettiği nakledilmiştir. Oysa İbni Kuteybe (rh) "El-Maarif" kitabında olayın doğrusunu nakletmiş; önce Emin'in, ardından da Me'mun'un veliaht tayin edildiğini ve Me'mun'un kardeşine karşı ayaklandığını belirtmiştir.[18]

• Bu kitapta Harun Reşid'in H 195'te vefat ettiği nakledilmiştir. Oysa İbni Kuteybe (rh) "El-Maarif" kitabında H 193'te vefat ettiğini nakletmiştir; ki, doğrusu da budur.[19]

• Bu kitapta Emin ve Me'mun kardeşlerin, babalarının ölümünden hemen sonra birbirine düştüğü nakledilmiştir. Oysa "El-Maarif"te naklettiği gibi olaylar Harun Reşid'in vefatından çok sonra cereyan etmiştir. Babalarının vefatından bir yıl sonra Emin anlaşmayı bozmuş ve oğlu Musa'yı veliaht tayin etmiştir. Bu olaydan bir yıl sonra da kardeşiyle savaşsın diye Horasan'a ordu çıkarmıştır.[20]

• Kitapta Musa ibni Nusayr'ın Merakiş Fethi'nden bahsedilir. Oysa bu şehri inşa eden, Murabıtlar Devleti Sultanı Yusuf ibni Taşfin'dir. Yusuf bu şehri H 476'da inşa eder. İbni Kuteybe (rh) H 276'da vefat eder.[21]

• Kitapta müellifin Dımeşk'te ikamet ettiği belirtiliyor. Oysa İbni Kuteybe Bağdat'ta yaşamış, Diynevr dışında bir yere gitmemiştir.[22]

İbni Kuteybe'nin sahabeye dair akidesine muhalif konular

İbni Kuteybe (rh) Sünni âlimlerdendir ve kitaplarında Ehl-i Sünnet çizgisini sahiplenir. Ancak "El-İmâme ve's Siyâse" kitabı Şii iddiaları destekleyen bir kitaptır. Örneğin;

• Ali'nin (ra) dilinden şunu aktarır: "Ey Muhacirler! İnsanlar arasından onu (hilafeti) en fazla hak eden bizleriz. Çünkü biz, Ehl-i Beyt'iz. Biz sizlerden daha fazla onu hak ediyoruz... O (hilafet) bizim aramızdadır. Sakın hevaya uyup sapıtmayın."

Hiç şüphesiz bu söz, imamet inancına inanan Şiilere ait bir sözdür. Onlar imametin veraset yoluyla Allah Resûlü'nden (sav) Ehl-i Beyt'e geçtiğine ve hep onların arasında kalacağına inanırlar. Hiçbir Sünni âlim bu düşünceyi kabul etmez.[23]

17. age.
18. age.
19. age.
20. age.
21. Kutubun Hazzera Minha Ulema, 2/298-301
22. age.
23. Akidetu İmam İbni Kuteybe, Dr. Ali Nefi' El-Ulyani, s. 90-91

- İbni Kuteybe'nin "Tevilu'l Muhtelifu'l Hadis" kitabındaki Rafıziler aleyhine sözleri nedeniyle Rafızi yazarlar ona iftiralarda bulunmuş, teşbih inancında olduğunu iddia etmişlerdir.[24] Oysa bu kitapta zahiren İbni Kuteybe, Rafızi tezlerini savunmaktadır.

• Bu kitapta sahabeyi ağır sıfatlarla eleştirir. İbni Ömer'i (ra) korkaklıkla, Sad ibni Ebu Vakkas'ı (ra) hasetçi olmakla, Muhammed ibni Mesleme'yi (ra) bir Yahudi'yi öldürdü diye Ali'ye (ra) buğzetmekle, Aişe Annemizi (r.anha) Osman'ı (ra) öldürtmekle... suçlar. Bu yaklaşım Sünni bir âlimin değil, Şiilerin yaklaşımıdır.[25]

• Bu kitapta Musab ibni Zubeyr'in (rh) Muhtar ibni Ebu Ubeyd'i öldürdüğü, bunun nedeninin, Muhtar'ın Ehl-i Beyt'i desteklemesi olduğu iddia edilir. Hakikat şudur ki Muhtar, kendisine vahiy geldiğini iddia ettiği için öldürülmüştür. Muhtar'ı Ehl-i Beyt savunucusu olarak takdim etmek Şiilerin üslubudur. Zira onlar, Hüseyin'in (ra) katilleriyle savaştığı için onu tazim ederler.[26]

• Bu kitapta Ebu Bekir, Ömer ve Osman Dönemlerine yirmi beş sayfa ayrılmış, sahabe arasında vaki olan fitneye ise 200 sayfa ayrılmıştır. Müellif, İslam'ın en aydınlık günlerini özetlemiş, tarihin karanlık günlerini detaylı anlatmıştır. Bilindiği gibi bu, Sünni ulemanın değil, Şiilerin tarih yazma metodudur.[27]

• Bu kitapta fitne dönemini uzunca anlatmasına rağmen Abdullah ibni Sebe isimli Yahudi'nin rolüne değinmez. Oysa "El-Maarif" kitabında diğer tüm Sünni ulema gibi Abdullah ibni Sebe'ye değinir.[28]

İbni Kuteybe'nin genel üslubuna benzemeyen bir kitaptır

• İbni Kuteybe'nin kitaplarında bir hadisçi/tarihçi titizliği vardır. Önceki örneklerde geçtiği gibi bu kitapta haberlerin isnadı, verilen bilgilerin sıhhati ve konuların tertibi basit bir ilim talebesinin imtina edeceği hatalarla doludur.

• İbni Kuteybe kitaplarına uzun mukaddimeler/ön sözler yazmıştır. Bu kitabında uzun, detaylı bir mukaddime yoktur.[29]

• Diğer kitaplarında kendi görüşünü aktarırken "Ebu Muhammed dedi ki" diyerek söze başlar. Bu kitapta ise "Abdullah dedi ki" diyerek başlamıştır.

• Diğer kitaplarında kendi çalışmalarına atıf yapar, referans gösterir. Bu kitabında hiçbir kitabını kaynak olarak göstermez.

24. age. s. 113-116
25. age.
26. age.
27. age.
28. age.
29. Akidetu İmam İbni Kuteybe, Dr. Ali Nefi' El-Ulyani, s. 88

• Diğer kitaplarında zikrettiği şeyhlerden hiçbirini bu kitapta zikretmez.

• Diğer kitaplarında Endülüs, Afrika ve Mağrib'e dair bilgi vermezken, bu kitabın konusu olmamasına rağmen bu bölgelere dair bilgiler verir.[30]

• Diğer kitaplarında Abbasi halifelerini tenkit etmemesine rağmen, bu kitapta onları tenkit eder.[31]

• İbni Kuteybe kitaplarında kullanılan söz, cümle yapısı, ifade tarzı ile "El-İmâme ve's Siyâse" kitabının üslupları birbirinden farklıdır. Türkçeye çevrilmiş kitapları okunduğunda dahi bu farklık hissedilecektir. Örneğin, onun (rh) "Tevilu'l Muhtelifu'l Hadis" kitabı[32] ve "El-İmâme ve's Siyâse" isimli ona nispet edilen kitap[33] karşılaştırmalı okunabilir. İki kitabın farklı kalemler tarafından yazıldığı anlaşılacaktır.

Ulemanın Kitaba Bakışı

• İbni Nedim "El-Fihrist" kitabında onun eserlerinin dökümünü yapar. Ancak bu kitaba yer vermez.[34]

• Geçmiş ulema onun diğer kitaplarından nakil yapmalarına rağmen, bu kitabından nakilde bulunmamış, onun biyografisini yazanlar bu kitabı ona nispet etmemiştir. Kitabı ilk defa ona nispet ederek zikreden İbnu'ş Şebbat'tır. Onun vefat tarihi H 681'dir. Yani kitabı ilk defa, H 276'da vefat eden İbni Kuteybe'den (rh) dört asır sonra yaşayan bir müellif ona nispet etmiştir. Bu da dört asır boyunca ona ait böyle bir kitabın bilinmediğini göstermektedir.[35]

Sonuç olarak; İbni Kuteybe'ye (rh) nispet edilen kitabın hiçbir ilmi kıymeti yoktur. Sahabe gibi sevmek, örnek almak ve buğzetmemekle mükellef olduğumuz insanlar hakkında kaynak olarak kullanılamaz.

Tarih-i Taberî

Sahabe arasındaki ihtilafı değerlendiren zevatın sıklıkla kullandığı bir diğer kaynak "Tarih-i Taberî"dir. Taberi'nin müfessir, muhaddis ve fakih kimliğiyle meşhur olduğu, isminin okuyucuya güven telkin ettiği ve İslam tarihinin önemli simalarından olduğu bir gerçektir. Ancak Taberi'nin tarihçiliği ile tefsirciliği arasında bir fark vardır ve bu fark onun tarih kitabını kaynak olarak kullanma konusunda hassasiyet gerektirmektedir. Şöyle ki; Taberi (rh) tefsir, hadis ve fıkıh ilminde görüşleri nakleden, isnad ve metin eleştirisi yapan, şer'i usullere uygun olarak tercihte bulunan bir âlimdir. Tarih'inde ise yalnızca bir mürettip ve musanniftir. O güne kadar nakledilen tüm olayları bir araya toplamış ve kronolojik olarak nakletmiştir. Rivayetleri isnad ve metin tenkidine tabi tutmamıştır. Tarih-i Taberî'nin mukaddimesinde şöyle der:

"Bu kitabımda olan rivayetleri okuyup da sahih yorumunu veya hakiki manasını bilmediği için kerih ve çirkin bulan okuyucu/dinleyici bilsin ki; bu, bizden değil bize nakledenlerden kaynaklı (bir problem)dir. Biz ancak bize nakledileni, nakledildiği gibi aktardık."[36]

Taberi'nin (rh) sözünden anlaşılıyor ki kendisine nakledilen haberleri, hiçbir ilmî kritiğe tabi tutmadan bize nakletmiştir. Şayet okuyucu/dinleyici kerih ve çirkin bir haberle karşılaşırsa; araştırma ve tahkik görevi okuyucuya aittir. Hâli bu olan bir kitabı kaynak olarak kullanmak, rivayetler üzerine hüküm bina etmek; dahası, sahabeye karşı şer'i sorumluluklarımızı kitapta yer alan rivayetlerle çiğnemek, iman ve ilim ahlakıyla bağdaşmaz.

Taberi rivayetlerinin ilmî kıymetine gelince;

Taberi'nin (rh) kullandığı senedlerde 209 ravi vardır. Bunlardan bir kısmı kendi şeyhi, direkt rivayette bulunduğu ravilerdir. Ravilerden bazısından yüzlerce rivayette bulunmuştur. Sahabe arasında yaşanan hadiseler de dâhil, fitne dönemlerine dair yüzlerce nakilde bulunduğu bazı ravilerin hâllerine dair şu bilgileri paylaşmak istiyorum.

Muhammed ibni Humeyd Razi: 420 rivayeti bulunuyor. Buhari (rh) onun için, "Onda nazar/sorun var." der. Yakup ibni Şeybe, "Çokça münker rivayetleri vardır ve Ebu Zur'a onun yalancı olduğunu söylemiştir." der.[37]

Ferheveyh Ahmed ibni Sabit Er-Razi: 100'den fazla rivayeti vardır. İbni Ebu Hatim, "Yalancı olduğunda şüphe etmezler." der.[38]

Seyf ibni Ömer: Taberi'nin önemli kaynaklarından biri de Seyf ibni Ömer'dir. Seyf ibni Ömer hakkında âlimler şunları söyler: İbni Maîn, "Hadisleri zayıftır."; İbni Ebu Hâtim, "Metruku'l hadis/hadisleri terk edilmiştir."; Ebu Davud, "Bir şey değildir/rivayetlerinin hiçbir kıymeti yoktur."; Nesai ve Darekutni, "Zayıftır."; İbni Adiy, "Bazı hadisleri meşhurdur, çoğunluğu ise münkerdir."; İbni Hibban, "Güvenilir (sebt) ravilerden uydurma rivayetler nakleder, (yani uydurma rivayetlerin isnadına güvenilir ravilerin ismini koyar) ve derler ki: 'Hadis uydurur.' " demiştir...[39]

- Lut ibni Yahya (Ebu Mihnef): Taberi'nin önemli kaynaklarından biridir.

"İmam Taberi, Et-Târih'inde ismi Lut ibni Yahya, künyesi Ebu Mihnef olan birinden çokça rivayette bulun-

30. İmâme ve's Siyâse, DİA, Avni İlhan
31. age.
32. Kayıhan Yayınları tarafından Türkçeye çevrilmiştir.
33. Kitabın Ankara Okulu ve Maruf Yayınları tarafından yayımlanmış iki ayrı tercümesi vardır.
34. Ahta Tarihiyye ve'l Menheciyye, Halid Kebir Alal, s. 21
35. Kutubun Hazzera Minha Ulema, 2/298-301
36. Tarih-i Taberî (Tarihu'r Rusul ve'l Muluk), Ebu Muhammed bin Cerir'üt-Taberî, Sağlam Yayınevi, 1/7
37. Tarih-i Taberî, 1/30 tahkiki Mustafa Berzenci mukaddimesinden
38. age.
39. Tehzibu't Tehzib, 3/123-124, 3190 No.lu ravi

muştur. Taberi, Lut ibni Yahya adındaki bu şahıstan 587 rivayette bulunmuştur. Bu rivayetler Resûlullah'ın (sav) vefatından başlayıp Yezid'in hilafetine kadar varmaktadır. Eserimizde konu edeceğimiz bu periyot içerisinde Sâideoğulları Çardağı, Şûra Kıssası, asilerin Osman'a (ra) karşı ayaklanmalarına ve sonra da öldürülmesine neden olan hususlar, Ali'nin (ra) hilafeti, Cemel Vakası, Sıffin Muharebesi, Tahkim Olayı, Nehravan Savaşı, Muaviye'nin hilafeti, Hüseyin'in (ra) öldürülmesi gibi olaylar yer almaktadır. Tüm bu olaylar hakkında Ebu Mihnef'ten gelen bir rivayet mutlaka görürsün. Ehl-i bidat bu rivayetlere istinad etmekte düşkünlük göstermektedir. Sadece Ebu Mihnef değil, o en meşhurlarıdır. Ondan başka raviler de bulunmaktadır. Mesela Vâkıdi[40] gibi. Vâkıdi, metruk ve yalancılık ithamına maruzdur, yani muttehem bi'l kizb'dir. Kendisinin büyük bir tarihçi, hafız, tarih bilgisine sahip olduğu konusunda kuşku yoktur. Ancak sika değildir. Üçüncü ravi de Seyf ibni Ömer Et-Temîmî'dir[41]. Bu da tanınmış bir tarihçidir. Fakat metruk, muttehem'dir. Bunlardan biri de Kelbî'dir[42]. Kelbî de meşhur bir yalancıdır. Öyleyse adları zikredilenlerin ve benzerlerinin rivayetlerine karşı insanın dikkatli olması gerekir. Ebu Mihnef'e tekrar dönelim. Onun hakkında İbni Maîn, 'sika değil'; Ebu Hâtim, 'metruku'l hadis' değerlendirmesinde bulunmuştur. Bir defasında bu ravi hakkında kendisine soru sorulduğunda elini silkelemiş ve, 'Onun hakkında soru soran birisi ha!' demiştir. Dârekutni aynı ravi hakkında 'Zayıf'; Zehebi, 'Kıssacı, mahvolmuş güvenilmez (ihbârî tâlif, lâ yûsaku bih)' değerlendirmesinde bulunmaktadır.[43] Târîhu't Taberî'yi açıp da ashaba dil uzatan bir rivayetle karşılaşırsan, Taberi'nin bunu mutlaka Ebu Mihnef'ten rivayet etmiş olduğunu görürsün. Bu durumda rivayeti bir kenara atman gerekir. Neden? Çünkü rivayet, Ebu Mihnef rivayetidir.

Sözü edilen Ebu Mihnef, bidat, yalan ve rivayet bolluğunu bir arada toplamıştır. Hem bidatçidir hem yalancıdır hem de bol bol rivayette bulunan biridir."[44]

Ravilerle ilgili genel bir değerlendirme yapacak olursak şunu söyleyebiliriz:

209 raviden kırk civarında zayıf, on beş civarında meçhul, kalan ravilerin bir kısmının güvenirliğinde ihtilaf edilmiştir.[45]

Sonuç olarak; Taberi'yi kaynak olarak kullanacak bir araştırmacı her rivayeti ayrı ele almalı, sened ve metin kritiği yapmalıdır.

2. Hadisçiler ve Siyasi Otorite

İkinci örneğimiz, İmam Ahmed (rh) özelinde tüm hadisçilere yöneltilen bir iddiadır. İddia şöyle: Hadisçiler siyasi otoriteye karşı tavır alınca onlara karşı çıkmayı emreden hadisleri; iyi ilişkiler kurunca ise onlara itaati emreden hadisleri rivayet ediyorlar. Şimdi, bu kadar ağır bir iddiaya dair yüzlerce kat'i ve açık delil olduğunu düşünürsünüz, değil mi? Okuyalım:

Bir gün, bir hoca çıkıp şu mealde konuştu: Ahmed ibni Hanbel (rh), ilk etapta yönetime muhalifti. Müsned'ine zalim sultanlara karşı çıkmayla ilgili hadisleri koydu. Sonra Mütevekkil, devlet başkanı olup Sünni ulemayı koruyunca, Müsned'den ilgili hadislerin tamamını çıkardı...

Bir ilim adamı... Yıllardır din adına kitaplar yazıyor, düzenli dersler veriyor. Herkesin bildiği bir imamı eleştiriyor. Siyasi şartlara ayak uydurarak "tedavüle hadis soktuğunu", siyasi şartlar değişince de "hadisleri tedavülden kaldırdığını" iddia ediyor.[46] Zalim sultana karşı çıkmayı emreden hadisler, elimizdeki Müsned'de yerli yerinde duruyor. Ama ne gam, İmam Ahmed (rh) üzerinden tüm hadisçileri töhmet altında bırakan hoca, iddialarını sürdürmeye devam ediyor. Bu iddiaları "duyan biri" ne düşünür? Karşısında sürekli aklı kullanmayı, araştırmayı, tahkik ehli olmayı öğütleyen hocalar var. Koca koca adamlar yalan söylemeyeceğine göre; demek ki bu hadisçiler Allah ve Resûl düşmanı, sultanların keyfine göre tedavüle hadis sokan birer zındık! Bu durumda bize hadis diye aktarılan hiçbir şeye güvenmemek gerekir... Bu insanların düşündüğü tam da bu!

Peki, bu kadar büyük bir iddianın yüzlerce kat'i ve açık delili nerededir?

Bu iddiayı ilk defa dillendiren kişi, M. Said Hatipoğlu Hoca'dır. Kendisi kültürel tarihimizi eleştirel bir gözle okumamız gerektiğine inanan, düşüncelerini "Kültürel Mirasımızı Tenkid Zarureti" isimli kitapla ilmî camiayla paylaşan bir akademisyendir. Evet, mutlaka kültürel mirasımızı eleştirel bir gözle okumalı; doğru ile yanlışı birbirinden ayırmalı; Allah Resûlü'nün, olacağını haber verdiği itikadi ve ahlaki bozulmaları tespit edip arınmalıyız. Zaten bu, Allah'ın (cc) ve Resûl'ünün (sav) ilim ehline yüklediği sorumluluklardandır:

"Onların birçoğunu günah, düşmanlık ve rüşvet/haram yemede (birbirleriyle) yarışırken görürsün. Yaptıkları ne kötü bir şeydir. Rabbanilerin ve din bilginlerinin onları günah olan sözden ve rüşvet/haram yemekten sakındırması gerekmez miydi? (Âlimlerin ve yöneticilerin iyiliği emredip, kötülükten alıkoyma görevini terk ederek) yaptıkları şey ne kötüdür."[47]

Abdullah ibni Mes'ud'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

40. Muhammed ibni Ömer ibni Vâkıd. Biyografisi için bk. "Tehzîbu't Tehzîb" (9/363); "Mîzânu'l İ'tidâl" (3/662)
41. Biyografisi için bk. "Tehzîbu't-Tehzîb" 4/295; "Mîzânu'l İ'tidâl" 2/255
42. Muhammed ibni es-Sâib el-Kelbî. "Mîzânu'l İ'tidâl" 3/556
43. "Mîzânu'l-I'tidal" 3/419; el-Cerh ve't-Ta'dil. 7/182; Lisânu'l Mîzân, 4/492
44. Sahâbenin Yüzyüze Kaldığı Olaylar ve Fitnenin Tarihi, s. 30-31
45. Tarih-i Taberî, 1/117-153, Mustafa Berzenci mukaddimesinden
46. Bu iddia ilk ortaya atıldığında İhsan Şenocak Hoca, "Müsned" kitabıyla ekranın karşısına geçip zalim sultanlara karşı çıkmakla ilgili hadisleri okudu. (bk. Mustafa İslamoğlu'na, Ulemaya iftira etme kardeşim, https://www.youtube.com/watch?v=hS-1TJgPhSI, Erişim Tarihi 08.07.2021)
47. 5/Mâide, 62-63

Şayet yapılan çalışmalar ashaba yönelik kin/adavet duygusu oluşturuyorsa; ya çalışmanın usulünde ya çalışma yapanın niyetinde ya da çalışmaya muhatap toplumun ilmî/ahlaki seviyesinde sorun var, demektir.
Geçmişe yönelik çalışmalar bizi bugünden koparmamalıdır. Zira biz, bugüne karşı sorumluyuz. Bugünün adil şahitleri olmak durumundayız.

"Benden önce, Allah'ın bir millete gönderdiği her peygamber için; milletinden, onun sünnetine uyan, emrini tutan arkadaşları (ashabı) ve sadık dostları (havarileri) olurdu. Sonra onların arkasından bir nesil gelir; yapmadıklarını söylerler, emrolunmadıklarını yaparlar. Kim onlarla eliyle mücadele ederse o mümindir, kim diliyle mücadele ederse o da mümindir, kim kalbiyle mücadele ederse o da mümindir. Bunun dışında ise hardal tanesi kadar iman yoktur."[48]

Ancak Allah Resûlü'nün (sav) haber verdiği itikadi ve ahlaki sapmaları hangi usulle tespit edeceğiz? İslam'a ve Müslimlere düşmanlıkları vahiyle tescillenmiş müsteşriklerin usulüyle mi?[49] Yoksa vahyin öğütlediği; içinde merhamet, adalet ve ıslah olan şer'i usulle mi?[50] S. Hatipoğlu yazısından okuyalım:

"...Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur:

'Ümmetimi Kureyş'in şu Hayy'i (batnı, alt kabilesi) helak edecektir.'

Etraftakiler sordu: 'Bunlara karşı ne yapmamızı emrediyorsun, ey Allah'ın Resûlü?'

Peygamber (sav) cevaben şöyle dedi: 'Keşke halk bunlardan uzak kalabilse (onlarla ilişkiyi kesse)!'

Müsned'deki bu rivayetin akabinde, İmam Ahmed'in oğlu Abdullah (öl. 290/903), bize, hadis tenkit tarihi bakımından son derece mühim olan şu açıklamada bulunmaktadır:

'Babam bana ölüm döşeğinde şöyle dedi: 'Bu hadisi kaldır at, çünkü o, Peygamber'in (sav) hadislerine aykırıdır.'[51]

Kastettiği Peygamber sözü şuydu: 'Dinleyin, itaat edin, sabredin.' '[52] Ahmed ibni Hanbel'in (rh), zalim Müslim idarecilere karşı şiddetten uzak bir itaat ve sabır gösterilmesini tavsiye eden hadisleri benimsemiş olduğunu bilenler, Emevi idaresine karşı vaktiyle pek çok âlimin aldığı sert tutumu onun tasvip etmeyeceğini, kendisinin de Abbasilerin zalimlerine karşı aynı davranışı göstermekten geri kalmayacağını kolayca tahmin edebilirler. Nitekim de öyle olmuştur."[53]

Aslında yazarın amacı; Buhari ve Müslim'de yer alan bir hadisi Ahmed ibni Hanbel'in (rh) zayıf gördüğü, dolayısıyla Buhari ve Müslim'de zayıf hadis olabileceği... Ancak araya konuyla ilgili kendi yorumunu ekliyor ve ulemanın zalim yönetimlere olan tavrının, hadis tercihlerine etki ettiğini ima etmiş oluyor. Ki takipçilerinden olan bir başka akademisyen, hocasını kaynak göstererek bu iddiayı daha açık ve kesin bir dille naklediyor, okuyalım:

"Buna Ahmed ibni Hanbel'in siyasal otoriteye karşı tavır takınmayı teşvik eden hadislerin, Müsned'inden çıkartılması emrini vermesi de eklenince hadisçilerin siyasi otoriteyle uzlaşma arzularının ne kadar had safhada olduğu ortaya çıkar ki Mütevekkil Dönemi bu uzlaşmanın sağlandığı dönemdir."[54]

Birinci akademisyen, hadisçilerin siyasi otoriteye karşı tavırlarının hadis tercihlerine etki ettiğini arızi ve imalı bir yorumla araya sıkıştırdı (M. Said Hatipoğlu). İkinci takipçi bu imayı kesin ve net bir dille aktardı (M. Emin Özafşar). Üçüncü takipçi bunu polemik konusu yaptı ve yanlışı ortaya konmasına rağmen yanlışında ısrar edip onu uyaranlara da hakaretler ederek iddiasını sürdürdü (Mustafa İslamoğlu). İşte bu kadar büyük bir iddianın arka planında yatan gerçek! Bir buçuk satırlık bir ifadeye kesin bir hüküm bina ediliyor. Sonra bu hüküm, ilgilisinden bağımsız olarak tüm hadisçilere nispet ediliyor. Sonra da iddia, sübutu ve delaleti kat'i bir nassa dayalıymış gibi uğruna mücadele edilen bir inanç esasına dönüşüyor. Kaldı ki; bir buçuk satır üzerine inşa edilen bu hüküm baştan sona, ilmî ve ahlaki hatalarla doludur. Şöyle ki;

48. Müslim, 50
49. "Ehl-i Kitap'tan kâfirler ve müşrikler Rabbinizden üzerinize hiçbir hayrın gelmesini istemezler. Allah rahmetini dilediğine tahsis eder. Allah, büyük bir fazilet sahibidir." (2/Bakara, 105)
50. "(Muhacir ve Ensar'dan) sonra gelenler derler ki: 'Rabbimiz! Bizi ve bizden önce iman etmiş kardeşlerimizi bağışla ve kalplerimizde iman edenlere karşı bir kin bırakma. Rabbimiz! Şüphesiz ki sen, (şefkatli olan) Raûf ve (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'sin.' " (59/Haşr, 10)
"Ey iman edenler! Allah için hakkı ayakta tutan adaletli şahitler olun. Bir kavme olan öfkeniz/kininiz, sizi adaletsizlik yapmaya sevk etmesin. Adaletli olun! O, takvaya daha yakındır. Allah'tan korkup sakının. Şüphesiz ki Allah, yaptıklarınızdan haberdardır." (5/Mâide, 8)
51. Belirginleştirme, bana (Halis Bayancuk) aittir.
52. Müsned II, 301; r. 8011.
53. İslami Araştırmalar, 10. cild, s. 1-4, M 1997
54. İdeolojik Hadisçiliğin Tarihi Arka Planı, M. Emin Özafşar, s. 62

a. Zalim sultanlara karşı çıkma hadisleri Müsned'de yerli yerinde durduğuna göre bu iddiaya ve iddia sahiplerinin ilim ahlakına nasıl güveneceğiz?

b. Şayet Ahmed ibni Hanbel (rh), "Bu hadisleri çıkart." dediği hâlde oğlu Abdullah çıkarmadıysa, Abdullah'ın sözüne nasıl güveneceğiz? Babasına ait bir emre itaatsizlik eden, başkasına ait bir eserde keyfî tasarrufta bulunan biri güvenilir midir? Yok eğer Abdullah'ın (rh) bunu yapmayacak kadar değerli bir âlim olduğunu düşünüyorsak -ki öyledir- acaba birileri bu cümleyi kitaba sokuşturmuş olamaz mı? Neredeyse Allah Resûlü'nün (sav) çoğu hadisinin uydurulduğuna inanan bu zevatlar, neden hadislerde şüphe oluşturan bu gibi rivayetlerin uydurma olduğuna inanmıyorlar? Gerçekten araştırmalarında tarafsız mı davranıyorlar?

c. Acaba İmam Ahmed, Hatipoğlu Hoca'nın iddia ettiği gibi zalim sultanlara itaati emreden hadisleri benimsemiş ve Emevilere karşı ayaklanan âlimlerin yaptığını tasvip etmemiş miydi? Kendisinin bir ayaklanmaya katılmamış olması, ayaklananları tasvip etmediği anlamına mı gelmektedir? Çok basit bir okuma yaptıkları takdirde bu çıkarımın batıl olduğunu göreceklerdi. Zira Ahmed ibni Hanbel (rh) gerek kendi döneminde gerek geçmişte zalim sultanlara karşı ayaklanan ulemayı rahmetle yâd etmiş, onları övmüştür. Kendi döneminde Abbasilere karşı ayaklanan Ahmed ibni Nasr El-Huzai'yi şehit kabul etmiş ve şöyle demiştir:

"İmam Ahmed onun için, 'Allah rahmet etsin, ne kadar da cömertti. Bu yolda canını feda etti.' dedi."[55]

Emevilere karşı kıyam eden Said ibni Cubeyr'e (rh) şöyle der:

"İmam Ahmed'in (rh) şöyle söylediği aktarılır: 'Said ibni Cübeyr, yeryüzünde herkes onun ilmine muhtaçken (Haccac tarafından) öldürüldü.' "[56]

Örneğin, bu iddiayı dillendiren akademisyenler, zulme karşı verilen birçok mücadeleye iştirak etmemiştir. Bu, onların zulme karşı mücadeleyi tasvip etmediği anlamına mı gelmektedir!

d. Farz edelim bu söz İmam Ahmed'e (rh) ait olsun. Neden sözü Abbasilerden işkence gördüğü dönemde değil de Abbasi Halifesinin onu zindandan çıkardığı zaman söylediğine inanıyorsunuz? Suizan haram değil midir? Yoksa akademisyenler ilmî tespitler yapıp özgürce düşünsünler diye suizan yasağından muaf mıdır? Geçmişe dönük her olayı, en olmadık şekilde yorumlamak hangi ilmî usulün gereğidir?

e. Şöyle bir düşünsek; şu ân akademide görevli hocalar, laik sisteme ait bir kurumda çalışıyor ve sistemin verdiği maaşla geçimlerini sağlıyorlar. Kendileri bu durumdayken hadisçileri sistemle uzlaşıyla suçlama hakkını nereden alıyorlar? Sistemden aldıkları maaş karşılığında dinin hangi hükümlerini gizliyor, hangilerini tahrif ediyorlar? Kendileri için bu iddiayı kabul ediyorlar mı? Şayet etmiyorlarsa, niçin Ahmed ibni Hanbel'e (rh) yakıştırıyorlar? Yoksa laik sistemi Abbasi Devletinden daha mı üstün görüyorlar? Diyelim tespitleri doğru olsun; kendileri için caiz olan, neden hadisçiler için caiz değil ki? Örneğin, bu hocalar dinin bütün hükümlerini laik Kemalist düzene hatırlatıyor mu? Üniversitede her şey İslam'a uygun mu? Tevhidî hakikatler şöyle dursun, zina, içki, kumar gibi devlet eliyle işlenen günahlara karşı çıkıyorlar mı? Buradan elde edilen gelirle ödenen maaşlar için sistemi uyarıyorlar mı? Sorular, sorular, sorular... Sistemin göbeğinde oturacaksınız, din adamı kisvesiyle maaş alacaksınız... sonra da sistem tarafından şehid edilen, zulme uğrayan hadisçileri sistemle uzlaşmakla suçlayacaksınız, yuh![57]

f. Şayet bir buçuk satırlık bir iddiayla tüm hadisçiler suçlanacaksa ve bu ilim ahlakıysa, soruyorum: Bazı akademisyenlerin öğrencilerine sarkıntılık ettiği, uzaktan eğitim sırasında müstehcen video izledikleri tespit edildi. Asırlar sonra birileri çıksa, bu birkaç örnek üzerinden şu dönemdeki tüm akademisyenleri sapık, ahlaksız, ırz düşmanı ilan etse; hocalarımız bu durumdan razı olur mu? Olmaz, olmamalılar da. Peki, kendi yaptıklarının bir farkı var mı? Bir buçuk satırlık bir cümleyle tüm hadisçileri zan altında bırakmak hangi ilmin, ahlakın ve usulün neticesidir?

3. Arap Milliyetçisi İbni Teymiyye!

Eminim başlık, çoğu insan için şaşırtıcı, hatta tuhaftır. İddiayı ilk okuduğumda ben de şaşırmış, ilginç bulmuştum. Böylesi büyük bir iddianın altını dolduracak ciddi argümanlar olduğunu, daha doğrusu olması gerektiğini düşünmüştüm. Sağ olsunlar, bugüne kadar hiç yanıltmadılar. Allah'tan (cc) korkmadıklarını, kuldan utanmadıklarını ve dillerine doladıkları "ilmîlik/hür düşünce" anlayışına en uzak insanlar olduklarını bir kez daha gösterdiler.[58]

İddiaları okuyalım:

"İbni Teymiyye'nin yaşadığı dönem Sünni Arap iktidarının temsilcisi olan Abbasilerin artık güç kaybettiği, Arap dışı milletlerin Abbasi topraklarını ele geçirdiği, Şiiliğin aşırı derece güç kazanarak hâkim mezhep hâline geldiği,

55. El-Bidaye ve'n Nihaye, 10/303
56. age. 12/466

57. Akademisyenlerin zan, dedikodu ve kılükal cinsinden yorumlarla zulmettiği başka bir âlim de Ebu Muhammed El-Berbehari'dir. Ona (rh) zan, iftira ve dedikodu cinsinden yöneltilen tenkitler ve tenkitlere verilmiş cevaplar için bk. Şerhu's Sunne, Ebu Muhammed El-Berbehari, 15-27 (mukaddime)
58. Türkiye Günlüğü, Arap Milliyetçiliğine Farklı Bir Bakış: Selefilik, Selim Öztürk, S 134, Bahar 2018, s. 27-46 (Yazar bu makalede Ahmed ibni Hanbel'den başlayarak "Selefi" diye isimlendirdiği Muhammed ibni Abdulvehhab (rh) ve onları örnek aldığını iddia ettiği oluşumları milliyetçilikle suçlamıştır. Bu makalede yalnızca İbni Teymiyye (rh) ile ilgili iddiayı ele aldım. Gayem, her iddiaya cevap vermek değil, büyük iddiaların ardındaki basitliğe dikkat çekmektir.)

Haçlı seferlerinin İslâm dünyasını sarstığı bir dönemdir. Daha da önemlisi doğudan gelen Moğol saldırıları 1258'de Abbasi hanedanının yıkılmasına neden olmuştur. Kureyş soyundan gelen son Sünni Arap hanedanının çökmesi Sünni Arapları derin bir endişeye sürüklemiştir. Bölgeye hakim olan Moğol rejiminin hanları Olcayto ve Gazan Hanlar bölgedeki Şii ulema ve kesimle işbirliğine gitmiş, hatta bahse konu Moğol hanları Şii mezhebine girmişlerdir. Ailesi ile Moğol işgali nedeniyle Şam'dan kaçmak zorunda kalan İbni Teymiyye, Selefi öğreti üzerinden Moğollara karşı cihad ilanında bulunmuştur."[59]

Yazar, İbni Teymiyye'nin Moğollara/Tatarlara karşı verdiği mücadeleyi Arap milliyetçiliği olarak adlandırmakta, İbni Teymiyye'nin (rh) Selefiliği, milliyetçiliğine paravan kıldığını iddia etmektedir.

"İbni Teymiyye, Arapların siyasi olarak zora düştükleri böyle bir dönemde Selefi geleneğe sarılması ve öze, yani Selef'e dönüş anlayışıyla Arapları cihad için mobilize etmesi, Arapların tarihte Selefi metodla İmam Hanbel sonrası dönemde ikinci kalkışması ve direniş geliştirmesi olarak nitelendirilebilir. İbni Teymiyye'nin bu hareketi Sufilik, Şia, İsmaililik gibi Sünnilik karşıtı dinî hareketlerin Arap toplumunu pasifleştirmesi ve parçalamasına karşı bir cevap olarak geliştirdiği kabul edilebilir. Bu yolla Araplar açısından hem bu tür hareketlere karşı mücadele edilmeye çabalanmış hem de Sünni Arapların dış tehditlere karşı savunma gücü oluşturulmuş ve Moğol ilerleyişinin durdurulması sağlanmıştır."[60]

Gelin, bu iddiaya yakından bakalım: Bir İslam âliminin tarihe damga vuran duruşu; İslam âlimi olmasından, Allah (cc) korkusundan veya sorumluluk duygusundan kaynaklanmıyor. Tamamen milliyetçi duygularla savaşıyor. Peki, bu iftira ve suizannın dayanağı nedir?

a. İbni Teymiyye'nin (rh) cihadını ve öze dönüş davetini milliyetçilik olarak isimlendiren yazar, bu bölümde beş kaynak kullanmıştır. Kaynakların beşi de yabancılara aittir. İslam dinine ait bir meseleyi ve bu coğrafyaya ait bir sorunu, hiçbir İslam âlimi ve düşünürü izah etmemiş/edememiş gibi; ya modern Haçlı Seferlerinin keşif kolu Batılı akademisyenler ya da ismi bize, yüreği/zihni bulunduğu topraklara ait mustağrib akademisyenlerden alıntı yapmıştır.

b. Yazara göre İbni Teymiyye; Sufilik, Şia, İsmailili̇k gibi haraketleri Arap toplumuna (dikkat edin, İslam'a değil) tehlike görmekte ve Arap toplumunu parçalanmaktan kurtarmak için Selefilik paravanıyla milliyetçi bir savaş vermektedir.

Sorulması gereken soru şudur: Çatısı altında savaştığı Memlükler Arap mıdır? Hayır, Türk'tür. Müellife göre İbni Teymiyye (rh) Arap milliyetçisidir. Ancak bu Arap milliyetçisi (!), Tatarlara karşı Türklerin safında savaşmış, Türk olan Memlüklerin saltanatını güçlendirmiştir. Aynı yazar Ahmed ibni Hanbel'i (rh) milliyetçi ilan ettiği bölümde şöyle demektedir:

"Selefi geleneği savunan Hanbelilere göre Şiilik, Mutezile, Sufilik gibi akımların arkasında hep Farslar vardır ve İslam'ın özünü ve İslam'daki Arap hâkimiyetini sarsma amacı gütmektelerdir. Hanbelilerin bu tehdit algısı onları bu tür akımlara karşı şüpheyle bakmaya ve hatta saldırgan bir tutum sergilemeye itmiştir. Hanbeli Selefiler tarafından Abbasilerde Fars kliğine yakınlık gösteren ve ordu sisteminde Türklerden ve Deylemlilerden yararlanan Memun ve Mutasım ile güç mücadelesine girilmiş, Arap baskın hilafet anlayışı kurtarılmaya çalışılmıştır."[61]

Selefiliği paravan olarak kullanan Ahmed ibni Hanbel (rh) ve taraftarları Türklerden rahatsızdır. Ancak Ahmed ibni Hanbel'in takipçisi İbni Teymiyye, Türkler adına savaşmıştır! Kaldı ki, Arap-Sünni-Abbasi hilafetini zayıflatan Selçuklular da Türk'tür. Yani, Arap milliyetçisi Selefiler, Arap Sünni hilafeti zayıflatan Türklerden rahatsızdır; ancak o, Türklerin safında savaşmaktadır.

c. Memlüklüler İbni Teymiyye'nin savunduğu öze dönüş fikrine ne kadar yakındır? Bilindiği gibi İbni Teymiyye (rh) (felsefi) Sufilik ve Şiiliği İslam için tehlike gördüğü kadar, Eş'ariliği de bir tehlike olarak görmüş; Eş'ari âlimlerle münazaralar yapmış, Eş'ari âlimlerin onun aleyhindeki propagandaları sebebiyle hapis yatmıştır. Yazarın mantığına göre Arap milliyetçisi İbni Teymiyye, nasıl oluyor da Eş'ari Memlüklere yardım ediyor?

d. Büyük iddia sahipleri, baştan yanlış kabullerle yola çıktıklarından ilmî hakikatleri ters yüz etmekte beis görmüyorlar. Şöyle ki; İbni Teymiyye (rh) milliyetçilik duygusuyla Moğollara/Tatarlara karşı bir savaş başlatmamıştır. Şayet milliyetçilik güdüsüyle savaş çıkaracak olsa, ilk savaşması gereken Memlükler olurdu. Ayrıca Moğollar/Tatarlar Şam topraklarına girdiklerinde İbni Teymiyye (rh) bir grup âlimle birlikte Kazan Han'ı ziyaret etmiş, ondan Dımeşk halkı için eman almıştır. Âdetleri olduğu üzere Moğollar verdikleri ahdi bozunca savaş yaşanmıştır. Yani savaşı başlatan da sürdüren de Dımeşk ehli ve İbni Teymiyye değil, Moğollardır/Tatarlardır. İbni Teymiyye (rh) işgalciye karşı yapması gerekeni yapmış, direnmiştir. Dönemi anlatan kitaplardan okuyalım:

"Kazan Vakası: Sultan, Selimiye vadisi yanındaki Haznedar vadisine ulaştığında Rebiu'l Evvel ayının yirmi yedinci günü olan çarşamba günü Tatarlar toplandı. **Müslimlerle karşılaştılar ve onları bozguna uğrattılar.** Sultan kaçarak döndü. -Şüphesiz ki biz Allah'a aitiz/Allah'tan geldik ve hiç şüphesiz yine O'na döneceğiz.- Komutanlardan olan bir topluluk ve onlar dışında halktan birçok kimse bu savaşta öldürüldü.

59. Türkiye Günlüğü 134/Bahar 2018, s. 35
60. age. s. 35-36
61. age. s. 34

Kadıların başı savaşta öldürüldü. Müslimler sabrettiler ve güzel bir şekilde savaştılar. Allah'ın emri takdir edilmiş bir kaderdi. Müslimler savaştan dönüp kaçtılar. Hiç kimse dönüp birbirlerine bakmıyordu kaçarken. İşte bundan sonra akıbet muttakilerin oldu. Ancak askerler topukları gerisine Mısır diyarına döndüler. Onlardan çoğu Dimeşk'e geçti. Dımeşk halkı kendileri, aileleri ve malları hususunda çok korkuyorlardı. Sonra kazaya ve kadere teslim oldular ve boyun eğdiler. Kader çattığı vakit tedbir ne işe yarar. Sultan, askerlerden bir grubun içerisinde onlarla birlikte Ba'labek ve Bikâ ilçelerine döndü. Dımeşk'in kapıları kapalıydı ve kaleleri korunaklıydı. Her şeyin fiyatı çok artmış ve insanlar fakirleşmişti. Allah'ın onları bu zorluklardan çıkarışı yakındı. Beldenin kanaat önderleri ve onlardan başka kimseler Mısır'a kaçtılar. Örneğin, Kadı İmamuddin Eş-Şafiî, Malikî Kadı Ez-Zevâvi,Tâcuiddîn Eş-Şirazî, Kara Sorumlusu Alemuddîn Es-Savâbî, şehrin valisi Cemaluddîn, İbni'n Nehhâs, Muhtesib (hesap kitap işleriyle ilgilenen) ve bunların dışında avamdan olan bazı tüccarlar. Orada kalan kişilerin başına şehirde en yetkili kişi olarak kale muhafızından başka kimse kalmadı."[62]

"İbni Kesir, İbni Teymiyye ve Tatarların lideri olan Kazan'ın takas için yaptıkları oturumu anlatırken şöyle dedi: 'İşte böyle! Tatarların sultanı bu olaydan sonra Dimeşk'e gitti. Şehrin kanaat önderleri ve Şeyh Takiyyuddîn İbni Teymiyye, Meşhed Ali'de bir araya geldiler. **Kazan'ı karşılamak için gitmek üzere ve Dimeşk halkı için ondan eman almak üzere anlaştılar. Rebîu'l Ahir ayının üçüncü günü olan pazartesi günü yola çıktılar.** Nebik'te Kazan ile bir araya geldiler. Şeyh Takiyyuddîn İbni Teymiyye ona çok ağır ve sert sözler söyledi. Onun sözlerinde büyük maslahatlar vardı ve bu sözler Müslimlerin faydasına döndü. Övgüler Allah'a aittir."[63]

"Şeyh, tercümana şöyle dedi: 'Kazan Han'a şöyle de: 'Sen Müslüman olduğunu iddia ediyorsun ve bize ulaştığına göre yanında kadı, imam, şeyh ve müezzinler var. Buna karşın bize saldırdın öyle mi? Baban ve deden kâfirdi ve onlar senin bu yaptığını hiçbir zaman yapmadılar! Ahdettiler ve vefa gösterdiler! Ancak sen ahdettin ve ihanet ettin! Bir şey söyledin, vefa göstermedin ve tersini yaptın!' '

Kazan Han, Kutluşah, Bolay ve İbni Teymiyye arasında bazı talihsiz hadiseler cereyan etti. İbni Teymiyye bu hadiselerin hepsinde Allah için hareket etmişti; hakkı söylemiş ve ancak Allah Azze ve Celle'den korkmuştu. Bu topluluğa ikram edilerek yemek verildi. İbni Teymiyye hariç hepsi bu yemekten yedi.

İbni Teymiyye'ye şöyle soruldu: 'Yemek yemez misiniz?' O şöyle cevap verdi: 'Sizin yemeklerinizden nasıl yerim? Halbuki bunları insanların küçükbaş hayvanlarını yağmalayarak, insanların ağaçlarından kestiklerinizle pişirmişsiniz!'

Sonra Kazan Han İbni Teymiyye'den dua etmesini istedi. İbni Teymiyye (rh) duasında şöyle dedi: 'Allâh'ım! Eğer bu kulun Mahmud (Kazan Han) ancak senin kelimenin yükselmesi ve dinin bütününün senin olması için savaşıyorsa ona yardım et, destek ver; beldelere ve insanların üzerine hâkim kıl! Eğer gösteriş, nam salmak, dünyayı talep etmek, kendi kelimesinin yükselişi, İslam ve ehlinin zilleti için yaptıysa onu cezalandır, korkut, yok et ve kökünü kazı!'

Kazan Han da İbni Teymiyye'nin (rh) duasına amin diyor ve ellerini kaldırıyordu! Biz, Kazan Han İbni Teymiyye'yi öldürmeyi emredince kanı üzerimize bulaşmasın diye hemen elbiselerimizi toplamaya başladık. Kazan Han'ın huzurundan çıkınca Kadiy'ul Kudat Necm'ud Dîn İbni Sasrî ve başkaları İbni Teymiyye'ye şöyle dedi: 'Neredeyse sen, bizi ve kendini helak edecektin (öldürtecektin)! Vallahi biz, bundan sonra seninle arkadaşlık etmeyeceğiz!' İbni Teymiyye de şöyle dedi: 'Vallahi ben de sizinle arkadaşlık etmeyeceğim!'

Biz, bir grup olarak ayrıldık ve Şeyh, beraberinde ashabından bir grupla beraber geride kaldı. Kazan Han'ın ashabından hakanlar ve emirler arasında bu haber yayıldı. Duasından teberrük etmek için İbni Teymiyye'ye geldiler. İbni Teymiyye de Dimeşk'e doğru yürüyor ve Tatarlar ona bakıyordu. Vallahi İbni Teymiyye Dimeşk'e ancak kafilesinde yaklaşık üç yüz binekli süvariyle ulaştı. Ben de İbni Teymiyye ile birlikte olanlardandım. İbni Teymiyye ile arkadaşlık etmeyi reddedenlere gelince, Tatarlardan bir grup onların üstüne saldırdı ve her şeylerini çaldı."[64]

"Dolayısıyla Şeyh, sultanın huzurundan şereflendirilerek ve yüceltilerek çıktı. Salih niyeti sebebiyle Müslümanların kanını korumak için kendi nefsini feda etmeye katlandığından, Allah onu talep etmekte olduğu şeye kavuşturdu. Bu aynı zamanda, onların elindeki Müslüman esirlerin çoğunun kurtarılmasına, ailelerine dönmelerine ve mahremiyetlerinin korunmasına sebep oldu. Bu, en büyük cesaretin, sebatın ve ruh gücünün göstergesidir. Hep şöyle derdi: 'Kişi ancak kalbinde hastalık bulunduğu için Allah'tan başkasından korkar! Zira adamın biri, Ahmed bin Hanbel'e bazı idarecilerden korktuğundan şikayet edince Ahmed (rh) şöyle dedi: 'Eğer sıhhatli olsaydın, hiç kimseden korkmazdın!' Yani korkun, kalbinden sıhhatin gitmesi sebebiyledir.' "[65]

Bu eman hadisesinden sonra şunlar yaşandı:

"Ayın onuncu günü olan pazartesi günü Emir Seyfeddin Kabcak El-Mansurî geldi ve meydana indi. Tatar ordusu yaklaşmıştı. **Şehrin genelinde ise yağmalar art-**

62. El-Bidâye ve'n Nihâye, 17/717-718
63. age. 17/719
64. Şeyhulislam İbni Teymiyye'nin Menkıbeleri Hususunda Yükseltilmiş Sancaklar, s.110-111
65. age. s.121-122

mış ve bir grup insan öldürülmüştü. Şehirde ürünlerin fiyatları oldukça arttı. Halkın maddi durumu kötüleşti. Kabcak, kalenin muhafızına mektup yazıp kaleyi Tatarlara teslim etmesini istedi.

Kale muhafızı Ercuvaş bu talebi kesin bir şekilde reddetti. Kabcak, şehrin kanaat önderlerini topladı. Aynı şeyleri onlarla da konuştu. Onlar da Kabcak'ın bu talebine olumlu karşılık vermedi.

Ercuvaş, kalede tepreşen bir göz kalmayıncaya kadar orayı onlara teslim etmekten kesin bir şekilde imtina etti. Şeyh Takiyyuddîn İbni Teymiyye de kale muhafızına şöyle söyledi: 'Şayet kalede sadece bir taş dahi kalsa eğer gücün yetiyorsa onu bile onlara bırakma. Şüphesiz kalenin korunmasında Şam halkı için büyük bir maslahat vardır. Şüphesiz Allah, onlar için bu kaleyi ve suru korumuştur ve Şam ehline sığınak yapmıştır. Şam beldesi güven ve sünnet diyarıdır. Ta ki İsa ibni Meryem (as) inene kadar bu böyledir.' "[66]

Görüldüğü gibi saldırı düzenleyen, işgalci Moğollardır/Tatarlardır. İbni Teymiyye'nin de dâhil olduğu Dımeşk ordusu ve Memlükler işgale karşı topraklarını savunmuş, ilk savaşı kaybetmişlerdir. İlhanlı/Moğol (Tatar) hükümdarı Kazan Han'dan eman almış ve direnişi sonlandırmışlardır. Ancak Moğollar/Tatarlar verdikleri emanı bozup Dımeşk çevresini yağmalayınca, şehri teslim etmemiş; İbni Teymiyye (rh) öncülüğünde yeni bir direniş süreci başlamış ve savunma hatları oluşturulmuştur. Moğollar/Tatarlar Dımeşk'i teslim alamayınca Papa VIII Boniface (Banifıs)'a Memlüklere karşı ittifak teklifinde bulunmuştur. Hazırlıklar yapılmış ve Dımeşk üstüne yürümüştür. İki ordu karşılaşır; Gürcü ve Ermenilerin de yer aldığı İlhanlı/Moğol (Tatar) ordusu bu son savaşta yenilir. Neredeyse ordularının tamamına yakını telef olur.[67] Bu, Moğolların/Tatarların tarihinde ikinci büyük yenilgidir ve onların tarihten silinişini hızlandırmıştır.

e. Şu akıl tutulması satırları dikkatle okuyalım:

"İbni Teymiyye verdiği fetvalarda Memlük askerlerinin cihad esnasında **orucu bile** terk edebilecekleri yönünde fetva vermiştir..."

İşte bu, bizim her daim akıldan ve hür düşünceden bahseden akademisyenlerimizin içler acısı hâlidir. Yazıdaki "bile" ifadesine bakılırsa yazara göre bu fetva çok manidardır. Zira bu vahim fetva, İbni Teymiyye'nin (rh) milliyetçilik davası uğruna dinin emirlerini tahrif edecek kadar fanatik olduğunu ima etmektedir. Denise Aigle'den aktardığı bu çok mühim/akademik/olağanüstü/eşi bulunmaz tespite (!), Batı tercüme bürosu elemanı olarak, akademisyenimiz şu yorumu yapmıştır:

"İbni Teymiyye bu şekilde Abbasi hanedanını yıkan ve bölgedeki son Arap yönetimine son veren Moğollardan intikam almıştır."

Acaba İbni Teymiyye (rh) milliyetçilikten değil de Kur'ân ve sünnette yer alan bir hükümden dolayı bu fetvayı vermiş olabilir mi?

"(Oruç) sayılı günlerde (size farz kılındı). Sizden her kim hasta ya da **yolculukta** olur (ve oruç tutmazsa) onun yerine başka bir günde (oruç tutsun)..."[68]

İbni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Nebi (sav) Ramazan ayında Huneyn'e gitmek üzere çıktı. İnsanlar ise farklı farklı hâldelerdi. Kimisi oruçluydu kimisi oruçlu değildi. O, bineğine binince içinde süt ya da su bulunan bir kap getirilmesini emretti. Onu avucuna -yahut da bineğin üzerine- koydu. Sonra insanlara baktı. Bunun üzerine, oruç açanlar, oruç tutmuş olanlara, 'Orucunuzu açın!' dediler."[69]

Cabir ibni Abdullah'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) seferlerinden birinde, gölge altına alınmış bir adamın başına toplanan bir kalabalık gördü ve, 'Nedir bu?' diye sordu. Oradakiler, 'Bu adam oruçlu.' dediler. Bunun üzerine Allah Resûlü (sav), 'Yolculuk sırasında oruç tutmak birr (erdem/iyilik) değildir.' dedi."[70]

Allah (cc) sefer/yolculuk hâlinde, daha sonra tutulmak kaydıyla oruçların yenilebileceğine ruhsat vermiştir. Allah Resûlü de (sav) savaş için çıktığı yolculuklarda orucunu yemiş, ashabının da yemesini teşvik etmiştir. İbni Teymiyye'nin fetvası da milliyetçilik ve intikam duygularıyla değil, şer'i hükmü uygulamak adına verilmiştir. Ne ki bunu anlamak için biraz akla, biraz hayâya biraz da söylenen her sözün Kıyamet Günü karşımıza çıkacağına dair hassasiyete ihtiyaç vardır. Ve en önemlisi de Batılıların "yanılmaz birer ilah" veya "masum birer nebi" olmadığını yakinen bilmek gerekmektedir.

Sonuç

Görüldüğü gibi; iddiaların büyüklüğü, o iddianın doğruluğu anlamına gelmemektedir. Hadislere ve geçmişe yönelik sorgulamalar, mutlaka sorgulanmalıdır. Geçmişi sorgulamak, ilmîlik ve hür düşünceden söz eden her insan; bu sorgulamayı yapacak akli olgunluğa, ilmî birikime ve olguları değerlendirebilecek özgür bir zihne sahip değildir. Büyük iddiaların arkasında genelde Batılılardan aktarılan değerlendirmeler yatmaktadır. Bunların çoğu suizan, dedikodu ve sığ akıl yürütmekten ibarettir.

66. El-Bidâye ve'n Nihâye, 17/720
67. bk. İlhanlı Hükümdarı Gazan Han'ın Suriye İşgali Sürecinde İbni Teymiyye'nin Siyasi ve Dini Mücadelesi, Ahmed Sağlam, JİDSES, 2016/ç. 3, S 6
68. 2/Bakara, 184
69. Buhari, 4277
70. Buhari, 1946; Müslim, 1115

AHSENU'L HADİS

Özcan YILDIRIM
ozcanyildirim@tevhiddergisi.org

MADDE DEĞİL, MANA TÜKETİM DEĞİL, YETİNİM

Manevi açıdan açlık çeken ve bu açlığını Rabbani bir metodla gidermesi gereken insan, içerisindeki bu boşluğu tüketimle doldurmaya çalışıyor. Mutluluğu tüketimde arıyor…

قٓ وَالْقُرْاٰنِ الْمَجِيدِۚ (١)
بَلْ عَجِبُٓوا اَنْ جَٓاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ فَقَالَ الْكَافِرُونَ
هٰذَا شَيْءٌ عَجِيبٌ (٢)
ءَاِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَاباًۚ ذٰلِكَ رَجْعٌ بَعِيدٌ (٣)
قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْاَرْضُ مِنْهُمْۚ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ
حَفِيظٌ (٤)
بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَٓاءَهُمْ فَهُمْ فٖي اَمْرٍ مَرِيجٍ (٥)

1. Kâf. Şerefli Kur'ân'a andolsun.

2. Onlara içlerinden bir uyarıcının gelmesine şaşırdılar ve kâfirler, "Bu şaşılacak bir şeydir." dediler.

3. "Öldüğümüz ve toprak olduğumuz zaman (diriltilecek miyiz)? Bu, (gerçekleşme ihtimali çok) uzak bir dönüştür."

4. Muhakkak ki biz, yerin onlardan ne eksilttiğini (onların toprakta nasıl çürüdüğünü) bilmişizdir. Bizim katımızda (her şeyin yazılıp) korunduğu bir Kitap vardır.

5. (Hayır, öyle değil!) Bilakis onlar, hak kendilerine geldiğinde onu yalanladılar. Onlar karışık/çelişkili bir durumdalardır.

Allah'a hamd, Resûl'üne sâlat ve selam olsun.

Geçtiğimiz yazıda ele aldığımız, ahirete imanın kula faydaları konusundaki mülahazalarımıza bu yazımızda da devam edeceğiz.

3. Ahirete İman, Kişiyi Dünyaya Karşı Zahid Kılar

Asıl hayatın ahiret hayatı olduğunu bilen ve bunu hayatında esas hâline getiren bir kulun dünyaya bakışı değişir. Dünyayı ismi gibi düşük bilir. Dünyada kalıcı gibi değil, geçici veya hadislerin de ifadesiyle "yolcu gibi" davranır:

Zordur, zira arz Allah'ındır. Yarattıkları da. Ve her şey O'nun boyunduruğu altında… Fakat mülkün asıl sahibine davet edildiğinde bu geniş yeryüzü size dar ediliyor.

İbni Ömer'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Resûlullah (sav) benim iki omuzumu tuttu ve 'Dünyada sanki bir garip veya bir yolcu gibi ol.' buyurdu."[1]

"Resûlullah (sav) bir hasır üzerinde yatıp uyumuştu. Uykudan uyandığında, hasır vücudunun yan tarafında iz bırakmıştı.

Biz, 'Ya Resûlullah! Sizin için bir döşek edinsek.' dedik.

Bunun üzerine Resûlullah (sav), 'Benim dünyayla ilgim ne kadar ki? Ben bu dünyada, bir ağacın altında gölgelenen, sonra da oradan kalkıp giden binitli bir yolcu gibiyim.' buyurdular."[2]

Sehl ibni Sa'd Es-Sâidi'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Hendek Gazvesi'nde Resûlullah (sav) ile beraberdik, o kazıyor, biz toprağı taşıyorduk.

Resûlullah (sav) bizi görünce, 'Allah'ım! Asıl hayat, ahiret hayatıdır. Ensar ve Muhacirleri bağışla.' diye dua etti."[3]

Dünyaya karşı zahid olmak, özellikle tüketimin had safhada olduğu bu çağda bizleri düşündürmelidir. Sanayi Devrimi'nden sonra seri üretimin artması, çeşitliliğin çoğalması, tüketimin insanlara dayatılan bir yaşam modeli hâline getirilmesi, insanlığı manen tahribata uğratmıştır. Zühd, Müslimler için yazılara sıkışmış bir anlam yükü olarak karşımızda dururken, bunun hayattaki karşılığı da unutulmaya mahkûm edilmiştir.

Bugün insanlık sekülerizm anlayışıyla yoğrulsa da İslam'ın, tazeliğini yitirmeyen öğretilerine muhtaçtır. Zira insan önünde sonunda bu öğretilerle kendisini terbiye edebilir. Seküler hayatın getirdiği tüketimin karşısında bocalayan insanlık, hâli hazırda bir çıkış arıyor. Hayata daha anlamlı bakacağı, maddelerin hücumundan manaya doyacağı bir çıkış… İslam'ın bize öğrettiği zühd/az ile yetinme anlayışına burun kıvıran insanlık, bu kavrama seküler bir maske giydirilip minimalizm diye servis edilince başkalaşım yaşıyor.

Tüketim bir ihtiyaçtır. İhtiyaca/talebe göre olmalıdır. Geleneksel dönemde talebe göre üretim yapılırken, modern (!) dönemde, üretilen ürüne göre talep belirleniyor. Başka bir deyişle kapitalizmin sunduğu tüketim, bireyleri istemedikleri hâlde "tüketim makinası"na dönüştürmüştür.

Aslında tüketimin psikolojik boyutu da var elbette. Manevi açıdan açlık çeken ve bu açlığını Rabbani bir metodla gidermesi gereken insan, içerisindeki bu boşluğu tüketimle doldurmaya çalışıyor. Mutluluğu tüketimde arıyor...

Hâlbuki insanoğlunun elinde kalan bu dünya, koca bir hiç olacak ve hepsini kalanlara bırakacaktır. Kendisiyle beraber ise sadece ameli kalacaktır:

Abdullah ibnu Şihhîr (ra) anlatıyor:

"Resûlullah (sav) Elhâkumu'ttekâsur Suresi'ni okurken yanına geldim.

Bana, 'İnsanoğlu malım malım der. Hâlbuki Âdemoğlunun yiyip tükettiği, giyip eskittiği ve sağlığında tasadduk edip gönderdiğinden başka kendisinin olan neyi var? Gerisini ölümle terk eder ve insanlara bırakır.' buyurdu."[4]

Enes'ten (ra) rivayet olunan bir hadiste Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Ölüyü, (mezara kadar) üç şey takip eder: Ailesi, malı ve ameli. Bunlardan iki tanesi geri döner, biri (onunla) kalır. Ailesi ve malı geri döner, ameli kendisiyle kalır."[5]

Aişe'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Resûlullah'ın (sav) ailesi bir koyun kesti (ve fakirlere dağıttı).

Resûlullah (sav), 'Ondan geriye ne kaldı?' buyurdu.

'Sadece kürek kemiği kaldı.' denilince, 'Şu hâlde kürek kemiği dışında hepsi duruyor demektir.' buyurdu."[6]

Zühd, dağlara çekilip kendisini tüm dünya nimetlerinden soyutlamak ve ihtiyacı olduğu hâlde kendisini ve ehlini mahrum bırakmak değildir. Zühd, ihtiyaç kadarıyla yetinmektir. Dünyaya kul olup, tüketim yığınlarının içerisinde her yıl bir yere savrulup mutluluk şarkıları

1. Buhari, 6416
2. Tirmizi, 2377
3. Buhari, 428; Müslim, 1805
4. Müslim, 2958
5. Buhari, 6514; Müslim, 2960
6. Tirmizi, 2470

terennüm edenlerden değil, dünyanın nimetleriyle yetinen ve bunları da amele dönüştürenlerden olmalıyız. Aksi hâlde çağın getirdikleri bizi tüketir ve tükeniriz.

4. Emeli Kısa Olur

Ahiret inancı kulda pekişirse dünyaya dair emelleri ve hedefleri kısa olur, uzun vadeli olmaz. Çünkü gelip geçeceğini, her ân ecelin onu yakalayacağını bilir. Her ân gidebileceğini bilen bir kimsenin, bulunduğu yere dair planlar yapması ne kadar makulse, ölmeyecekmiş gibi arzularının peşinde koşması ve tüm projelerini buna yönelik yapması da ancak o kadar makuldür:

"Resûlullah (sav) yere bir çizgi çizdi ve, 'Bu, insanı temsil eder.' buyurdu.

Sonra bunun yanına ikinci bir çizgi daha çizerek, 'Bu da ecelini temsil eder.' buyurdu.

Ondan daha uzağa bir çizgi daha çizdikten sonra, 'Bu da emeldir.' dedi ve ilave etti: 'İşte insan daha böyleyken (yani emeline kavuşmadan), ona daha yakın olan (eceli) ansızın geliverir.' "[7]

"Resûlullah (sav) elindeki iki çakıl (dan birini yakına, diğerini uzağa) atarak, 'Şu ve şu neye delalet ediyor, biliyor musunuz?' dedi.

Cemaat, 'Allah ve Resûl'ü daha iyi bilir.' dediler.

Buyurdu ki: 'Şu (uzağa düşen), emeldir; bu (yakına düşen) de eceldir. Kişi emeline ulaşmak için gayret ederken, ulaşamadan ölüverir.' "[8]

İslam, buna tûl-i emel der. Uzun emellerin, arzuların olması durumudur. İbni Kudame (rh) bu konu hakkında şöyle der: "Bilinmelidir ki uzun emeller beslemenin iki sebebi vardır:

1. Dünya sevgisi

2. Cehalet

Dünya sevgisine gelince; insan dünyaya, onun şehvetlerine, lezzetlerine ve onunla bağlantılı şeylere alışınca kalbine bunlardan ayrılmak ağır ve zor gelir. Dolayısıyla da bunlardan ayrılmasına sebep olan ölümü tefekkür etmesi imkansızlaşır, zira bir şeyden hoşlanmayan kişi onu kendisinden uzaklaştırır ve savar.

Cehalete gelince; insan gençliğine güvenir ve gençken kendisine ölümün gelmesini uzak görür, hatta ihtimal bile vermez. Miskin bir kişi, şehrinin yaşlıları sayıldığı zaman onların on kişiden daha az olduklarını düşünmez mi? Onların bu kadar az olmasının sebebi, ölme oranının gençlerde daha çok oluşudur. Zira bir yaşlı ölünceye kadar bin tane genç ölmektedir. İnsan bazen sağlıklı oluşuna aldanmakta ve -uzak görse bile- ölümün kendisine âniden geleceğinin farkına varmamaktadır."[9]

Ahiret bilincini benliğimizde yeniden imar etmeli, buna dair bakış açımızı düzeltmeliyiz. Aksi hâlde uzun emeller peşinde koşarken ömrümüzle beraber ahiretimizi de tüketmiş oluruz. Geçici olanla mutlu olacağız, onu kaybettiğimizde de üzüleceğiz. Fakat kalıcı olan ahiret bilinci ise sadece vicdanların kuytu köşelerinde kalacaktır.

5. Ahiret, Mazlumların Tesellisidir

Müslim, imtihan edilendir. Teslim olduğu ânda imanı gereği imtihan edilen... Bu imtihanlardan bir tanesi de zalimlerin zulümleridir.

Allah'ın (cc) Kelimesi'ne davete ve din-i mubini yaşamaya engel olunması her bir Müslim'in tahammül sınırlarını zorlar. Zordur, zira arz Allah'ındır (cc). Yarattıkları da. Ve her şey O'nun boyunduruğu altında... Fakat mülkün asıl sahibine davet edildiğinde, bu geniş yeryüzü size dar ediliyor. Beraberliğiniz firaka, sevinciniz hüzne dönüşüyor. Hiçbir şey de yapamıyor ve eliniz kolunuz zincirlere vurulmuş bir esir gibi oluyorsunuz. Peki, bu durumda ne bizi teselli ediyor? Ahiret. Hesap. Zerre ağırlığınca da olsa yapılanların karşılığının görüleceği inancı:

"Sakın Allah'ı zalimlerin yaptıklarından habersiz sanma. Ancak onları, gözlerin dehşetten fırlayacak gibi olduğu bir güne erteliyor."[10]

"Bugün, her nefis kazandığının karşılığını alır. Bugün, zulüm yoktur. Şüphesiz ki Allah, hesabı çabuk görendir."[11]

"Tüm yüzler (hayat sahibi ve varlığa hayat veren) El-Hayy ve (var olmak için hiçbir şeye muhtaç olmayan, her şeyin varlığının kendisine bağlı olduğu) El-Kayyûm olanın karşısında zilletle boyun eğmiştir. Muhakkak ki zulüm taşıyan (sırtında zulüm/şirk yüküyle gelen) kaybetmiştir."[12]

Bu bilinçle teselli bulur Müslim. Ahiret bilinci olmayan, yakini azalan ve kendisini yenilemeyen kişinin; zulümlere tahammül gücü kalmaz ve eskittiği imanını da yitirmeye başlar.

"Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun." duamız ile...

---

7. Buhari, 6418
8. Tirmizi, 2870
9. Muhtasaru Minhacû'l Kâsıdîn, İbni Kudame, s. 367-368
10. 14/İbrahîm, 42
11. 40/Mü'min, 17
12. 20/Tâhâ, 111

KÜFRÜN ELEBAŞLARINA DÜZENLENEN İLK SUİKASTLAR: EBU RAFİ'

Enes YELGÜN
enesyelgun@tevhiddergisi.org

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a; salât ve selam, O'nun Resûl'üne olsun.

Bedir zaferinin etkisi, Medine içinde ve dışında oldukça yoğun bir şekilde görülüyordu. Bu savaşın bir dönüm noktası olduğunu çok iyi anlayan müşrikler yeni süreçte ne yapacaklarına dair bazı çalışmalar içindelerdi. Bu nedenle düzenledikleri birkaç baskınla Bedir zaferini gölgelemeye çalıştılar. Ancak sahabilerin Peygamberimizin (sav) komutasında hızlı bir şekilde karar almaları ve bunları fiiliyata dökmeleriyle bu girişimler sonuçsuz kaldı.

Lakin çeşitli fitnelerle İslam toplumunun iç huzurunu bozmaya çalışan kişi ve topluluklar olmaya devam etti. Sahabiler de bu kişilere suikastlar düzenlediler. Bunlardan ikisi Ka'b ibni Eşref ile Ebu Rafi'ydi. Aslında başka kişilere de suikastlar düzenlenmiş olsa da en meşhur olan ve kâfirlerin kalplerindeki korkuyu katbekat arttıran hadise, bu iki ismin öldürülmesi olmuştu:

"Ka'b ibni Eşref'i Evs Kabilesi'nden sahabiler öldürünce Hazrecliler şöyle dediler: 'Allah'a yemin ederiz, Resûlullah'ın katında onlar bizden ileri geçmemelidir.'

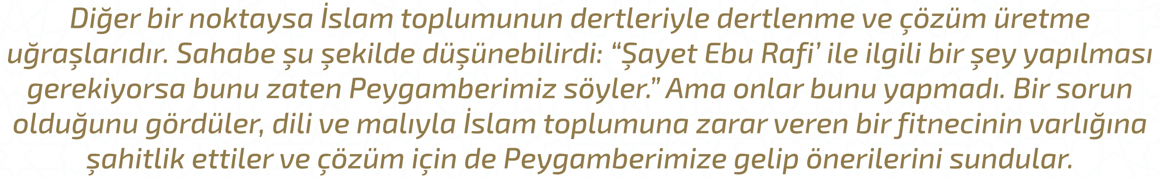
Bunun üzerine Ebu Rafi'yi öldürmek için Resûlullah'tan (sav) izin istediler.

Bera ibni Azib (ra) şöyle dedi: 'Resûlullah (sav) Ensar'dan birtakım kimseleri, Yahudi olan Ebu Rafi'yi öldürmeleri için gönderdi. Bunlar da Abdullah ibni Atik'i (ra) emir yaptı. Ebu Rafi', Resûlullah'a (sav) eza eder ve Resûlullah'ın (sav) aleyhindeki hareketlere malca da yardım ederdi. Bu zengin Yahudi, Hicaz toprağında kendisine ait kuvvetlendirilmiş bir kalede otururdu. Abdullah ibni Atik ile arkadaşları kaleye yaklaştıklarında güneş batmıştı. Oranın insanları deve, sığır, koyun gibi hayvanlarıyla meradan dönmüşlerdi.

Bu durum üzerine, Abdullah ibni Atik (ra) arkadaşlarına şöyle dedi: 'Siz yerinizde oturunuz, ben gidip duruma bakayım, Ebu Rafi'nin kalesine gideyim ve kale kapıcılarına da nezakette bulunayım. Bu suretle kaleye girebileceğimi sanırım.'

Dikkatimizi çeken ilk husus sahabenin salih amel noktasında nasıl da birbirleriyle yarıştıklarıdır. Bu insanlar cahiliyelerinde birbirleriyle rekabet ediyor ve hep en önde olmak istiyorlardı. İslam olduktan sonra bu hırslarını hayra yönlendirdiler.

Diğer bir noktaysa İslam toplumunun dertleriyle dertlenme ve çözüm üretme uğraşlarıdır. Sahabe şu şekilde düşünebilirdi: "Şayet Ebu Rafi' ile ilgili bir şey yapılması gerekiyorsa bunu zaten Peygamberimiz söyler." Ama onlar bunu yapmadı. Bir sorun olduğunu gördüler, dili ve malıyla İslam toplumuna zarar veren bir fitnecinin varlığına şahitlik ettiler ve çözüm için de Peygamberimize gelip önerilerini sundular.

Kale halkı kendilerine ait bir eşeği kaybetmişlerdi. Kaledekiler alaca karanlıkta dışarı çıktılar ve o eşeği arıyorlardı.

Abdullah ibni Atik bundan sonrasını şöyle anlatır: 'Kalenin kapısına doğru yürüdüm. Nihayet kapıya yaklaştım ve tanınmaktan da endişe ettim! Sonra kendimi saklamak üzere elbiseme büründüm. Sanki bir ihtiyacımı gideriyordum. Artık insanlar tamamıyla kaleye girmişti.

Tam bu sırada kalenin kapıcısı bana şöyle dedi: 'Ey Allah'ın kulu! Kaleye girmek istersen hemen gir! Zira ben kapıyı kapatmak istiyorum!'

Ben de hemen kaleye girdim ve eşek ahırına gizlendim. İnsanların kaleye girmesi üzerine kapıcı kapıyı kilitledi ve anahtarları da bir direğe astı. Sonra insanlar kalenin içindeki evlerine döndüler. Sesler kesilip de hiçbir hareket işitmez olunca, ben de gizlendiğim yerden dışarı çıktım ve hemen anahtarlara doğru yürüdüm. Sonra anahtarları alıp kapıyı açtım. Ebu Rafi'nin yanında akşamdan sonra gece sohbeti yapılırdı ve bu sohbet de kalenin üst katlarında olurdu. Gece sohbeti sona erip, dostları Ebu Rafi'nin yanından dağılınca, ben de hemen yanına çıktım ve her kapıyı açtıkça iç tarafından da kapıyı kilitliyordum. Düşündüm ki, eğer Ebu Rafi'nin adamları beni anlarlarsa onu öldürünceye kadar bu iyi fırsatı bana bırakmazlar! Bu suretle Ebu Rafi'nin yattığı odaya kadar vardım. Ebu Rafi' karanlık bir oda içinde, ailesinin arasında yatmıştı. Ama Ebu Rafi'nin odanın neresinde olduğunu kestiremedim.

Anlamak için, 'Ya Ebu Rafi'!' diye seslendim.

Ebu Rafi' de, 'Kim o?' diye cevap verdi.

Ben de hemen sesin geldiği tarafa yaklaştım ve kılıcımla ilk darbeyi vurdum! Fakat dehşet içindeydim ve bir şey de göremedim! Ebu Rafi' haykırdı! Ben hemen odadan dışarı çıktım ve kısa bir zaman bekledim.

Sonra tekrar odaya daldım ve sesimi değiştirerek, 'Bu feryat da nedir ya Ebu Rafi'?' dedim.

Ebu Rafi' de, 'Anan cehenneme gitsin! Sen seslenmeden önce birisi yanıma girip beni oda içinde kılıçla vurdu.' dedi.

Bunun üzerine ben ona bir darbe daha vurdum, iyice yaraladım. Fakat yine öldüremedim. Sonra kılıcın keskin ucunu onun karnına bastırdım. Nihayet Ebu Rafi' arkasına devrildi. Onu sırtı üzerine yatmış gördüm. Hemen kılıcımı karnının içine soktum, sonra üzerinde tersine çevirdim, nihayet kemiğin sesini işittim. Sonra dehşetle dışarı çıktım. Bu defa onu öldürdüğümü anladım ve hemen kapıları birer birer açmaya başladım. Bu suretle kalenin merdiveninin son basamağına varmıştım. Burada yere ulaştığımı sanarak ayağımı yere attım. Meğerki daha sona gelmemişim. Mehtaplı bir gecede merdivenden aşağıya düştüm. Bacağım kırıldı!

Hemen bir sargıyla bu kırığı sardım, sonra kapının önüne oturdum ve kendi kendime, 'Ebu Rafi'yi öldürüp öldürmediğimi iyice öğreninceye kadar bu gece kaleden dışarı çıkmam.' dedim.

Nihayet horoz ötmeye başlayınca, ölü ilancısı kalenin surunun üstüne çıktı ve, 'Hicaz ahalisinin taciri, Ebu Rafi'nin ölümünü bildiririm.' diye ilan etti.

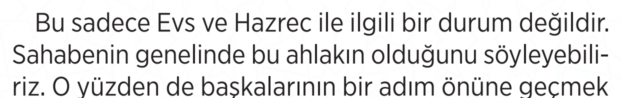
Bunun üzerine ben de bir ayak üzerinde sekerek arkadaşlarımın yanına gittim ve onlara şöyle dedim: 'Sizler gidiniz ve Resûlullah'a sevinçli haberi bildiriniz! Allah (cc), Ebu Rafi'yi öldürdü.'

Nihayet Resûlullah'ın (sav) huzuruna vardım ve olan biten her şeyi anlattım.

Ayağımın kırıldığını duyunca, Resûlullah (sav) bana şöyle buyurdu: 'Ayağını bana uzat.'

Ben de hemen ayağımı uzattım ve Resûlullah da (sav) ayağımı eliyle sıvazladı. Sanki ayağımdan hiç ağrı duymamışa döndüm.' ' "[1]

Hadis kaynaklarında yer alan bu suikast hadisesinde dikkatimizi çeken ilk husus, sahabenin salih amel noktasında nasıl da birbirleriyle yarıştıklarıdır. Bu insanlar cahiliyelerinde birbirleriyle rekabet ediyor ve hep en önde olmak istiyorlardı. İslam olduktan sonra bu hırslarını hayra yönlendirdiler.

Bu sadece Evs ve Hazrec ile ilgili bir durum değildir. Sahabenin genelinde bu ahlakın olduğunu söyleyebiliriz. O yüzden de başkalarının bir adım önüne geçmek

1. Buhari, 3783, 3785

için Peygamberimize sürekli olarak "En hayırlı/güzel amel nedir, bizi cennete götürecek ameller nelerdir?" gibi sorular soruyorlardı. Örneğin, fakir sahabilerin Peygamberimizle olan şu diyalogları oldukça dikkat çekicidir:

"Ebu Hureyre (ra) şöyle dedi: 'Mekke'den Medine'ye hicret eden Müslimlerin fakirleri Resûlullah'a gelerek, 'Varlıklı Müslimler cennetin yüksek derecelerini ve ebedî nimetleri alıp götürdüler.' dediler.

O zaman Peygamberimiz (sav), 'Hayrola! Onlar ne yaptılar ki?' diye sordu.

Fakir muhacirler, 'Bizim kıldığımız namazı onlar da kılıyorlar. Tuttuğumuz oruçları onlar da tutuyorlar. Üstelik onlar sadaka veriyorlar, biz veremiyoruz. Köle azat ediyorlar, biz edemiyoruz.' dediler.

Resûlullah (sav), onlara, 'Sizden önde gidenlere yetişebileceğiniz, sizden sonra gelenleri geçebileceğiniz, sizin yaptığınızı yapanlar dışında herkesten üstün olacağınız bir şeyi haber vereyim mi?' diye sordu.

'Evet, söyle ya Resûlullah!' dediler.

Peygamberimiz (sav) şöyle buyurdu: 'Her farz namazın peşinden otuz üçer defa, 'Subhanallah, Elhamdulillah, Allahu Ekber,' dersiniz.'

Birkaç gün sonra fakir muhacirler Resûlullah'a (sav) tekrar gelerek, 'Zengin kardeşlerimiz bizim yaptığımız tesbihleri duymuşlar. Aynını onlar da yapıyorlar.' dediler.

Bunun üzerine Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: 'Ne yapalım! Artık bu, Allah'ın bir lütfudur; Allah lütfunu dilediğine verir.' ' "[2]

Diğer bir noktaysa İslam toplumunun dertleriyle dertlenme ve çözüm üretme uğraşlarıdır. Sahabe şu şekilde düşünebilirdi: "Şayet Ebu Rafi' ile ilgili bir şey yapılması gerekiyorsa bunu zaten Peygamberimiz söyler." Ama onlar bunu yapmadı. Bir sorun olduğunu gördüler, dili ve malıyla İslam toplumuna zarar veren bir fitnecinin varlığına şahitlik ettiler ve çözüm için de Peygamberimize gelip önerilerini sundular. Bu dönemde yaşanan başka suikastlarda, bizzat bu ameli işledikten sonra Peygamberimize sadece haber verildiğine dair örnekler de mevcuttur.

Şayet İslam toplumunda yaşıyorsak topluma karşı, küfür toplumunda yaşıyorsak hizmet ettiğimiz İslami cemaatlere karşı sorumluluklarımız vardır. Bu sorumluluklarımızı bize hatırlatan kişilerin olması güzeldir. Ancak biz toplumu/cemaati aile, kendimizi de ailenin bir bireyi gibi görmezsek bu sorunları fark etmemiz de çözüm üretmemiz de mümkün değildir. Sadece bizlere bu hassasiyet hatırlatıldığında bir süre yol alır, sonra eski durağanlığımıza geri döneriz.

Yine bu kıssada sahabenin Peygamberimize verdiği sözü yerine getirmek için gösterdiği azami çabayı görüyoruz. Bu öyle bir çaba ki kendi canını dikkate bile almıyor. Arkasından kapıları kilitleye kilitleye yukarı çıkıyor. Gaye, yakalanmadan önce Peygamberimizin verdiği emri yerine getirebilmek.

Peki, bu kadar çaba gösteren, kendi canından vazgeçen, üstlendiği ameli düzgün bir şekilde yapıp yapmadığını bizzat duyabilmek için kendini tehlikeye atan bu sahabi son olarak ne diyor?

"Sizler gidiniz ve Resûlullah'a (sav) sevinçli haberi bildiriniz! Allah (cc), Ebu Rafi'yi öldürdü."

Ameli asla kendisine nispet etmiyor. Ortaya koyduğu fedakârlığın büyüklüğünü, zikretmeye değer görmüyor. Ne yazık ki bugün tam tersi bir hâl var. Yapılan amel küçük, ama sahibinin o amel üzerinden propagandası büyük. Olması gereken ise tüm güzellikleri Allah'a (cc), kötülükleriyse kendi nefsine nispet etmek.

Davamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

2. Buhari, 155; Müslim, 142

"Köyün birinde yaşlı ve çok fakir bir adam varmış. Ama kral bile onu kıskanırmış. Öyle dillere destan bir beyaz atı varmış ki kral, at için ihtiyara neredeyse hazinesinin tamamını teklif etmiş, ama adam satmaya yanaşmamış. 'Bu at, bir at değil benim için. Bir dost. İnsan dostunu satar mı?' dermiş hep.

Bir sabah kalkmışlar ki, at yok. Köylü ihtiyarın başına toplanmış. 'Seni ihtiyar bunak! Bu atı sana bırakmayacakları, çalacakları belliydi. Krala satsaydın, ömrünün sonuna kadar beyler gibi yaşardın. Şimdi ne paran var, ne de atın!' demişler.

İhtiyar, 'Karar vermek için acele etmeyin.' demiş. 'Sadece 'At kayıp.' deyin. Çünkü gerçek bu. Ondan ötesi sizin yorumunuz ve verdiğiniz karar. Atımın kaybolması, bir talihsizlik mi, yoksa bir hayır mı, bunu henüz bilmiyoruz. Çünkü bu olay henüz bir başlangıç. Arkasının nasıl geleceğini kimse bilemez.' Köylüler ihtiyara kahkahalarla gülmüşler.

Aradan on beş gün geçmeden, at bir gece ansızın dönmüş... Meğer çalınmamış, dağlara gitmiş kendi kendine. Dönerken de vadideki bir düzine vahşi atı peşine takıp getirmiş. Bunu gören köylüler toplanıp ihtiyardan özür dilemişler. 'Babalık,' demişler. 'Sen haklı çıktın. Atının kaybolması bir talihsizlik değil, âdeta bir devlet kuşu oldu senin için. Şimdi bir at sürün var.' 'Karar vermek için gene acele ediyorsunuz.' demiş ihtiyar. 'Sadece atın geri döndüğünü söyleyin. Bilinen gerçek sadece bu. Ondan ötesinin ne getireceğini henüz bilmiyoruz. Bu daha başlangıç... Birinci cümlenin birinci kelimesini okur okumaz kitap hakkında nasıl fikir yürütebilirsiniz?' Köylüler bu defa açıktan ihtiyarla dalga geçmemişler, ama içlerinden 'Bu herif sahiden gerzek!' diye geçirmişler.

Bir hafta geçmeden, vahşi atları terbiye etmeye çalışan ihtiyarın tek oğlu attan düşmüş ve ayağını kırmış. Evin geçimini temin eden oğul şimdi uzun zaman yatakta kalacakmış. Köylüler gene gelmişler ihtiyara... 'Bir kez daha haklı çıktın.' demişler. 'Bu atlar yüzünden tek oğlun bacağını uzun süre kullanamayacak. Oysa sana bakacak başkası da yok. Şimdi eskisinden daha fakir, daha zavallı olacaksın.' demişler. İhtiyar, 'Siz erken karar verme hastalığına tutulmuşsunuz.' diye cevap vermiş. 'O kadar acele etmeyin. Oğlum bacağını kırdı. Gerçek bu. Ötesi sizin verdiğiniz karar... Ama acaba ne kadar doğru? Hayat böyle küçük parçalar hâlinde gelir ve ondan sonra neler olacağı size asla bildirilmez.'

Birkaç hafta sonra, düşmanlar kat kat büyük bir orduyla saldırmış. Kral son bir ümitle eli silah tutan bütün gençleri askere çağırmış. Köye gelen görevliler, ihtiyarın kırık bacaklı oğlu dışında bütün gençleri askere almışlar. Köyü matem sarmış. Çünkü savaşın kazanılmasına imkân yokmuş, giden gençlerin ya öleceğini ya esir düşüp köle diye satılacağını herkes biliyormuş. Köylüler, gene ihtiyara gelmişler. 'Yine haklı olduğun kanıtlandı.' demişler. 'Oğlunun bacağı kırık, ama hiç değilse yanında. Oysa bizimkiler belki asla köye dönemeyecekler. Oğlunun bacağının kırılması, talihsizlik değil, hayırmış meğer.' 'Siz erken karar vermeye devam edin.' demiş, ihtiyar. 'Oysa ne olacağını kimseler bilemez. Bilinen bir tek gerçek var. Benim oğlum yanımda, sizinkiler askerde... Ama bunların hangisinin talih, hangisinin musibet olduğunu sadece Allah (cc) biliyor.' "[1]

1. https://www.derki.com/ruhsallik/yasli-adam-ve-at/

Enes DOĞAN
enesdogan@tevhiddergisi.org

SÜNNETİN TEŞRİ KAYNAĞI OLDUĞUNA SAHABE UYGULAMASINDAN ÖRNEKLER

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun. Resûl'üne, âline, ashabına ve onlara ihsan üzere tabi olanlara salât ve selam olsun.

Sünnetin İslam'daki yerine dair "Teşri kaynağı olduğu" meselesini incelemeye devam ediyoruz. Geçen sayımızda Sünnetten bazı deliller zikrettik. Bu makalemizde ise konuya dair sahabe uygulamalarından bazı örnekler sunacağız. Konumuzun tafsilatına girmeden önce şu soruyu yanıtlayalım: "Sahabe uygulaması neden önemli?"

Çünkü;

• Onlar hem kendi asırlarına hem de sonrakilere örnek ve ölçü olmuştur. Onları örnek ve ölçü kabul etmemek ihtilaf sebebidir.[1]

• Onlar, sonradan çıkan ihtilaflarda kurtuluşun ve istikametin adresidir.[2]

• Onlar, dinimizi bize doğru ve tam bir şekilde ulaştırmak için seçilmiş öncülerimizdir. Derin ilimleri, doğru anlayışları ve iyi kalpleriyle buna en ehil olan kimselerdir.[3]

• Onlar, İslam'ı doğru anlamaları ve yaşayışlarıyla Allah'ın rızasına ve en hayırlı nesil olma şerefine sahiplerdir. Rıza-i İlahi'ye erişmek için onlara tabi olmak gerekir.[4]

Öyleyse sahabenin Sünnete bakış açısı hayati önem taşır. Şimdi "Sahabe, Sünneti teşri kaynağı olarak görüyor muydu?" sorusunu cevaplamaya çalışalım.

Sahabe neslinin Sünnete bakış açısı hakkında zikredeceğimiz rivayetlere geçmeden önce bu rivayetlerde gözlemlediğimiz bazı çıkarımları aktaracağız:

• Onların yanında teşrinin dayanaklarından ilki Kur'ân, akabinde Sünnettir.

"...Bundan sonra sizden biriniz hüküm verilmesi gereken bir sorunla karşılaşırsa Allah'ın Kitabı'ndaki hükümlere göre hükmünü versin. Allah'ın Kitabı'nda bulunmayan bir işle karşılaşırsa, Peygamber'in hadisleriyle meseleyi çözmeye çalışsın. Allah'ın Kitabı'nda ve Resûlullah'ın Sünnetinde hükmü bulunmayan bir meseleyle karşılaşırsa, salih insanların verdiği hükümlere göre cevap versin. Ne Allah'ın Kitabı'nda, ne Peygamber'in Sünnetinde ne de salih insanların fetvalarında bulunmayan bir hükümle karşılaşırsa, aklını ve muhakemesini kullanarak ictihad yapsın..."

1. 2/Bakara, 137; Tirmizi, 264
2. Ebu Davud, 4607; Tirmizi, 2676
3. 48/Fetih, 26; Ahmed, 3600
4. 9/Tevbe, 100

• Allah Resûlü (sav) hayattayken Sünneti teşri kaynağı kabul ettikleri gibi bunu vefatından sonra da sürdürmüşlerdir.

• Hükmü Kur'ân'da bulunmayan bir konunun Sünnetteki karşılığını araştırmadan ictihada başvurmamışlardır.

• Sünnette sabit olan bir hüküm sonradan kendilerine ulaştığında, kendi görüşlerini bırakmış Sünnetteki hükmü tatbik etmişlerdir.

• Atadıkları görevlilere, teşri için ikinci başvuru kaynağının Sünnet olduğunu söylemişlerdir.

• Bir hükmün Sünnetle sabit oluşu hakkında tereddüt yaşayan kişilere gerekli cevapları vermişlerdir.

• Sünnetteki emir ve nehiylere aykırı davrananlara tepki göstermişlerdir.

Tüm bunlar sahabe neslinin, Sünneti teşri kaynağı olarak kabul ettiğini gösterir. Şimdi rivayetlere geçerek beraberce inceleyelim:

Abdullah ibni Ömer'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Resûlullah (sav) altın bir yüzük yaptırmıştı. Kendisi bu yüzüğü taktığında kaşının ucunu içerisine çevirirdi. Bunu gören insanlar da yüzük yaptırdılar.

Sonra kendisi minbere çıkıp bu yüzüğü çıkardı ve, 'Ben, bu yüzüğü takıyor ve kaşını avucumun içerisine çeviriyordum.' buyurdu ve arkasından yüzüğü çıkarıp attı.

'Allah'a yemin olsun ki bir daha asla bunu takmayacağım.' buyurdu.

Bunu gören insanlar da yüzüklerini çıkarıp attılar."[5]

Kabısa ibni Züeyb'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir gün Ebu Bekir'e (ra) yaşlı bir kadın gelerek mirastan kendisine pay verilmesini istedi.

Ebu Bekir de (ra), 'Senin bu isteğin hakkında Allah'ın Kitabı'nda bir hüküm yoktur. Resûlullah'ın (sav) Sünnetinde de bu konuda bir nas bilmiyorum. Siz dönünüz, ben insanlara sorayım.' dedi.

Sonra durumu araştırdı.

Muğire ibni Şu'be (ra), 'Peygamber'in, onun durumunda olana altıda bir verdiğini gördüm.' demesi üzerine Ebu Bekir (ra), 'Seninle birlikte bu haberi işiten var mı?' diye sordu.

Akabinde Muhammed ibni Mesleme de (ra) onun benzerini söyleyince Ebu Bekir (ra) kadına altıda bir miras verdi."[6]

"Ömer (ra), Kadı Şureyh'e bir mektup gönderdi. Mektupta şöyle yazıyordu:

5. Buhari, 7298; Müslim, 2091
6. Ebu Davud, 2894; Tirmizi, 2101

'Sana bir olay geldiğinde Allah'ın Kitabı'yla hükmet. Şayet Allah'ın Kitabı'nda olmayan bir mesele gelirse o zaman Resûl'ünün (sav) Sünnetiyle hükmet. O iki kaynakta olmayan bir mesele gelirse insanların üzerinde toplandığı görüşle hükmet. Bu da olmazsa dilediğin şekilde yaparsın.' "[7]

Ebu Said El-Hudri'nin kız kardeşi Fürey'a binti Mâlik ibni Sinan (r.anha) anlatıyor:

"Kendisi Resûlullah' a (sav) gelip Hudreoğullarındaki ailesine dönüp dönemeyeceğini sormuş. O günlerde kocası, kaçan kölelerini aramaya çıkmış. Kaddûm denilen yerde kölelerine yetişmiş ve köleler de onu öldürmüşlerdi.

Fürey'a diyor ki: 'Resûlullah'a (sav) sordum, 'Ben ailemin yanına gideceğim, çünkü kocam bana oturacak bir ev ve nafaka bırakmadı.' dedim.

Resûlullah da (sav), 'Evet.' dedi.

Ben de çıktım, gitmekteyken hücreye veya Mescid'e geldiğimde benim çağrılmamı emretti.

Ben de yanına tekrar gelince, 'Nasıl demiştin?' buyurdu.

Ben de olup biteni tekrar anlattım.

Bunun üzerine, 'Beklenmesi gereken iddet süresi doluncaya kadar evinde kal.' buyurdu.

Ben de dört ay on günlük süreyi o evde tamamladım. Osman ibni Affan (ra) halife olunca bana bir adam göndererek önceden başından geçen bu olayı ve Resûlullah'ın (sav) bu konudaki hükmünü sordu. Ben de kendisine olanı biteni anlattım. O da bu hükme uyarak ona göre hüküm verdi.' "[8]

Ubeydullah ibni Ebu Yezid'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"İbni Abbas'a bir mesele sorulur da onun hükmü Kur'ân'da varsa onu haber verirdi. Kur'ân'da hükmü bulunmayan ve Allah Resûlü'nün, hakkında hükmünü belirttiği bir şeyse, bununla cevap verirdi. Eğer hem Allah'ın Kitabı'nda hem de Sünnette olmayan bir konu ise Ebu Bekir ve Ömer'den (r.anhum) nakledilen hükmü bildirirdi. Onlardan gelen bir hüküm de yoksa o zaman o konuda kendi görüşüyle hüküm verirdi."[9]

Ümeyye ibni Abdullah ibni Halid'den şöyle rivayet edilmiştir:

"Kendisi, Abdullah ibni Ömer'e (ra) şöyle sormuştu: 'Vakit namazları ve korku namazı Kur'ân'da var. Fakat yolculuk/sefer namazını Kur'ân'da bulamıyoruz.'

İbni Ömer dedi ki: 'Ey Yeğenim, Aziz ve Celil olan Allah

7. Nesai, 5399; Darimi, 169
8. Ebu Davud, 2300; Tirmizi, 1204
9. Es-Sünenu'l Kubra, Beyhaki, 20346; Darimi, 168

bize Muhammed'i (sav) gönderdi (vakit namazları ve korku namazları dâhil olmak üzere) hiçbir şey bilmiyorduk, (O bize her şeyi öğretti.) Dolayısıyla Muhammed'in (sav) yaptığını gördüğümüz şeyleri biz de yaparız.' "[10]

Cabir ibni Zeyd'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"İbni Ömer, tavafta Cabir ibni Zeyd ile karşılaştı ve kendisine şöyle dedi: 'Ey Ebu'ş Şa'sa! Sen Basra'nın fakihlerindensin, dolayısıyla başka bir şeyle değil sadece hakkı söyleyen Kur'ân ayetleriyle veya geçmişte uygulana gelen bir Sünnetle fetva ver. Çünkü sen, bundan başkasını yaparsan kendin de helak olursun, başkalarını da helak edersin.' "[11]

Abdurrahman ibni Yezid'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"...Bundan sonra sizden biriniz hüküm verilmesi gereken bir sorunla karşılaşırsa Allah'ın Kitabı'ndaki hükümlere göre hükmünü versin. Allah'ın Kitabı'nda bulunmayan bir işle karşılaşırsa, Peygamber'in (sav) hadisleriyle meseleyi çözmeye çalışsın. Allah'ın Kitabı'nda ve Resûlullah'ın (sav) Sünnetinde hükmü bulunmayan bir meseleyle karşılaşırsa, salih insanların verdiği hükümlere göre cevap versin. Ne Allah'ın Kitabı'nda ne Peygamber'in (sav) Sünnetinde ne de salih insanların fetvalarında bulunmayan bir hükümle karşılaşırsa, aklını ve muhakemesini kullanarak ictihad yapsın..."[12]

Abdullah İbni Mesud'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Teâlâ dövme yaptıran, dövme yapan, yüzlerindeki kılları alan, güzel görünmek için dişlerinin arasını ayrık hâle getiren ve Allah'ın yarattığını değiştiren kadınlara lanet etmiştir.'

Onun bu sözü Esed Kabilesi'nden Ümmü Yakub adındaki bir kadının kulağına gitti.

Bunun üzerine Ümmü Yakub ona gidip, 'Bana senin şu şu kadınlara lanet okuduğun haberi geldi.' dedi.

Bunun üzerine İbni Mesud (ra) şöyle dedi: 'Allah Resûlü'nün (sav) lanetlediği ve Allah'ın Kitabı'nda lanetlenmiş olan insanları benim lanetlememde ne var ki?'

Buna karşılık olarak kadın, 'Yemin ederim ki Mushaf'ın iki kapağı arasındaki ayetleri okudum, ancak senin söylediğini Kur'ân'da bulamadım.' diyerek itiraz etti.

İbni Mesud (ra), 'Şayet Kur'ân'ı baştan sona okuduysan, benim söylediğimi Kur'ân'da görmüşsündür. Allah Teâlâ, 'Peygamber size ne verdiyse onu alın, size ne yasakladıysa ondan da sakının,' buyurmuyor mu?' ' dedi.

Kadın, 'Elbette buyuruyor.' şeklinde cevap verdi.

İbni Mesud (ra), 'Peygamber (sav) bütün bunları yasaklamıştır.' dedi.

Bu defa kadın, 'Ben, senin eşinin de bunları yaptığını gördüm.' dedi.

Bunun üzerine İbni Mesud (ra), 'Git bak bakalım.' dedi.

Kadın gitti, ancak aradığını bulamadı.

Bunun üzerine İbni Mesud (ra) şöyle dedi: 'Eğer eşim bunlardan birini yapsaydı, onunla birlikte olmazdım!' "[13]

Salim ibni Abdullah'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Abdullah ibni Ömer (ra), 'Peygamber'i (sav), 'Kadınlarınız mescidlere gitmek için sizden izin istediklerinde onlara bunu yasaklamayınız.' diye buyururken işittim.' dedi.

Bunun üzerine Bilal ibni Abdullah (ra), 'Allah'a yemin olsun ki kesinlikle onlara yasaklarız.' dedi.

Bunun arkasından Abdullah ibni Ömer ona döndü ve Bilal ibni Abdullah'a öyle ağır bir söz söyledi ki onun böyle ağır konuştuğunu asla duymamıştım.

Daha sonra Abdullah ibni Ömer şöyle dedi: 'Ben sana Resûlullah'tan (sav) haber veriyorum, sen ise, 'Allah'a yemin olsun ki kesinlikle onlara yasaklarız.' diyorsun!' "[14]

Abdullah ibni Bureyde'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Abdullah ibni Muğaffel (ra), arkadaşlarından birini taş atarken gördü ve, 'Böyle taş atma! Çünkü Resûlullah (sav), böyle taş atmayı yasaklardı -veya hoş karşılamazdı- zira onunla ne düşman kırıp geçirilir ne de av avlanır. Ama o, göz çıkarabilir, diş kırabilir.' dedi.

Bundan sonra onu yine böyle taş atarken gördü.

Bunun üzerine şöyle dedi: 'Sana bu işi Resûlullah'ın (sav) yasakladığını haber vermedim mi? Yine görüyorum ki sen taş atıyorsun. Seninle ebediyen konuşmayacağım.' "[15]

Bir sonraki sayımızda buluşmak duasıyla...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

10. Nesai, 1434; İbn Mace, 1066
11. Darimi, 166
12. Darimi, 167
13. Buhari, 4886; Müslim, 2125
14. Buhari, 865; Müslim, 442
15. Buhari, 5479; Müslim, 1954; Darimi, 446

Emre ACAR
emreacar@tevhiddergisi.org

İNSANA ÇABASININ KARŞILIĞI VARDIR

İnsana sadece kendi çabası vardır. Dünya ve ahirette, çabasının karşılığı eksiksiz verilir. Rızkını arayan rızık bulur, şifa arayan şifaya ulaşır, çocuğunu eğitmek için gereken argüman ve sebeplere yapışan çocuğunu eğitir, hizmeti için plan projesini yapan elbette başarır. Ancak bunların hepsi çabayla elde edilebilir.

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Kıymetli Kardeşim,

Her iş öncesi önümüze iki yol ayrımı çıkar; çalışmak veya tembellik. Ya çalışıp başaracağız ya da tembellik gösterip yükün altında ezileceğiz. İkisinden birini tercih etmek zorundayız. Ve tercihimizi yaparken sonuçlarına da katlanmamız gerekecek. Tercihlerimize göre sonuçlar da elbette değişecektir.

Rabbimiz (cc) Kur'ân-ı Kerim'de bu noktaya dikkat çekerken münafıkları örnek vermektedir. Şöyle ki:

"Şüphesiz ki münafıklar, Allah'ı aldattıklarını sanırlar. (Oysa onlara mühlet verip, azabın gelip çattığı güne kadar onları oyalamakla) Allah onları aldatmaktadır. Namaza kalktıkları zaman tembel bir şekilde kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar ve Allah'ı çok az zikrederler."[1]

Bu ayet üzerinde durup, tefekkür edelim. Rabbimiz (cc) burada münafıkların ahlak yapısını bizlere resmetmiştir. Onlar Allah'ı aldatmak istediler ve bunun için de şu yolu izlediler: "Namaz kılmadı." denmesin diye namaz kıldılar, ancak namaza isteksiz, gevşek/tembel bir şekilde kalktılar. İnsanlara göstermelik ibadette bulundular. Allah'ı hayatlarında çok az hatırladılar, O'nu zikretmediler. İşte münafıkları münafık yapan ahlak buydu.

Bu ayeti kerimede münafıkları tembelliğe iten ana sebep zikredilmektedir; o da aldatmaktır. İnsanı tembel yapan duygusu, aldatmaktır. Şöyle ki; yapacağımız işle karşı karşıya geldiğimizde hemen şu düşünceler aklımıza gelip, "Zamanım var, yarın yaparım. Acelesi yok, sonra yaparım. Pazar günü tatilim, o zaman yaparım." diye şu ân yapman gerekenlere dair nefsini ileriki zamanı öne sürerek aldatıyorsan tembelliğin kapısı açılmış olur. Münafıkları namazda, zikirde ve diğer ibadetlerde gevşekliğe iten ana etkenlerden biri Allah'ı (cc) aldatma düşünceleridir.

İşte bu nedenle Peygamberimiz (sav), tembellikten Allah'a sığınmıştır:

"Ya Rabbi, tembellikten sana sığınırım."[2]

1. 4/Nîsa, 142
2. Buhari, 25

Tembellik, yapabilme gücüne sahip olmasına rağmen gevşek, ağır davranmak ve ertelemektir. Sorumlulukların farkında olmamak veya sorumluluklarını başkalarına bırakmaktır. İşte bu yönüyle en büyük hastalıklarımızdan birisidir tembellik.

Hiç kimse tembel olduğunu kabullenmez. Ancak hayat, ispat üzerine kuruludur. Kişinin en güzel ispatı yaşantısıdır. Tembellik, herkeste farklı yansır. Kimisi sorumluluklarını erteler, kimisi farkında değildir, kimisi sorumluluklarını başkasına yükler... Sonuç olarak bunların hepsinin adı tembelliktir. Bu konuda insan, nefsini en iyi tanıyandır.

Kıymetli Kardeşim,

İnsan, fıtratı gereği başarılı olmak ister. İster ki en güzeline sahip olsun. Ancak istemek ile amel etmek birbirinden farklıdır. Bunun için azim ve çaba da ortaya konmalıdır.

Şunu bilmek gerekir ki insana sadece kendi çabası vardır. Dünya ve ahirette, çabasının karşılığı eksiksiz verilir. Rızkını arayan rızık bulur, şifa arayan şifaya ulaşır, çocuğunu eğitmek için gereken argüman ve sebeplere yapışan çocuğunu eğitir, hizmeti için plan projesini yapan elbette başarır. Ancak bunların hepsi çabayla elde edilebilir:

"Şüphesiz insana, kendi çabasının dışında bir şey yoktur. Ve kuşkusuz onun çabası ileride görülecektir. Sonra onun yaptıklarına, eksiksiz bir karşılık verilecektir."[3]

Peki, insan neden çabalamaz?

Yaptığı işin heyecan vermemesi, bulunduğu şartlardan bunalması, işlerin yoğunluğu, güç yetirememe, sorumluluklarını yetiştirememe bunalımı, kişisel/iç disiplin problemi veya o işi becerememe korkusu... gibi daha farklı tespitler zikredilebilir. Bu sebeple insan, çaba içerisine girmiyor olabilir.

İşte tam burada kuvvetli olmanın önemi devreye girmektedir. Çabayı ortaya koymanın yolu, güçlü/kuvvetli olmaya bağlıdır:

"(Hatırlayın!) Hani bir zamanlar sizden söz almış ve Tur Dağı'nı tepenizde yükseltmiştik. (Ve demiştik ki:) 'Size verdiğimiz (Kitab'a) kuvvetle yapışın ve içindeki (öğütleri) hatırlayın ki sakınıp korunabilesiniz.' "[4]

"Güçlü mümin, Allah katında zayıf müminden daha sevimli ve daha hayırlıdır. Ancak her ikisinde de hayır vardır..."[5]

Ayeti kerimeye geri dönmek istiyorum. Kitab'a kuvvetle yapışmak, öğüt almakla yan yana zikredilmektedir. Buradan anlıyoruz ki kişinin kuvvetli olması, Kitab'ın/Kur'ân'ın ayetleri üzerinde düşünmesi, hatırlaması ve öğüt almasına bağlıdır.

Kıymetli Kardeşim,

Peki, ne yapmalıyız? Bu hastalıktan nasıl kurtulabiliriz?

Öncelikli olarak yapılması gereken, Allah Resûlü'nün (sav) öğretisidir: "Ya Rabbi, tembellikten sana sığınırım." diyerek bu şerden Allah'a sığınmaktır:

Peygamberimiz (sav) şöyle dua etmiştir:

"Allah'ım! Beni göz açıp kapayıncaya kadar, hatta ondan daha az zaman bile nefsimle baş başa bırakma."[6]

Neden Allah'a sığınmalıyız?

İlk olarak, insan kendi nefsini yönlendirmekte, şeytanın tuzaklarına karşı kendini korumakta ve başarıya ulaşmakta zayıftır. Bu zayıflığını izale etmesinin yolu ise güçlü olana sığınmaktır. Kişinin, nefsinin tembelliğinden kurtulabilmesi için bu yönüyle Allah'a (cc) sığınması gerekir.

İkinci olarak, zamanı doğru kullanabilmenin yollarını öğrenmeliyiz. Vaktimizi planlı hâle getirip bereketlendirmeliyiz. Örneğin, akşamdan diğer gün için ne yapacağımızı düşünmeli ve bunu mutlaka yazıya dökmeliyiz. Öncelikli olanları kırmızı kalemle yazmalıyız. Haftamızın boş saatlerini -bir haftada 168 saat vardır- tespit edip bu vakitte yapacaklarımızın programını belirlemeliyiz. Bununla alakalı gereken eğitimlere başvurabilir veya bilen birinden yardım talep edebiliriz.

Son olarak, tembel veya gevşek arkadaşlardan uzak durmalı, çaba gösteren kardeşlerimizle birlikteliğimizi arttırmalıyız.

Sizin de malumunuzdur ki Peygamberimiz (sav) şöyle buyurmaktadır:

"Kişi arkadaşının dini üzeredir. Öyleyse kiminle arkadaşlık kuracağına dikkat et."[7]

Atasözü olarak da büyüklerimiz, "Bana arkadaşını söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim." diye aktarmaktalardır. Öyleyse tembelliğin de çalışkanlığın da bulaşıcı özelliği vardır. Arkadaş çevresinin bu noktadaki etkisi çok büyüktür.

Rabbim bizleri çabalayan, azmeden, dünya ve ahirette karşılığını alan kullarından eylesin. Tembellik gibi kötü hasletlerden bizleri muhafaza etsin. Allahumme âmin.

Davamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

Bir sonraki yazımızda görüşme ümidiyle...

3. 53/Necm, 39-41
4. 2/Bakara, 63
5. Müslim, 2664
6. Ebu Davud, 5090; Ahmed,18534
7. Ebu Davud, 4833; Tirmizi, 2378

Ömer AKDUMAN
omerakduman@tevhiddergisi.org

YENİLİĞİN DİNDEKİ TEZAHÜRÜ: BİDAT

Resûlullah'tan bir direktif veya tavsiye olmadan yapılan ameller, bidat olan amellerdir. Ne yazık ki bugün bidat cinsinden o kadar çok hurafeler çıkartılmıştır ki çokluğu nedeniyle bunları listelemek imkân dışıdır.

Kıymetli okurlar, geçtiğimiz yazıda bidat meselesini, bidati yasaklayan hadisler bağlamında etraflıca ele alacağımızı belirtmiş; bidatin tanımını ve onu yasaklayan nasları yazmıştık. Yeni yazımızda bidat hususundaki bazı önemli konuları inceleyeceğiz.

Başlayalım;

Allah (cc) Bidatten Razı Değildir

Hayat ve ölüm, güzel ameller yapalım diye Allah'ın (cc) bizlere verdiği iki temel hususiyettir. Dünya bir imtihan yeridir ve bu âlemde insan, kendisinin sahibi, maliki ve Rabbi olan Allah'ı razı edecek eylemler yapmalıdır. Bu temel misyondan uzaklaşan her insan, hesabını veremeyeceği bir yükün altına girdiğini bilmelidir:

"O (Allah) ki; hanginizin **daha güzel amel** yapacağını denemek/ortaya çıkarmak için, ölümü ve hayatı yarattı..."[1]

Burada "en güzel amel" veya "daha güzel amel" kavramını ele almamız gerekiyor. Zira bu kavramı doğru veya yanlış anlamak, yaşamdaki temel misyonumuzu direkt olarak etkileyecektir. "Güzel amel" kavramını doğru anlayanlar başarıya ulaşabilir. Fakat bu kavramdan uzak olan kimseler farkında olmadan hüsrana düşebilir.

En güzel amel kavramını, Fudayl ibni İyad (ra) **"en ihlaslı ve en doğru olan"** olarak açıklamıştır. Zira bir amelde ihlas ve doğruluk olmadığı zaman o amel kabul edilmez. İhlas; kulun, ameli Allah (cc) için yapmasıdır. Doğruluk ise amelin sünnet üzere olmasıdır.

Bu izahtan sonra diyebiliriz ki Allah (cc), kullarını istedikleri gibi amel yapsınlar diye yaratmamıştır. Çünkü Allah, herhangi bir amelle razı edilemez. Allah'ın (cc) razı olduğu ve kabul ettiği amel ihlaslı olan ve sünnete, peygamberin yaptıklarına uygun olan ameldir

Her kim ki Peygamber'i kenara iter ve kendi aklıyla Allah'ı (cc) razı etmeye çabalarsa hedefine ulaşılamayacağı muhakkaktır. Aklı ile Allah'ı razı edeceğini düşünüyorsa Peygamber'in gönderilmesinin gereksiz olduğunu kabul etmiştir.

Resûlullah'tan (sav) bir direktif veya tavsiye olmadan yapılan ameller, bidat olan amellerdir. Ne yazık ki bugün

1. 67/Mülk, 2

bidat cinsinden o kadar çok hurafeler çıkartılmıştır ki çokluğu nedeniyle bunları listelemek imkân dışıdır.

Kafasından uydurduğu şeylerle Allah'ı (cc) razı edeceğine inanan insan örneği, Nebi (sav) Dönemi'nde de görülmüştür. Okuyalım:

İbni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Peygamber (sav) hutbe okurken güneşte dikilmiş bir adam gördü de onun ismini ve hâlini sordu.

Sahabiler, 'O Ebu İsrail'dir, ayakta dikilmeye, oturmamaya, güneşten gölgelenmemeye, konuşmamaya ve bu suretle oruç tutmaya dair adak adamıştır.' dediler.

Bunun üzerine Peygamber (sav), o zata, 'Ona söyle konuşsun, gölgelensin, otursun ve orucunu tamamlasın!' diye emretti."[2]

Hadise dikkat buyurun lütfen

Allah için yaptığı amellerden bazısını Resûlullah inkar etmiştir. Konuşmamak, gölgelenmemek ve ayakta kalmak buna örnektir. Aynı adamın Allah rızası için yaptığı bu ameller inkar edilirken diğer taraftan "orucuna devam etsin" denilmiştir. Oruç sünnetle sabit olduğu için peygamberimiz buna müsaade ederken, diğer taraftan adamın kendi aklınca uydurduğu diğer ameller şiddetle kınanmıştır

İslam Dini Tamdır, Eksiklik Yoktur

Allah (cc) katında din İslam'dır. İslam dışında din arayan kimseden, yaptıkları kabul edilmeyecektir. İslam, Allah'ın ilk insan olan Adem'e (as), sonrasındaki tüm nebilere ve onların şahsında tüm insanlığa hidayet olarak sunduğu yegâne doğru yoldur. Muhammed (sav) ile beraber Allah bu dini kâmil kılmıştır. İslam'ın kemale ulaşması, artık eklenecek bir şeye ihtiyacı olmadığı anlamını içerisinde barındırır:

"Bugün, sizin için dininizi kemale erdirdim, üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve din olarak sizin için İslam'dan razı oldum."[3]

Apaçık ayetten sonra dine yeni şeyler ekleyen ve bu ekledikleri şeylerle rıza-i İlahiye ulaşma maksadında olanlar yanılmaktalardır. Zira din eksik değildir ki eke ihtiyacı olsun. Yanlış değildir ki bir şeylerle doğrulanmaya gereksinimi olsun. Güneş gibi ortada duran bu hakikate rağmen bidatlerle amel edenler dinin eksiksiz/kâmil olduğuna inanmamaktalardır. Bunu açıkça dilleriyle ifade etmeleri gerekmiyor. Bazen davranışlar sözlerden daha açık, daha anlamlıdır.

Örnek verelim: Mevlid-i Nebi'yi (Peygamber'in doğum gününü) kutlamaya çalışan bir insana, yaptığının dinden olmadığını söylediğimizde verdiği tepki ilginçtir: "Tamam da biz kötü bir şey mi yapıyoruz?" Bu tepkinin temel nedeni, insanların zihinlerindeki "kötülük/günah" tasavvurunun yanlış olması olabilir. Zannediyorlar ki tek kötülük zina etmek, insanların malını gasbetmek, kumar oynamak… Bidatçinin zihnindeki kötülük bazı şeylerle sınırlandırılmıştır. Siz ne kadar bidatin çirkinliğini ifade etmeye çalışsanız da gözü hakka kör olmuş, ayet hadislerle değil de varsayımlarla kulluk yapan bu insanlar anlamamaktadır. Oysa şu dine yeni giren insanların dahi bildikleri bir hakikattir: "Kötü, Allah'ın (cc) ve Resûl'ünün (sav) kötü dediğidir. Güzel de yine Allah ve Resûl'ünün güzel dediğidir." Bidatçi bu kaideyi kavrayacak olsa, muhtemeldir ki günahından dönebilir. Muhtemeldir, diyoruz; zira onu bidate sevkeden, farklı ya da yanlış din anlayışları veya zihinsel tasavvurlar olabilir.

Selefin büyük imamlarından, Peygamber şehrinin hocası Malik'ten (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Kim İslâm'da bir bidat çıkarır da onu güzel görürse Muhammed'in (sav) risalete ihanet ettiğini iddia etmiş olur. Çünkü Allah Teâlâ, 'Bugün size dininizi tamamladım.' buyurmaktadır. O hâlde o gün bir başka din olmamıştır. Bu gün de başka bir din yoktur."[4]

Bidatçi, Bidatinden Tevbe Etmez

Bir soruyla başlayalım bu konuyu izah etmeye: "Namaz kıldığınız için Allah'a tevbe ettiniz mi?" "Dua ettiğiniz için tevbe ettiğiniz mi?" Namazdan, duadan dolayı tevbe mi edilirmiş, der gibisiniz. Haklısınız. Güzel amelden dolayı tevbe edilmez. İşte mesele tam olarak budur. Bidatçi, yaptığı amelin güzel olduğuna ve sevap kazanacağına inanıyor. Allah'ı (cc) razı ettiğine inanıyor. Hâl böyleyken kişinin tevbe etmesi nasıl beklenebilir ki?

Siz yaptığının doğru olmadığını ve tevbe etmesi gerektiğini anlatırsınız, ama anlaşılmanız mümkün değildir. Çünkü siz, "İslam'a aykırı (!)" bir şeyler anlatıyorsunuzdur. Fâtiha Suresi'ni okuduğu için insan hiç tevbe eder mi? Allah'ı (cc) zikrettiği için mümin hiç tevbe eder mi? Etmez. Bidatçinin bakış açısı da budur.

Bidatçinin bidatinden tevbe etmesini istiyorsak öncelikle İslam'da yenilik çıkarmanın haram olduğunu anlatmalı, bidat konusunun temel altyapısını izah edebilmeliyiz. Hoş, biz anlatmayı becersek de bidat ehli çoğu zaman anlamayı beceremiyor!

"Allah, bidatçinin tevbesini kabul etmez."[5] hadisini, bu manada izah edenler olmuştur. Yani Allah (cc), bidatçiyi tevbeye muvaffak kılmaz.

Amellerimizi hurafelerden, bidat ve uydurmalardan soyutlayıp sahih sünnetle amel etmek duası ile, selametle kalın.

2. Buhari, 670
3. 5/Mâide, 3
4. El-İ'tisam, İmam Şatıbi, s. 57
5. bk. Mu'cemu'l Evsat, 4202

Salim KANDEMİR
salimkandemir@tevhiddergisi.org

HİDAYETLE DİRİLEN: İKRİME İBNİ EBU CEHİL

Nasıl ki El-Hâdî Allah, ölümünden sonra toprağa tekrar hayat veriyorsa; nasıl ki sararan, kuruyan, çerçöp olup savrulan doğa, semadan süzülüp üzerine düşen yağmurla tekrar hayat buluyorsa; nasıl ki toprağın o solgun görüntüsünü beyazıyla, mavisiyle, yeşiliyle, bin bir renk cümbüşüyle hayat dolu bir görüntüye bırakıyorsa… küfürle ölen kalplere de imanla tıpkı bu şekilde hayat vermektedir.

Nasıl ki El-Hâdî Allah, ölümünden sonra toprağa tekrar hayat veriyorsa; nasıl ki sararan, kuruyan, çerçöp olup savrulan doğa, semadan süzülüp üzerine düşen yağmurla tekrar hayat buluyorsa; nasıl ki toprağın o solgun görüntüsünü beyazıyla, mavisiyle, yeşiliyle, bin bir renk cümbüşüyle hayat dolu bir görüntüye bırakıyorsa… küfürle ölen kalplere de imanla tıpkı bu şekilde hayat vermektedir. Okuyacağımız şu iki ayette Allah (cc) bu hakikati anlatır:

"Allah'ın gökyüzünden su indirip, onu yeryüzünde var olan kaynaklara akıttığını görmedin mi? Sonra da onunla farklı renklerden ekinler çıkarır, sonra o kurur ve sen onu sararmış görürsün. Sonra da onu, kuruyup dökülen çer çöp hâline getirir. Şüphesiz ki bunda (dünya hayatının geçiciliğine dair), akıl sahipleri için bir öğüt vardır. Allah'ın göğsünü İslam'a açtığı ve Rabbinden bir nur üzere olan kimse ile (kalbi mühürlenmiş ve karanlıklar içinde bırakılmış kimse bir olur mu hiç)? Allah'ın zikrinden yana kalpleri katı olanların (Allah anıldığı hâlde kalpleri yumuşamayanların) vay hâline! Bunlar, apaçık bir sapıklık içerisindedirler." [1]

Yeter ki kul, Rabbini bilsin ve ona samimiyetle yönelsin. O (cc), Eyyub'un (as) ifadesiyle merhametlilerin en merhametlisidir.[2] Öyle merhametlidir ki en fazla öfkelendiği günah olan şirki bile tevbe edildiği takdirde affetmekte, affetmekle de kalmayıp şirk hâlinde işlenen tüm kötülükleri silmekte ve iyiliklere çevirmektedir.[3]

Allah'ın (cc) bu kudret ve merhametinin tecellisini üzerinde müşahede ettiğimiz sahabilerden bir tanesi de İkrime ibni Ebu Cehil'dir. Yani Allah Resûlü'nün (sav) deyimiyle bu ümmetin firavunu[4] olan Ebu Cehil'in oğlu İkrime (ra).

İslam güneşi Mekke'de doğunca Ebu Cehil'in gözünü almış, tahammül edememiş bu nuru, acizce söndürmeye çalışmıştır. O ve onun gibilerin tüm engelleme çabalarına rağmen Allah (cc) nurunu tamamlamıştır. Öyle ki bu nur öz oğlunun göğsünde bile yer bulmuştur. Kendisi, hayatını

1. 39/Zümer, 21-22
2. Eyyub'u da (an)! Hani o Rabbine dua etmiş (ve demişti ki:) "Şüphesiz ki bu dert bana dokundu/her yönden beni kuşattı ve sen merhametlilerin en merhametlisisin." (21/Enbiya, 83)
3. (Fakat) tevbe eden, iman eden ve salih amel işleyenler bunun dışındadır. Allah, bunların günahlarını sevaba çevirir (ya da şirklerini imana, cinayetlerini ıslaha, zinalarını iffete çevirir). Allah (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir. (25/Furkân, 70)

   "Bilmez misin ki İslâm, kendinden önceki günahları yok eder, hicret de ondan önceki günahları yok eder, hac da ondan önceki günahları yok eder." (Müslim, 177)
4. Ahmed, 3824; Nesai, 5961; Taberani, 8469

İslam'a ve Allah Resûlü'ne (sav) düşmanlığa adamış bir babanın oğlu olarak dünyaya gelse de hidayetle dirilmiş ve kurtuluşa erenlerden olmuştur.

İkrime (ra), İslam'ın ilk yarısında İslam'a düşmanlığıyla ön plana çıkmıştı. Bedir Savaşı'na kavmiyle birlikte katılıp Müslimlere karşı savaşmıştı. Ne yazık ki ilk etapta babasının teşvikiyle savaşa katılsa da sonraki zamanlarda babasının ölümünün intikam tutkusuyla birçok savaşta öncü olarak rol almıştı.

Bedir'de müşriklerin safında savaşmıştı. Muaz ibni Amr (ra), babasını feci bir şekilde yaralayınca İkrime de (ra) ona sert bir karşılık vermiş ve kolunu koparmıştı.[5]

Uhud'da müşriklerin iki önemli komutanı vardı. Bunlardan ilki Halid ibni Velid (ra) diğeriyse İkrime'ydi (ra). Halid ordunun bir başına, İkrime ise diğer başına geçmiş, okçuların hatasından sonra Allah Resûlü'nün (sav) ashabından yetmiş kişiyi şehit etmişlerdi.

Hendek Savaşı'nda da benzer bir tablo görürüz. Müşriklerden küçük bir grup hendekte bir gedik bulduktan sonra Müslimlerin tarafına geçmeyi başarmışlardı. Bu gurubun içerisinde Amr ibni Abdulvud, Dırar ibni Hattab ve İkrime ibni Ebu Cehil vardı. Ali (ra) onların karşısına çıkıp Amr ibni Abdulvud'u öldürünce diğerleri korkmuş ve kaçmışlardı.

Mekke'nin Fethi'nde de birkaç kişiyle birlikte Allah Resûlü'ne (sav) karşı koymaya çalışmış, fakat ordunun büyüklüğünü görünce vazgeçip kaçmıştı.

Tüm bunlara rağmen Allah (cc) onun için hayır dilemiş ve göğsünü İslam'a açmıştır. İslam ile büyük işler başarıp geçmişini telafi etmiştir.

Allah (cc), Kimin İçin Hidayet Dilerse Onun Göğsünü İslam'a Açar[6]

Allah (cc), Resûl'üne (sav) apaçık bir fetih ihsan etmişti. Daha dün kovulduğu, horlandığı, türlü türlü eziyetlerle dışlandığı öz yurduna, Mekke'ye izzet ve tevazusuyla, bir lider olarak geri dönmüştü. "Bugün size kınama yoktur. Allah sizin günahınızı bağışlayacaktır. O merhametlilerin en merhametlisidir."[7] diyerek tüm Mekke'yi affetmişti. Ancak bazı kimseler vardı ki onlar İslam'a aşırı düşmanlık etmiş, etmeye de devam edecekler gibi görünüyordu. Bu yüzden Allah Resûlü (sav) onları affetmemiş, öldürülmelerini emretmişti. Onların arasında İkrime de (ra) vardı.

Lakin Allah (cc), İkrime (ra) için hayır dilemiş olacak ki kendisine İlahi bir ikaz göndermiş ve bu ikaz onun dönüm noktası olmuştu. Hidayet, onun dünya ve ahiret saadeti için imdadına yetişmişti.

Kıssasını önce Sa'd ibni Ebu Vakkas'tan (ra) dinleyelim:

5. İbni Hişam, 2/201; Es-Sîretü'n Nebeviyye, İbni Kesir, 2/440
6. bk. 6/En'âm, 125
7. 12/Yûsuf, 92

"Resûlullah (sav) Mekke'nin fetih günü dört erkek, iki kadının dışında (Mekke'de bulunan tüm) halka eman verdi. İkrime'ye gelince gemiye binerek kaçtı. Bir ara gemi fırtınaya yakalandı.

Gemidekilerin hepsi birden, 'İhlaslı ve samimi olun, şu ânda putlarınızın ve ilahlarınızın hiçbirinin size bu gemide bir faydası olmaz.' dediler.

Bunun üzerine İkrime, 'Vallahi denizde beni ihlas ve samimiyetle Allah'a bağlanmaktan başka bir şey kurtarmazsa karada da kurtaramaz. Allah'ım, sana söz veriyorum. Eğer beni şu ânda içinde bulunduğum tehlikeden kurtarırsan Muhammed'e gidip onun eline yapışacak ve iman edeceğim, onu affedici ve ikram sahibi olarak bulurum.' dedi..."[8]

İkrime (ra) bu büyük olaydan dolayı sarsılmış, iman etmeye karar vermiş ve içtenlikle Allah'a (cc) söz vermişti. Ancak nasıl Allah Resûlü'nün (sav) yanına döneceğini bilmiyordu. Çünkü kendisi hakkında ölüm emri verilmişti. Kendisi henüz sahildeyken eşi yetişmiş, Allah Resûlü'nün eman verdiğini haber vermişti. Allah'a karşı samimiyetinin bir mükâfatı olsa gerek, kurtuluş fermanını almıştı.

Buradan sonrasını Abdullah ibni Zübeyr'den (ra) dinleyelim:

"Mekke'nin fetih günü geldiğinde İkrime ibni Ebu Cehil Yemen'e doğru kaçtı. O, Resûlullah'ın (sav) kendisini öldürmesinden korkmuştu. İkrime'nin hanımı, El-Haris ibni Hişâm'ın kızı Ümmü Hakim akıllı bir hanımdı. O, Resûlullah'ı (sav) takip etti ve onun yanına geldi.

Kocası İkrime hakkında Resûlullah'a, 'Amcam oğlu İkrime senden korktuğundan Yemen'e kaçtı. Onu öldüreceğinden korkuyor. Ona eman ver.' dedi.

Resûlullah da (sav), 'Ona Allah'ın emanıyla güvence verdim. Kim onunla karşılaşırsa ona saldırmasın.' dedi.

Bunun üzerine Ümmü Hakim onu aramak için yola çıktı ve (Kızıldeniz'deki) Tihame kıyılarından bir sahilde ona kavuştu. İkrime bir gemiye binmişti.

Ümmü Hakim ona uzaktan baktı ve şöyle seslendi: 'Ey amcam oğlu! Akrabalarını en çok seven, onlara en çok iyilik yapan ve insanların en hayırlısı olanın yanından sana geldim. Kendini tehlikeye atma! Senin adına Resûlullah'tan güvence istedim, o da sana güvence verdi.'

İkrime, eşinin bu çağrısına karşı, 'Bunu sen mi yaptın?' diye sordu.

Ümmü Hakim de ona, 'Evet, ben ona anlattım. O da sana güvence verdi.' diye cevap verdi.

Bunun üzerine İkrime hemen geri döndü.

O, Mekke'ye yaklaştığı sırada Resûlullah (sav) arkadaş-

8. Nesai, 4067; Ebu Davud, 4359

larına şunları söyledi: 'İkrime ibni Ebu Cehil size, yanınıza mümin ve muhacir olarak geliyor. Sakın onun babasına sövmeyin, kötü söz söylemeyin! Çünkü ölmüş kimseye sövmek (hakkında kötü söz söylemek) ona ulaşmadığı gibi diriye de eziyet verir.'

Sonra beraberinde eşi Ümmü Hakim peçeli olduğu hâlde İkrime, Resûlullah'ın (sav) kapısına geldi. Ümmü Hakim, huzuruna girmek için Resûlullah'tan (sav) izin istedi. İçeri girdi ve İkrime'nin geldiğini haber verdi. Resûlullah (sav), bu habere çok sevindi ve iki ayağının üzerinde fırlayarak ayağa kalktı. İkrime için duyduğu sevinç nedeniyle Resûlullah'ın (sav) üzerinde ridası yoktu.

Resûlullah (sav), 'Onu içeri al.' dedi.

İkrime, içeri girdi ve Resûlullah'a (sav), 'Şu (eşim), bana eman verdiğini söyledi.' dedi.

Resûlullah (sav), 'O, doğru söylemiş; güvendesin.' dedi.

İkrime dedi ki: 'Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur; O'nun ortağı da yoktur ve sen, Allah'ın kulu ve Resûl'üsün!' dedim.

Bundan başka, 'Doğrusu sen insanların en iyisi, en doğrusu ve en vefalısısın.' dedim.

Bunları söylerken Resûlullah'tan (sav) utancımdan dolayı başımı öne eğmiştim.

Sonra şöyle dedim: 'Ey Allah'ın Resûlü! Sana yaptığım her türlü düşmanlık ve şirki ortaya koymak amacıyla bindiğim binekten dolayı benim için bağışlanma dile.'

Bunun üzerine Resûlullah (sav), 'Allah'ım! Yaptığı her düşmanlığı, konuştuğu her sözü ve senin yolundan (insanları) alıkoymak için kullandığı her binekten (vasıtadan) dolayı İkrime'yi bağışla!' dedi."[9]

İşte İkrime, böylece hidayet kervanına katılmış oldu. Ölüm ve akabinde gelecek olan ebedî azap onu dört bir yandan kuşatmışken, ateş çukuruna düşmek üzereyken her şey değişti ve iman etmesiyle Allah'ın (cc) ve Resûl'ünün (sav) rızasına ulaştı.

Üstelik Allah Resûlü (sav) öyle güzel karşılamıştı ki onu, onun için ayağa kalkıp, "Merhaba, ey hicret süvarisi/yolcusu! Merhaba, ey hicret süvarisi/yolcusu! Merhaba, ey hicret süvarisi/yolcusu!" [10] demişti:

"İkrime, Allah Resûlü'nün (sav) kapısına ulaşınca Allah Resûlü onu müjdeledi ve kendisine yaklaştırdı. Allah Resulü'ne vardığı için mutlu oldu."[11]

Hatta -ileride geleceği üzere- zirvede, şehitlik makamında canını Allah'a takdim etti. Bu yüzden "Olmaz." dememeli insan hiçbir zaman. Çünkü Allah (cc) nice kömürlerden ne elmaslar yaratıyor. Dalalet perdesinin ne zaman kalkacağı bilinmez, bazen sadece zamana ihtiyaç vardır. Bazı kişiler için acele edip, "Allah buna hidayet etmez." dememeli kimse. Bu kolay olanı yapmak yerine zor olanı yapıp, onun için hem sözlü dua etmeli hem de fiilî dua olarak güzel bir dille İslam'a davet etmeli. Özellikle İkrime (ra) gibi İslam'a girdikten sonra bu dine büyük katkısı olabilecek kimseler için...

Şunu çokça tecrübe ediyoruz; koyu bir cahiliyenin ardından Müslim olanlar, cahiliyeyi yaşamayan Müslimlerden daha çok imanın kıymetini biliyorlar. Çünkü her şeyin değeri zıddıyla biliniyor. Kışı görmeyenler baharın kıymetini bilmiyor. İslam üzere büyüyenler de hidayetin değerini hakkıyla bilmiyor. Ömer (ra) dediği gibi; zaman, kalpte imanı eskitince imanın bağları halka halka kopartılıyor.[12]

İkrime (ra) cahiliyenin en koyusunu görüp en derinine battığı için hidayetin değerini çok iyi biliyordu. Bu yüzden yemin etmek istediği zaman şöyle derdi:

" 'Beni Bedir günü kurtaran Allah'a yemin olsun ki.'

Mushaf'ı alır yüzünün üzerine koyar ve, 'Rabbimin kelamı! Rabbimin kelamı!' derdi."[13]

Bugün birçoğumuz biraz fazla, biraz eksik İkrime'nin (ra) yolundan geçtik. Çoğumuz Allah'ın (cc), "... Sizi hidayet ettiği gibi siz de O'nu anın. (Sizi hidayet etmeden) önce sizler sapıklardandınız. (Bunu unutmayın.)"[14] dediği insanların arasındayız. Peki kaç kere, "... Bizi buna ulaştıran Allah'a hamdolsun. Eğer Allah, bizi bu (nimetlere) eriştirmeseydi kendiliğimizden bunlara erişmemiz mümkün olmazdı..."[15] dedik? Ne ki Allah'ın rahmet ettikleri müstesna[16] birçok Müslim, hidayetin ne kadar büyük bir nimet olduğunu bilmiyor. Bu yüzden de sahabe gibi hayatın her alanında kâmil bir imani tavır sergileyemiyor. Bu yüzden İkrime'nin (ra) kıssasına ibret nazarıyla bakmalı ve günümüze bıraktığı mesaja kulak vermeliyiz.

İslam tarihi tevhidle dirilen, yıldız olup göklerde süzülen öncü şahsiyetlerin örnekleriyle doludur. Suheyl ibni Amr, Halid ibni Velid, Sürâka ibni Mâlik ve daha birçok sahabi... Allah (cc) hepsinden razı olsun. Hepsi küfrün bataklığında boğulmak üzereyken kendilerini imanın selim kıyısına atmışlardır. Bu bahadır yiğitler, bununla da kalmayıp eliyle, diliyle İslam'ın savunucusu olmuş, bu dini kıtalar ötesine taşımışlardır. Kurtuluşa ancak onları takip etmekle erişilebilir.

Devam edecek inşallah...

9. İbni Sad, 4/87-88
10. Hâkim, 5013; Tirmizi, 2735
11. Müstedrek, 5009; Taberani, 14442
12. "İslam'da cahiliyeyi bilmeyenler yetiştiği zaman İslam'ın bağları halka halka kopar." (bk. Minhâcü's Sünneti'n Nebeviyye, İbni Teymiyye, 2/398)
13. Taberani, 14441
14. 2/Bakara, 198
15. 7/A'râf, 43
16. bk. 44/Duhan, 42

OKUMA PARÇASI

Kerem ÇAĞLAR
keremcaglar@tevhiddergisi.org

EVDE HAYAT VAR, OKULDA DEĞİL

Birçoğumuz gaddar "çoban"ların elinde hayatı henüz tanımaya başlayan kuzucuklarken, etimizle kemiğimizin, ailemiz ile öğretmenler arasında paylaştırılmasıyla kısa veya uzun süreli bir okul macerasıyla başlamıştık hayata.

Okulu asmak veya kırmak da denilen okuldan kaçmanın yahut okulu terk etmenin, küffara karşı Allah (cc) yolunda cihaddan firar etmekten bile daha ağır bir cürüm olduğuna inandırılarak yetiştirilmiş öğretmen sınıfının elindeki kuzucukların, Gassal'ın teneşirindeki ölüden farkının kalmadığı onlarca yılı geride bıraktık.

Nihayetinde öğrendik ki her birimizin hakikate ulaşma ve öğrenme hakkı, okula devam mecburiyetiyle kısıtlanmış veya gasbedilmişti.

Kulluğumuzu Allah'a (cc) takdim etmek üzere yaratılmıştık, ama çağdaş paganizmin modern tapınaklarının sunaklarında varlığımız, ölmüş veya hayatta olan tağutlara -hem de bize rağmen- armağan olarak sunulmaktaydı her yeni gün doğumunda.

Bugün hayatların okullaştırılarak sınırlandırılması sadece eğitim alanıyla da çerçevelenmiş değil, birçok alanla beraber sosyal gerçekliği de kapsamaktadır.

Esasen toplumsal kutuplaşmanın ve psikolojik çöküntünün temelinde asli değerlerin metalaştırılması ve kurumsallaştırılması bulunmaktadır. Bu durum doğal olarak toplumsal yozlaşma ve modern zamanda tam olarak anlamlandırılıp adlandırılamayan mozaik çeşitliliğinde irili ufaklı, sığ veya derin mutsuzluklara sebep olmaktadır.

Günümüzde hayatın (doğumun) evde başlayıp (ölümle) yine evde sona ermesi, yani hayatın ve ölümün kurumlar dışında başlayıp bitmesi; ya derin bir mahrumiyet ve sefaletin ya da çok ciddi bir imtiyazın ve servet sahibi oluşun en belirgin işareti hâline gelmiş durumdadır.

Evde Eğitim Nedir?

Evde eğitim uygulaması, zorunlu örgün eğitim çağındaki çocukların eğitimlerinin bir bölümünün ya da tamamının ailesi ya da ailesinin tayin ettiği kişiler tarafından sürdürüldüğü bir eğitim modelidir.

Bilhassa anne babalar tarafından geleneksel değerleri ve aile kurumunu ayakta tutan özelliklerin gelecek nesillere aktarılması için çocukların evde eğitilmesine yönelik

Günümüzde hayatın (doğumun) evde başlayıp (ölümle) yine evde sona ermesi, yani hayatın ve ölümün kurumlar dışında başlayıp bitmesi; ya derin bir mahrumiyet ve sefaletin ya da çok ciddi bir imtiyazın ve servet sahibi oluşun en belirgin işareti hâline gelmiş durumdadır.

yüzyıllardır tatbik edilen bir talim ve terbiye yöntemidir. Evde eğitim modeli günümüzde Batılı birçok ülkede de örgün eğitime alternatif olarak yaygın bir şekilde uygulanmaktadır.

Bu yöntem günümüzde söz konusu ülkelerde giderek yaygınlaşan bir uygulama olsa da esasen tarih boyunca Doğulu ve Batılı toplumlar, çocuklarına evde eğitim vermeye devam etmişlerdir. Aslında ister anne babalar tarafından ister özel öğretmenler tarafından verilsin, evde eğitim metodunun popülaritesi, sanayileşmeyle birlikte ortaya çıkan iş bölümü ihtiyacının, okullarda toplu eğitimi ve belirli alanlarda uzmanlaşmayı gerektirdiği 19. yüzyılın sonlarında özellikle Batı toplumlarında oldukça artmıştır. Tam da Osmanlı'nın çöküş sürecinin hızlan/dırıl/dığı bu dönemde İslam coğrafyasındaki toplumlara da Batı tipi ve okul merkezli laik eğitim modelinin dayatılması hususu ise ayrıca dikkat çekicidir.

Bu ülkelerde aileler tarafından evde eğitimin tercih edilme nedenlerinin başında okul çevresi ve okulda verilen eğitimle ilgili kaygılar, çocuğu belirli bir dinî, felsefi, ahlaki ve ideolojik yaklaşım doğrultusunda eğitme isteği, çocuğun özel durumu ve bireysel ihtiyaçları, ekonomik şartlar ve gelişen uzaktan eğitim teknolojileri gelmektedir. Evde eğitim alan öğrencilerin akademik başarı durumlarının akranlarından daha iyi olduğu özellikle Batı ülkelerinde kamuoyuna açıklanan yıllık istatistiklerden de anlaşılmaktadır.

Evde Eğitime Yönelten Haklı Gerekçeler

Evde eğitimi tercih eden başta tevhid ehli ailelerin haklı gerekçeleri arasında en sık rastlanılanı, okulun kendisinden kaynaklanan nedenlerdir. Bunların başında da temelde okulda verilen eğitimin tevhidi bozan ve tağutu yücelten (Batıcı-laik-Kemalist) koyu bir ideolojiye dayanması ve eğitim kalitesi açısından yetersiz olmasıdır. Okul içi ve dışındaki sağlık ve güvenlik şartları da ayrıca endişe verici boyutlarda olup birçok aileyi çocuklarını okuldan uzak tutmaya yöneltmektedir.

Evde eğitim modeli, daha yakın ve sağlam ebeveyn çocuk ilişkisi geliştirme ve akranlarla ya da yetişkinlerle daha nitelikli etkileşim kurabilme imkânı verir.

Okulda verilen eğitim ve okul koşulları aileleri tatmin etmemektedir. Aileler, evde eğitim modelini çocuklarına belirli değerleri ya da inançları kazandırma fırsatı olarak görmektedir.

Sigara, uyuşturucu, alkol, evlilik öncesi flört/zina... gibi çok farklı masiyet ve münkeratlar ile itikadi/ideolojik sapmalara yönelten kötü akran davranışlarından korunabilmeyi kolaylaştırır.

Bazı ebeveynler de baskıcı disiplin anlayışı, çocuğa saygı duyulmaması ve akran zorbalığı gibi okulun kötü koşulları karşısında çocuklarını kendileri eğitmeyi tercih etmektedir. Bu konuda basına ve istatistiklere yansıyan vakaların yoğunluğu, aileleri büyük ölçüde haklı çıkarmaktadır.

Evde eğitim talebinin, ülkemizde de uygulanabilirliği istikametinde örgütlü ve istikrarlı bir çalışma yapılması ileriki süreçte toplumsal farkındalığın artmasına ve bu alanda müspet adımların atılmasına katkı sağlayacaktır.

Eğitim kalitesi açısından aileler, neredeyse yüzyıllık (3 Mart 1924) Tevhid-i Tedrisat Kanunu'na tabi okullarda verilen eğitimin çocuklarının düzeylerinin altında kaldığını ve onları geliştirmeye yetmediğini, ayrıca kendilerinin eğitim konusunda daha başarılı olduklarını düşünmektedir.

Birçok ailenin evde eğitimi tercih etmesinin gerekçelerinden bir diğeri de çocuklarını karakter ve ahlak açısından ideal özelliklerle donatılmış bir şekilde yetiştirmektir. Ebeveynler bu hususta okulu, çocuğunun karakter gelişimi konusunda yetersiz bulmaktadır. Bu yüzden özellikle Müslim aileler çocuklarına kendi ev ortamlarında belirli değer, inanç, salih amel ve tevhid temelli dünya görüşlerini öğretmeyi amaçlamaktadır.

Anne babaların, çocuklarını evde eğitme tercihlerinin gerisinde, okulda verilen eğitimin ve okul koşullarının aileleri yeterince tatmin etmemesi; ailenin çocuğunu belirli bir dinî öğreti veya felsefi ve ahlaki değerler çerçevesinde bizzat yetiştirme isteği, öğrencinin öğrenme stilleri gibi bireysel farklılıkları ya da fiziksel veya zihinsel bazı sorunları, evde eğitimin maddi açıdan daha makul bir tercih olarak görülmesi ve gelişen teknolojiyle birlikte bireysel öğrenmenin ve internet tabanlı eğitim teknolojisinin yaygınlaşması... gibi nedenler de sayılabilir.

Ailelerden bazıları da çocuklarının özel ihtiyaçlarından dolayı okuldaki diğer öğrencilerle aynı sınıfta ders görmesinin uygun olmayacağını düşünmektedir. Bu özel ihtiyaçlardan bazıları her bir çocuğa özgü olabilen farklı öğrenme stilleri gibi kişiye özel değişikliklerden kaynaklanırken bazıları da öğrencinin davranış sorunları, hastalık veya engelli olmak gibi bedensel ya da zihinsel sorunlarından kaynaklanmaktadır. Bu aileler, özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklarının özel ilgi

alanlarına, öğrenme hızlarına, öğrenme stillerine veya öğrenme güçlüklerine göre evde daha uygun eğitim verebileceklerini düşünmektedir.

Bilgisayar ve internet teknolojisinden en yoğun ve yaygın bir şekilde faydalanılan alanların başında muhtemelen evde eğitim yöntemi vardır. Neredeyse iki yıldır yaşanan pandemi sürecinde de e-okul ve sanal eğitim sayesinde öğrenciler en zor dersleri dahi internet üzerinden EBA (Eğitim Bilişim Ağı) sisteminden ya da CD'lerde sunulan hazır programlardan takip edebilmektedir.

Her yıl yenileri eklenmesine rağmen günümüzde artık okul binası denen modern yapının duvarları yavaş yavaş ortadan kalkmaktadır. Geçtiğimiz iki yıllık süreçte de görüldüğü üzere öğrenciler artık sanal okullarda ve sınıflarda derslere katılabilmektedir. Bu dersler, kendi alanında en iyi programcılar ve alan uzmanları tarafından hazırlanarak internet üzerinden dünyanın her yerine ulaştırılabilmektedir. Bu bağlamda evde eğitimi tercih eden anne babalar giderek daha fazla sanal ortamı tercih etmekte ve elektronik materyal kullanmaktadır. Son yıllarda evde eğitime olan talebin artışında bilgisayar ve internetin de payı büyüktür.

Evde Eğitimin Türkiye'de Uygulanabilirliği

Bugün itibarıyla ülkemizde, evde eğitime dair şu âna dek yasal çerçeveye oturtulmuş mevzuat bir tarafa, böyle bir planlama, hatta bir niyet beyanı dahi yoktur.

"Türkiye için evde eğitim potansiyelinin değerlendirmesi ve hayata geçirilmesi mevcut şartlarda zor görülmektedir. Zira evde eğitim olgusunun tercih edilmesinin en önemli sebeplerinden birisi ailelerin çocuklarını belirli bir dinî inanca uygun olarak yetiştirmektir. Bu gerekçenin ise Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının temel ilkelerinden olan laiklik ilkesinin gerekleriyle çatışacağı açıktır.

Laik eğitim, 'din etkisinden kurtulmuş olan, bireyin dinsel inançlarına herhangi bir biçimde karışmayan eğitim programlarının ve ders içeriklerinin bilimsel ilkelere dayandığı özgür düşünceli insan' yetiştirmeyi amaçlayan eğitimdir. Milli Eğitimin genel amaçlarından ve Öğretimin Birliği ilkesinden sapılarak, eğitimi bu şekilde ailenin tekeline bırakmak öğrencilerin çeşitli siyasi veya etnik grupların amaçları doğrultusunda yetiştirilmesi gibi sakıncalı olabilecek sonuçlar doğurabilir." [1]

Yukarıdaki satırlar, tipik katı laik/Kemalist ideolojinin sıradan bir akademisyenin dilinden tezahürü ve kanun gücündeki pratiğinin ifadesidir.

Batılı ülkelerde evde eğitimle ilgili yasal düzenlemelerin çok uzun bir geçmişe sahip olmamakla birlikte günümüzde yürürlükte olduğu hakikati dikkat çekicidir.

Tevhid-i Tedrisat Kanunu, buna uygun mevzuat ve daha da önemlisi toplumun geneli tarafından az ya da çok özümsenmiş olan demokratik anlayış ile laik yaşam tarzı; bu yönde teşekkül ettirilecek sivil bir girişimin baskı odağı olarak yönlendirici bir etki oluşturmasının önündeki en büyük engel olarak görülmektedir.

Evde eğitim talebinin, ülkemizde de uygulanabilirliği istikametinde örgütlü ve istikrarlı bir çalışma yapılması ileriki süreçte toplumsal farkındalığın ve talebin artmasına ve bu alanda müspet adımların atılmasına katkı sağlayacaktır.

Eğer ideolojik angajmanlarla Batıcı/laik/Kemalist reflekslerden ayrı olarak sağlıklı bir eğitim politikası üretilebilir ve gerekli düzenlemeler yapılırsa "evde eğitim" modelinin, açık öğretim ve uzaktan eğitim uygulamaları gibi örgün eğitimin yükünü hafifleten (hatta ilk ve orta dereceli okul ihtiyacını büyük ölçüde ortadan kaldırabilecek) alternatif ve tamamlayıcı bir uygulama olarak kullanılması mümkündür.

Her anne babanın, çocuklarının eğitimlerinde daha fazla sorumluluk alarak daha aktif rol almaları ve başta internet tabanlı eğitim olmak üzere gelişen teknolojiden daha çok istifade edilmesi açısından düşünüldüğünde evde eğitim kavramının okuldaki eğitime ciddi bir alternatif ve tamamlayıcı bireysel bir öğrenme yöntemi olarak ülkemizde de yaygınlaştırılması gerektiği hususu ortadadır.

Son yıllarda yarım ağızla ve mahcubane bir şekilde, "Anayasaya bu da eklenmeli… Anayasada şu da yazılmalı…" diye fısıldayanların bu türden bir niyetinin olmadığını bildiğimiz için, tatbik edilmemesi hâlinde ilgililerin boynuna vebal olacak bir önerimiz de şudur:

"Devlet, ilk ve orta derece eğitimle ilgili kanuni zorunluluk gerektiren herhangi bir yasal düzenleme yapma hakkına sahip değildir."

Eğer bu öneri hayata geçirilirse, ileriki yıllarda itikadı ve fıtratı ifsad eden okul merkezli Batıcı/laik eğitim sistemiyle ilgili kalıplaşmış, mantıksız zorunluluklardan artık söz edilemeyecektir.

1. S. Nihat Şad-Mustafa Akdağ, Millî Eğitim Dergisi, S 188, s. 28

MAHİ
mahi@tevhiddergisi.org

ÜÇ MESELE

Çocukluğumun Rehberliği

Çocuğa dair pek çok şey biliriz. Çocukluğumuzu biliriz mesela. Acı tatlı anılarını zaman zaman tazeleriz. Çocukları biliriz. Mahallemizin, akrabalarımızın, arkadaşlarımızın çocuklarıdır. Kimiyle vakit geçirir kiminden yaka silkeriz. En iyi, çocuklarımızı biliriz. Onları çok severiz, hep severiz, önemseriz. Eğitimleri için didinir, ahlakları için çokça dua ederiz.

Bu üç sınıftan ikisinin bize ihtiyacı vardır. Biri için artık çok geç. Ona yardımcı olamayacağımızı düşünüyorum. Çünkü çocukluğumuz geçip gitti… Azıcık sevinç, çokça hüzün bıraktı belki… Biz onu onaramasak, teselli edemesek de o bize çok fayda sağlayacak. Diğer iki sınıfa karşı nasıl davranmamız gerektiğine dair referans olacak. Yani çocuklar ve çocuğumuz konuşurken, ağlarken, isterken, okurken, tembellik ederken, yaramazlık yaparken; öfkelenince, sevince, yanlış yapınca, hata edince nasıl davranmamız gerektiğini bize öğretecek. Çocukluğumuz bize ders verecek. Nasıl bir tavır beklerdik karşımızdaki yetişkinden? Nasıl anlaşılmak, ne kadar dinlenilmek isterdik çocukken? Bunu arayıp bulacağız anılarımızın silik ayrıntılarında. Geçmişte yaşadığımız ve küçük ruhumuzda izler bırakan olaylarda. Bulunca o silik hatırayı, sarılacağız ona dört elle. Bize yapılanı yapmayacağız küçük ve savunmasız bireylere. Çocukluğumuz, çocukların anlaşılması için rehber olacak. Nebi'nin (sav), "Kendin için istediğini, başkası için de iste."[1] hadisi, bu rehberlikle hayat bulacak…

* * *

Yetişkinler Hata Yapabilir, Çocuklar Asla (!)

Çok iyi bildiğiniz bir yolda dahi yolunuzu şaşırdığınız oldu mu?

Ya da ustası olduğunuz yemeği yaktığınız? Tuzundan dolayı ağzınıza koyamadığınız?

En sevdiğiniz giysinize yemek damlattığınız? Elinizdeki bardağı yanlışlıkla kırdığınız ya da sütü halıya döktüğünüz?

Evde anahtarı unuttuğunuz, mesaj kutunuzu yanlışlıkla boşalttığınız?

Ezbere bildiğiniz bir sureyi karıştırdığınız? Okurken ya da konuşurken kelimeleri yanlış telaffuz ettiğiniz oldu mu?

Oldu.

Ne yaptınız? Ya da ne düşündünüz o ân? Kendinize öz şefkat mi gösterdiniz, yoksa kızıp bir daha görmeyeyim, diyerek kendinizi tehdit mi ettiniz?

Pek tabii, "Herkes hata yapar." dediniz. Fakat aynı şeyleri çocuğunuz yaptığında ona verdiğiniz tepki nasıldı?

Unutmayın! Daha demin "Herkes hata yapar." demiştiniz.

* * *

Lütfen Hediyemi Kabul Buyurun

Yıllardır bu sayfada yazıyorum. Önce kendime, sonra size bir hediye vermek istiyorum. Ben bu satırlar aracılığıyla hediyenin ne olduğunu söyleyeceğim. Siz gidip alacaksınız.

Hediyem bir gözlük. Yakın gözlüğü. Yoksa ihtiyacınız olmadığını mı düşünüyorsunuz? Yanılıyorsunuz. Bakın izah edeyim:

En yakınımızda kim var? Annemiz, babamız, belki eşimiz, evladımız. Onlarla olan münasebetlerimize şöyle uzaktan baktık mı hiç? Bir yabancı gibi…

Örneğin, eşimizle konuşurken kaydetsek ortamı ve sonrasında dışarıdan bir baksak üslubumuza. Ya da anne ve babamızla olan münasebetlerimize, özellikle çocuğumuzla olan diyaloglarımıza…

Sonra bir de dışarıda, mescidde ya da bir arkadaş grubunda tanıştığımız kişilerle olan münasebetlerimize projektörü yansıtsak. Bir yabancıyla konuşma tarzımıza, verdiğimiz tepkilere baksak…

Ne görürdük? İtiraf edelim, ne yazık ki dinleme, anlama, empati kurma, hoş görme, affetme, ilgilenme, vakit ayırma, gönlünü alma ve daha birçok konuda iki gruba farklı davrandığımızı…

"Gözlükle bunun ne alakası var?" demeyin. Bunun adı yakın körlüğü… En yakınındakini görememe, dışarıya gösterdiği özeni evdekine gösterememe, yabancıya gösterdiği vefayı ehlinden esirgeme, başkasıyla harcayabildiği vakti yakınına kıyamama, dışarıda tüm gülücüklerini israf edip evde mimiklerin dahi cimriliğini yapma, dışarının işine koşup evdekini mahrum bırakma, arkadaşının acısına empati yaparken ailesininkine duyarsız kalma, ilgi alakada, sevme hoş görmede dışarıda nam yapıp eve bu güzellikleri taşıyamama… Listeyi uzatmayalım. Ne diyorsunuz? Alalım mı yakın gözlüklerini?

1. bk. Buhari, 13; Müslim, 45

“Fırsatı kaçırmanın verdiği gam, keder, hasret ve üzüntü, toprak haşerelerinin bedenlere verdikleri zarar gibi nefislerine zarar verecek, onlara eziyet edecektir. Hatta keder ve üzüntünün acısı daha şiddetli ve etkisi daha fazladır. Allah (cc), ruhlarını tekrar bedenlerine koyuncaya kadar bu hayat böyle acıyla devam eder. Artık bundan sonra acısı öncekilere benzemeyen daha şiddetli azap dönemi gelmiştir.

Bu acılar nerede? Kalbi, Allah (cc) ile coşan, sevinç ve neşeye boğulan, O'nun özlemiyle yanıp tutuşan, sevgisiyle huzur bulan, zikriyle rahatlayan kimsenin yaşadığı nimetler nerede? Bu nimetlere kavuşanlardan kimi, yaşadığı neşe ve coşku ânında, ‘Benim neşem gibisi yoktur.’ der. Kimi, ‘Eğer cennet ehli bu hâldeyse gerçekten hayatları çok güzel!’ der. Kimi, ‘Vay dünya miskinleri, orada yaşama zevkini ve tatlı nimetlerini tatmadan göçüp gittiler’ der. Kimisi, ‘Eğer krallar ve prensler yaşadığımız zevkleri bilselerdi, bunu elimizden almak için bizimle savaşırlardı!’ der. Kimisi de, ‘Dünyada da bir cennet var. O cennete giremeyen, âhiret cennetine giremez.’ der.

O hâlde, ey değerli nimetleri ucuza satanlar! Yapmakta olduğunuz bu satış gerçekten zararına bir satıştır. Zararın açık olduğu ortadadır. Eğer malının kıymetini bilemiyorsan, bari değerini bilenlere sor. Alıcısı Allah, kârı cennet olan bir alışverişten sakın zarar etme. Satış akdini gerçekleştiren ve parayı alıcıdan alacağını garantileyen Efendimiz Muhammed'in (sav) izinden ayrılma.”[1]

1. İbni Kayyım el-Cevziyye, Nefis Terbiyesi, Polen Yayınları, s.132-133

Dr.Gözde TERCUMAN
gozdetercuman@tevhiddergisi.org

NÖROMOTOR GELİŞİM

Bütün bu nöromotor gelişim evrelerinden öğrendiğimiz önemli bir nokta vardır ki insanın hayatında hiçbir şey bir ânda olmaz. Belirli bir hazırlık evresi vardır. Sonrasında deneme evresi gelir. Defalarca beceriksiz, başarısız denemeler olur, hatalar yapılır, yanlışlar olur, aksamalar görülür. Ve binlerce başarısız deneme sonucunda, hatalar düzeltilerek, yanlışlar giderilerek, aksaklıklar tamir edilerek başarılı sonuçlar elde edilebilir. Hayat da böyledir. Gelişim ve olgunlaşma süreci evrelerden oluşur. Uzun bir süreci kapsar, zaman gerektirir. Bu zaman diliminde kişilerin çabalaması gerekir. Çaba için de kişinin azmetmesi ve sabretmesi önemlidir. Allah'ın yardımı ve merhameti olmadan bu evrelerin aciz insanoğlu tarafından kat edilmesi mümkün değildir.

3. BÖLÜM

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla...

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

10. Ay

- ❖ Yardımla yürür (sıralama).
- ❖ Yatar durumdan oturur duruma geçer.

Daha önceki aylarda emeklemeyi, oturduğu yerden ayağa kalkmayı ve bir yere tutunarak ayakta durmayı öğrenen bebek, onuncu ayla birlikte, eliyle destek aldığı yerin yardımıyla adım atmaya başlar. Buna "yardımla yürüme" denir. Destek almadığında adım atamaz, kollarından desteklendiğinde adımlar atabilir. Bu aylarda bebek duvar diplerinde, sehpa kenarlarında, koltuk hizasında yan yan yürür, yani sıralar. Kenardan ayrılıp da ortaya gelemez.

Daha önceki aylarda, yattığında başını kaldıran, elleriyle desteklendiğinde gövdesini de kaldırabilen bebek artık kendisi yatar konumdan oturur konuma geçebilir. Bebeğin yattığı yere dikkat edilmelidir. Bebek uyandığı zaman rahatlıkla yatakta oturabilir, dönebilir, hareket edebilir ve korumasız olursa yataktan düşebilir. Bebek yataklarının çevresindeki çitler bebek için koruyucudur.

Bebek iyice hareketli hâle gelir; etrafı keşfetmek için oturma, dönme, kalkma, ayakta durma, emekleme gibi hareketleri daha becerikli yapar olmuştur. Bu gezgin hâl, bünyesinde bazı tehlikeler de barındırır. Çünkü çocuk gittiği yeri ayırt etmeden emekleyerek ulaşabilir, ulaştığı yerde tutunarak ayağa kalkabilir, ayağa kalktığında da tutunduğu yerden destek alarak adım atmaya başlar. Merdivenden düşmelerin mekanizması böyledir. Bu dönemde alınacak en önemli tedbirlerden birisi özellikle dubleks evlerde kalan ebeveynlerin, merdivenlerin başına kilitli çocuk çitleri koymalarıdır. Binaların içindeyse çocukların elleri bırakılmamalıdır. Çünkü merdiven inme çıkma gelişimini tamamlamamış bu yaşlardaki bir bebeğin merdivenlerden yuvarlanması ölümcül travmalara sebep olabilir.

Dört ayaklı emekleyen bir bebeğin iki ayaklı yürüyebilen, ayakta durabilen bir canlı olabilmesi; Er-Rabb olan Allah'ın bütün kemik ve eklemleri birbiri ardına muhteşem bir oran, sıra ve düzenle dizmesiyle oluşabilir. İnsan omurgası, eğriliği olmadan düz bir hat olarak dünyaya gelir, bu hâl üzere ayakta duramaz. İnsan aklıyla düşünse, "Eğri olan bir şey nasıl düz bir şekilde ayakta durabilecek!" diyebilir. Rabbimiz bu konuda insanı en güzel şekilde yaratmış, eğrilikleriyle ayakta durabilme hükmünü indirmiş, insan bedeni de buna itaat etmiştir. Mantık, itaatin gölgesinde kalmıştır. Subhanallah!

11-12 Ay

❖ Düzgün olarak emekleyebilir.

❖ Tek başına ayakta durur.

❖ Tek elinden tutarak gezer.

❖ Basit emirleri anlar.

Bebeğin aylarca adım adım öğrendiği emekleme becerisi, yaşını doldurması itibarıyla en üst seviyeye ulaşır; hatasız, takılmadan emekler.

Daha önceden bir yere tutunarak ayağa kalkan ve tutunduğu yerden destek alarak ayakta durabilen bebek, on birinci ayını doldurduğu ândan itibaren yavaş yavaş destek olmadan da tek başına ayakta durabilir. Ayakta durmaya uygun sırt, bel, kalça, bacak kasları güçlenmiş, eklemler yeniden şekillenmiştir. Postür kasları dediğimiz kasların güçlenmesiyle, vücudun denge merkezinin değişmesi ve yeniden konumlanmasıyla, vücut kavisleriyle beraber beden iki ayak üzerinde durmaya ve iki ayak üzerinde gelişmeye, olgunlaşmaya başlar. Dört ayaklı emekleyen bir bebeğin iki ayaklı yürüyebilen, ayakta durabilen bir canlı olabilmesi; Er-Rabb olan Allah'ın (cc) bütün kemik ve eklemleri birbiri ardına muhteşem bir oran, sıra ve düzenle dizmesiyle oluşabilir.

Dört ayaklı canlılarla iki ayaklı canlıların ayrımıdır bu aylar. İnsanoğlunun, iki ayağının üzerine kalkması onu diğer canlılardan ayıran özelliklerinden bir tanesidir. Ayağa kalkmak için önemli olan vücut dengesini doğru dağıtacak, eklem yapılarıdır. Kemikler birbiriyle eklem yapıp, kasla sarılıp desteklendikçe ve denge merkezi sağlandıkça insanoğlu doğduğu hâl olan dört ayaktan, gelişimin ileri evresi olan iki ayağa geçiş yapabilir. En önemli eklem merkeziyse insanın omurgasının eğrilikleridir. İnsan omurgası, eğriliği olmadan düz bir hat olarak dünyaya gelir, bu hâl üzere ayakta duramaz. Başını tutmasıyla boyun kavisi, oturmasıyla da bel kavisi oluşur. Omurga kavisleri oluştuktan sonra kasların da bu yönde güçlenmesiyle insan ayağa kalkabilir. Omurga kavisi olmayan canlılar yaşamlarını iki ayak üzerinde devam ettiremezler. İnsan, aklıyla düşünse, "Eğri olan bir şey nasıl düz bir şekilde ayakta durabilecek?" diyebilir. Rabbimiz (cc) bu konuda insanı en güzel şekilde yaratmış, eğrilikleriyle ayakta durabilme hükmünü indirmiş, insan bedeni de buna itaat etmiştir. Mantık, itaatin gölgesinde kalmıştır. Subhanallah!

Henüz desteksiz adım atamayan, yürüyemeyen çocuk için sadece ayakta durmak, destek ortadan kalktığında düşmek demektir, dikkatli olmakta fayda vardır.

Daha önceden iki kolundan desteklenerek yürüyebilen çocuk, artık tek elinden tutulduğunda yürüyebilir. Yani yetişkinler tek elinden tuttuğu çocuğu yanlarında gezdirebilirler. Burada üzerinde durmak istediğim bir durum var. Çocuğun boyu ebeveynin bacağından kısadır. Elinden tutulan çocukla yürürken, çocuk ebeveynin eline ulaşabilmek için kolunu tam açarak yukarı kaldırmalıdır. Aynı zamanda çocuğun adımları, ebeveynin adımlarından hayli küçük olduğundan çocuk yetişemez, sürekli tökezler ve sonunda düşebilir. Düşme esnasında, ebeveyn refleks olarak çocuğu tutmaya, yakalamaya çalışır. Bu amaçla da tutmuş olduğu eli çeker. Çocuk, ebeveyni tarafından tek kolundan tutularak kaldırılmaya çalışıldığında çocuklarda dirsek çıkıkları, omuz çıkıkları meydana gelebilir. Örneğin, anne ile çocuk yan yana yürürken, anne bebeğin temposuna ayak uyduramadığında veya yürümeyi tam becerikli olarak yapamadığı için bebek düştüğünde, anne elinden tutmakta olduğu kolu refleks olarak çekerek çocuğu ayağa kaldırmaya çalıştığında eklem çıkıkları görülebilir. Çocukları çekiştirerek yönlendirmemek, bu tarz konularda çocuk beceri kazanana kadar onlara ayak uydurmaya çalışmak gerekir.

Bütün bu nöromotor gelişim evrelerinden öğrendiğimiz önemli bir nokta vardır ki insanın hayatında hiçbir şey bir ânda olmaz. Belirli bir hazırlık evresi vardır. Sonrasında deneme evresi gelir. Defalarca beceriksiz, başarısız denemeler olur, hatalar yapılır, yanlışlar olur, aksamalar görülür. Ve binlerce başarısız deneme sonucunda hatalar düzeltilerek, yanlışlar giderilerek, aksaklıklar tamir edilerek başarılı sonuçlar elde edilebilir. Hayat da böyledir. Gelişim ve olgunlaşma süreci evrelerden oluşur. Uzun bir süreci kapsar, zaman gerektirir. Bu zaman diliminde kişilerin çabalaması gerekir. Çaba için de kişinin azmetmesi ve sabretmesi önemlidir.

Kendi hâline bırakılan hangi tohum, hasat zamanı geldiğinde beklenen ürünü verebilir? Zamanında tohumuna iyi bakmamış ve serpilmesi için üzerine düşeni yapmamış bir çiftçinin hasat zamanı geldiğinde karşılaşacağı manzara ne ise; çocuğunu kendi hâline bırakmış, zamanında gerekli müdahaleleri, tamamlamaları ve eksiltmeleri yapmamış bir ebeveynin de çocuğu büyüyüp topluma karıştığında karşılaşacağı manzara odur.

Biz yetişkinlerin unuttuğu nokta; çocukken aynı evrelerden geçerek, şu ân yetişkin olarak öğrendiğimiz şeyleri, öğrenip uygulayabilir olduğumuzdur. Hâlbuki o çocuk, o genç bu evrenin başındadır, daha öğrenecektir. Çocuklara sabretmek, onlara yapabileceğimiz en büyük iyiliklerden bir tanesidir. Bahsedilmeye çalışılan bu sabır, hiçbir şekilde müdahale etmemek, yaptıklarına seyirci kalmak değildir. Yukarıda saydığımız deneme evrelerinde hatalarını düzeltmek, yanlışlarını gidermek ve aksaklıkları tamir etmek için ekinini sabırla işleyen çiftçi misali çabalamak, filizin büyümesine, serpilmesine olanak sağlamak demektir. Kimi zaman tohumun sorununu gidermek, kimi zaman toprağını zararlı otlardan temizlemek, kimi zaman gübresini vermek, kimi zaman sulamak gerekir. Kendi hâline bırakılan hangi tohum, hasat zamanı geldiğinde beklenen ürünü verebilir? Zamanında tohumuna iyi bakmamış ve serpilmesi için üzerine düşeni yapmamış bir çiftçinin hasat zamanı geldiğinde karşılaşacağı manzara ne ise; çocuğunu kendi hâline bırakmış, zamanında gerekli müdahaleleri, tamamlamaları ve eksiltmeleri yapmamış bir ebeveynin de çocuğu büyüyüp topluma karıştığında karşılaşacağı manzara odur.

Çocuk bir akarsu, ebeveyn ise taşlar ve çapalardır. Çapalar, toprağı ne yönde kazarsa su oraya kanalize olur. Taşlar da önüne konulup suyun akışına set çekilmek için değil; güzel bir kanal boyunca varacağı hedefe ilerlemesinde yol göstermek ve çevreye taşkınlık yapmaması için suyun yan taraflarına konulan desteklerdir. Destek göremeyen çocuk yanlış bir gelişim gösterir ve çoğu zaman yanlışın ne olduğunu dahi bilemeden büyür.

Yüzmeyi daha yeni öğrenen bir birey batar çıkar, suda debelenir, su yutar; önce su üzerinde batmadan durmayı öğrenir, sonrasında suyun üzerinde hareket etmeyi öğrenir, yüzme işlemi ise en son gelen evredir. Dalgıç olan ebeveynler ister ki -kendi yüzebiliyor ya- çocuklar da hemencecik yüzsün. Sabırsızlanır. Bu sabırsızlık da çocuğa yansır. Ve özellikle gençlik dönemlerinde belirginleşen çocuk ebeveyn arasındaki çatışmaların temelini oluşturur. Unutmayınız ki Allah'ın (cc) yarattığı küçücük bir balık, dalgıç olan ebeveynlerden çok daha mükemmel yüzer. Dalgıç dahi olsa, ebeveynlerin de gelişip olgunlaşmakta olduğunu akıllardan çıkarmamak gerekir. Zamanla, bir şeyleri tecrübe ede ede olgunlaştığımız unutulmamalıdır. Çocuklarımıza öğrenmek ve olgunlaşmak için gereken zamanı tanımalı, bu süreçte doğru müdahalelerle destek olmalıyız.

Onuncu ve on birinci aylar başladığında çocuk basit emirleri algılamaya başlar. Otur, kalk, uyu, su iç, yemek ye, gel, el salla... Hepsi tek hareket içeren basit emirlerdir. Ortalama bir yaşına yaklaşan çocuk için bu dönem, sosyal kurallar demektir. İnsanın hayatında sözlü ve yazılı olmayan bir sürü kural vardır ve gereklidir. Kişinin diğer insanlarla iletişiminde, çalışmasında, ev hayatında, okul düzeninde, toplu yaşanılan ortamlarda bu kurallara uyum göstermek, hayatı daha yaşanabilir hâle getirmektedir. Yetişkin olduğunda bu kurallara uyum sağlaması için, bireye çocukluktan itibaren bazı şeyler öğretilmelidir. Bu öğrenme sürecinin temelleri de onuncu ayda atılmaya başlanır.

Yaklaşık onuncu ayda basit emirleri/kuralları algılamaya başlayan çocuğun zamanla bu kurallara uyum sağlaması beklenir. On beşinci ay geldiğinde basit emirleri yerine getirmeye başlayacaktır. Görüldüğü gibi kuralı anlamak ve kuralı uygulamak arasında yaklaşık beş ay vardır. Bu süreçte ebeveyne düşen bazı ödevler olur. Kurallara uyum sağlama aşamasında ebeveynlerin gösterdiği istikrar ve sabır çok önemlidir. Yani tutarlı olmak gerekir. Bu kurallar neden önemli, anne ve baba o kuralı ne kadar önemsiyor, bu kurala evin içinde ne kadar uyuluyor, kuralda sebat ediliyor mu, bu kuralı kimler ihlal edebiliyor, bu kurallar ebeveynin hangi özellikleri kullanılarak ihlal edilebilir, kural/emir ihlalinde neler oluyor?.. Bu sorular ve cevapları bu aylardan başlanarak çocuk tarafından öğrenilir. Geleceğin yetişkini olan çocuğun sosyal ilişkilerine yön verir.

Şuna benzer bir tabloyu yaşamamış ebeveyn yoktur: Çocuk bir yerde durur, bir cisme uzanır; cam vazo, önemli bir alet gibi... Bu uzandığı cismi bir güzel tutar ve durur, sonra dönüp annesine veya babasına bakar. Anne veya baba "Hayır!" "Yapma!" gibi basit bir emir verir. Burada çocuk için iki yol vardır. Ya o elindekini bırakır ve başka şeylerle ilgilenmeye devam eder ya da ebeveynin gözünün içine baka baka alır yere atar, vurur, bir şey yapar. Öğrenme sürecinin başında o vazo bütün çocuklar tarafından muhakkak kırılır. Sonra

ebeveyn tepkisi gözlemlenir. Verilen tepki de sonraki olaylarda çocuğun tepkisini şekillendirecektir.

Eğer ebeveyn tepkileri; geçiştirme, gülme, basit bir hımmm gibi dişe dokunmayan bir tepkiyse, çocuk çok da önemli bir şey olmadığını anlar veya önemli olsa bile "Aslında bu kural/emir o kadar da önemli değilmiş. Çiğnenebilirmiş. Çiğnendiğinde başıma çok da bir şey gelmiyormuş. Hatta komikmiş, çiğnenmeli de." şeklinde bir öğrenim sürecine girer. Yetişkin olduğunda da birçok sosyal kurala uymayan ve bundan da rahatsız olmayan bir birey yetişmiş olur.

Peki, ebeveyn olarak aşırı mı tepki verelim? Basit bir şeyi kırdı, düşürdü diye bağıralım, çağıralım, dövelim, hışımla gücümüz yettiğince çocuğu oradan uzaklaştırıp saatlerce söylenip, surat asıp, ilgilenmeyip, küsüp ceza mı verelim? O zaman da çocuk "Ben bütün dünyayı bu ebeveynimin başına yıktım. Benim küçük bir hareketim bir felakete sebep oldu." der bilinçaltında. Yani neyi öğrenir: "Ben hiçbir şeyi doğru düzgün yapamam, en ufak bir yanlışım bir felakete sebep oluyor, en iyisi ben hiçbir şey yapmayım, sonuçlarına katlanamayabilirim." Çekingen, pasif, korkak bir çocuk yetişir. Genelde şiddetli karaktere sahip ebeveynlerin çocukları, ebeveynin verdiği aşırı tepkiler sebebiyle, ebeveynle tam ters pasif ve zayıf karakterli olur, Allah (cc) en doğrusunu bilir.

Bir de doğru, yerinde ve istikrarlı tepki vardır. Yani yapmaması gereken bir şeyi yaptığında "Yapmasan daha iyi olurdu, yapmamalısın, ama yaptığında da dünya başımıza yıkılmadı." şeklinde ayarında, yapılan yanlışla orantılı, sebat eden bir tepki. Zor olan budur zaten. Her çocuk, her olay, her ebeveyn için değişir bu tepki. Aynı olayda farklı bireyler için bile değişir. Bir birey için farklı olaylar karşısında bile değişir. Demek istediğim, bu işin tek bir tane doğrusu yoktur, ama yanlışlar bellidir. Önemli olan çocuğunuzu ve kendinizi tanımak, bu süreçte de aşırılıktan kaçınmaktır. Kuralsızlık da gereğinden fazla kural da aşırılıktır.

Çocuğa aynı durum için kimi zaman bağırmak, başka bir zamanda da aynı olay karşısında sessiz kalmak, sebat etmemek, istikrarsızlıktır. Dengesiz tepkiler bütünüdür. Ya o durum, kural, emir önemlidir ve dikkat edilmesi gerekir ya da önemsizdir ve göz ardı edilebilir. Aynı olay karşısında farklı farklı tepkiler çocuğu yanlış bir yola sevk eder ve bu durum ebeveynlerin başarısızlığıdır, çocuğun değil.

Bu durum hakkında bu kadar ısrarla durmamın sebebi şudur: Hayatta biz büyürken sorumluluklar, beklentiler, yapılması gerekenler de bizimle beraber büyür. Eğer bir insan kurallara uymuyorsa, sorumluluklarını, emirleri yerine getirmiyorsa bu taa 12-15 aylarına dayanan bir davranış problemidir, zamanında ebeveynleri bu durumlar karşısında yeterli tepkiyi verememiş demektir. Hatta kocaman insanların "ne kadar abarttın, alt tarafı şu" gibi tepkilerinin altında bu ilk durum yatar. Veya hiçbir sorumluluk almak istemeyen, kaçan, bir türlü yerine getiremeyen, sonuca ulaştıramayan insanların gelişimi de bu noktada aksamış, zamanında aşırı tepkilerle bastırılmıştır. Cesur olmayı, hatalar yapmanın insan olmanın gereği olduğunu, hataların düzeltilebilir, geri dönebilir şeyler olduğunu öğrenememiştir zamanında. Merhametsiz tepkilerle karşılaşmıştır. Yılların biriktirdiği tuğlalarla ördüğü yanlış binayı hemen düzeltmesi de pek olanaklı değildir. Sabredip, sebat edip, istikrar gösterip azimle tek tek o tuğlaları yeniden dizmeli ve binayı yeniden inşa etmelidir. Bu tuğlaları kırmamak, doğru yere kanalize etmek de çok başka bir meziyettir, Rabbim kolaylaştırsın. Bizleri hayır yönünde ıslah etsin ve razı olduğu kullarından eylesin.

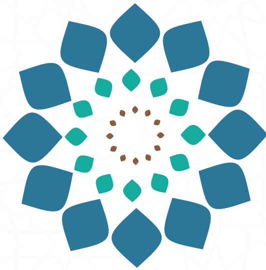
Rabbim ömür verirse sonraki sayıda görüşmek dileğiyle...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

STRES VE MOTİVASYON İLİŞKİSİ

Peki stres, problemlerin kaynağı mı yoksa sonucu mudur? Psikoloji alanında çalışanlar bu sorunun cevabıyla alakalı farklı fikirlere sahiplerdir. Yani stresli hissettiğimiz için mi problemler ortaya çıkıyor, yoksa problemin kendisi mi bizde strese neden oluyor?

Bismillah...

Motivasyon seviyemiz birçok bileşen tarafından etkilenebiliyor. Geçen sayılarımızda bu etmenlerden olan; kendinin ve ânın farkında olmak, hedefsizlik, zaman yönetimi ve kaygı gibi başlıca konuları motivasyon perspektifinden incelemeye çalıştık. Dizinin son yazısı olan bu sayımızda ise stres konusunu ve motivasyon üzerindeki etkilerini incelemeye çalışacağız.

Stres, gündelik hayatımızın bir parçası. Dillere pelesenk olmuş bir şekilde toplumun her kesimi tarafından, yaşamsal zorluklarımızı tasvir etmek için kullanılan bir kavram. Peki, stres nedir? Dillendirildiği kadar zararlı mıdır? Motivasyon konusunda stresin ne gibi etkileri mevcuttur?

Stres terimi 1930'lu yıllarda Hans Selye tarafından kullanılmaya başlandı ve "vücudun herhangi bir değişikliğe karşı verdiği spesifik olmayan tepki" şeklinde tanımlandı.[1] Genel olarak bakıldığında stres kelimesinin tam olarak ihtiva ettiği mana, sağlık çalışanları arasında farklılık gösterebiliyor. Ama genel olarak "Çok stresli bir durum." ya da "Bu kadar stres altında çalışamıyorum." gibi kalıplar kullandığımızda, aslında o olayın veya durumun üzerimizde oluşturduğu baskıdan, gerginlikten ya da oluşan durumla baş etmekte zorluk çekmekten bahsettiğimizi biliyoruz. Peki stres, problemlerin kaynağı mı yoksa sonucu mudur? Psikoloji alanında çalışanlar bu sorunun cevabıyla alakalı farklı fikirlere sahiplerdir. Yani stresli hissettiğimiz için mi problemler ortaya çıkıyor, yoksa problemin kendisi mi bizde strese neden oluyor? Bu bir nevi yumurta tavuk sorunsalı gibi bir durum. Ama hangi tanımla anmak isterseniz isteyin toplum olarak hepimizin hedefi stressiz bir hayat sürmektir. Peki bu mümkün mü, ya da stres, anıldığı kadar kötücül mü?

Selye, stresin neden olduğu baskının hareketlerimizi düzenlemek noktasında ihtiyacımız olan motivasyonu ortaya çıkardığını düşünüyor ve stresin iyi ya da kötü olabileceğini savunuyordu. Gelin bu konuya yakından bakalım:

İyi Stres

İyi stresi tanımlamak istersek; kronikleşmemiş ve sürekli

1. Are Stress and Anxiety Genetic? by Kristen Fuller. https://www.psychologytoday.com/us/blog/happiness-is-state-mind/202008/are-stress-and-anxiety-genetic

İyi stresi tanımlamak istersek; kronikleşmemiş ve sürekli bir endişeye neden olmayan yapıdaki stres diyebiliriz. Kötü stres ise iyi stresin aksine kronikleşmiş, sürekli bir endişeye sebebiyet veren ve sizin üretken olup yeni adımlar atmanıza engel olan yapıdaki strestir, diyebiliriz.

bir endişeye neden olmayan yapıdaki stres diyebiliriz. Örneğin, gece geç saatlerde yattığınızda sabah namazına kalkmak için daha dikkatli olmanız, aslında iyi bir stresin sonucudur. Ya da hedefinize ulaşmak için gereken adımları atarken size motivasyon sağlayan yine iyi strestir.

Son dönemlerde yapılan araştırmalar, aşırı olmamak kaydıyla stresin bilişsel fonksiyonlar ve genel sağlık üzerinde sanılanın aksine faydaları olduğunu göstermektedir. Kaliforniya Üniversitesinde Yrd. Doç. Daniela Kaufer kısa süreli ve az yoğunluklu olarak tanımladığı "iyi stres"in, dikkati ve zihinsel performansı arttırdığını, hafızayı güçlendirdiğini söylüyor.[2] Düşük seviyeli stres, nörotrofin adı verilen beyin hücresi üretimini tetikleyerek ve beyin içinde yer alan nöronlar arasındaki bağlantıları güçlendirerek üretkenliği ve yaratıcılığı arttırıyor. Yine Alabama Birmingham Üniversitesi Psikiyatri Bölümünden Richard Shelton'ın denek hayvanları üzerinde yaptığı incelemeler, stresin hafıza ve öğrenme süreci üzerinde de olumlu etkileri olduğunu gösteriyor.[3]

Yani stres, tamamıyla kötü olan bir yapı değildir. Allah'ın (cc) Âl-i İmran Suresi'nde buyurduğu gibi, Rabbimiz hiçbir şeyi boşa yaratmamıştır.[4]

Kötü Stres

Kötü stresi tanımlamak istersek iyi stresin aksine kronikleşmiş, sürekli bir endişeye sebebiyet veren ve sizin üretken olup yeni adımlar atmanıza engel olan yapıdaki strestir, diyebiliriz. Bilindiği üzere yoğun ve kronik hâle gelmiş stres, kişinin yaşamında pek çok olumsuzluklara neden oluyor. Motivasyon başlığı altından bakarsak, uzun süreli stres kişide yorgunluk, hâlsizlik, isteksizlik, konsantrasyon problemleri… gibi birçok zorluğu beraberinde getiriyor. Peki, yoğun strese neden olan etkenler nelerdir? Bu sorunun cevabıysa değişkenlik arz ediyor. Stres kişinin yapısından da yapılan işten de kaynaklanabilir. Kendinizi yoğun stres altında hissediyorsanız kendinize şu soruyu sormanız faydalı olabilir: Bu stresin kaynağı bana göre ne? Hangi durumları değiştirirsem bu baskı üstümden kalkar?

Bir örnek üzerinden ilerlemek faydalı olabilir, inşallah. Sizden, bir arkadaşınızla beraber bir konu hakkında araştırma yapmanız ve yazı yazmanız istendi. Ancak kendinizle baş başa kaldığınızda fark ettiniz ki Allah'ın (cc) size bahşettiği normal ruh hâlinizdeki rahatlık artık üzerinizde yok. Kendinizi olduğunuzdan daha gergin hissediyorsunuz, belki de sinirli. Böyle bir durumda bakılması gereken noktaları ikiye ayırabilirsiniz:

1. Stresin kaynağı dışsal yapıdan mı kaynaklanıyor, yani iş kaynaklı mı?

Örneğin, araştırma konusu hakkında yeterince bilginiz var mı? Varsayalım ki yeterince bilgi sahibi değilsiniz. Peki, potansiyel olarak gereken bilgiyi elde edebileceğiniz kaynakları biliyor musunuz? Beraber çalışacağınız kişiyle uyum içinde misiniz, yoksa yapı olarak farklı kulvarlarda mısınız?.. Bunlar ve benzeri soruların cevabı stresin dışsal yapıdan mı kaynaklandığına dair size fikir verecektir. Dışsal faktörlerin iyi oluşumuzu etkilediği aşikârdır. Örneğin, Allah Resûlü (sav) insanların tavırlarından dolayı o kadar yorulmuş ve zorlanmıştır ki Allah (cc) konuya dair ayet indirmiştir.[5]

2. Stresin kaynağı içsel yapınız mı?

Örneğin, kişilik olarak strese meyillli bir yapınız mı var? Geçmiş deneyimleriniz size içsel olarak başarısız olacağınızı mı söylüyor? Kendinize olan güveniniz nasıl? Sizi eleştiren negatif iç sesiniz çok yüksek sesle mi konuşuyor?.. gibi soruların cevapları da stresin içsel kaynaklı olabileceğinin ipuçlarını verebilir.

Kötü Strese Maruz Kaldığımızı Nasıl Anlayabiliriz?

Stres kaynağınızı belirlediniz, gereken adımları attınız, ancak stresiniz geçmiyorsa, içinde bulunduğunuz yoğun baskı sizi uzun zamandır yoruyor ve yaptığınız işe odaklanmanızı zorlaştırıyorsa ya da artık hedefinize ulaşmanızı sağlayacak en küçük adımları atmak dahi

2. https://www.dailymail.co.uk/health/article-2310343/Being-stressed-CAN-good--boosts-memory.html
3. Stres Aslında Bildiğiniz Gibi Değil! Avansas Blog, https://time.com/3162088/5-weird-ways-stress-can-actually-be-good-for-you/
4. "…Rabbimiz! Sen bunları boşuna yaratmadın…" (3/Âl-i İmran, 191)
5. "Onlar iman etmiyorlar diye neredeyse kendini (sıkıntıdan) helak edeceksin." (26/Şuarâ, 3)

istemiyor, isteksizlik hissediyorsanız yoğun bir stres altında olabilirsiniz.

Peki, Stresle Nasıl Başa Çıkabiliriz?

• Öncelikli olarak stresin kaynağını belirlemek, konuyla alakalı uygun adımları atmak için oldukça önemlidir. Kaynağı belirledikten sonra uygun adımları bir liste hâlinde not alıp yazmak oldukça faydalı olacaktır. Beyin için somut olan şeyler daha güven uyandırır. Yazmak, adımları somutlaştıracağı için belirsizliği ortadan kaldıracak ve stres seviyenizi düşürecektir. Yüce Yaratıcımızın kaleme yemin ettiğini unutmayalım.[6]

• Stresli olduğumuzda genel olarak endişe cümleleri kurmaya çokça meyilliyizdir. Allah'ın (cc) İsrâ Suresi'nde buyurduğu gibi, insan zor ânlarda karamsarlığa düşer ve içsel olarak farkında olmadan bunu çok kez düşünür.[7] İçsel konuşmalarınıza kulak kabartın: "Ya başaramazsam, ya olmazsa, ya herkes bana gülerse..." gibi karamsar cümleler stresli olduğumuz zamanlarda çokça içsel ses olarak beynimizin arka fonunda bulunur. Bunların sadece beynimizin bizi korumak için kullandığı ama yararsız, abartılı cümleler olduğunu fark etmeliyiz. Bu cümleleri fark ettiğiniz ânda sesli olarak, "Dur." ya da "Hayır, bunlar abartılı yanlış düşünceler." gibi pozitif tarafı savunan cümleler kurmak size yardımcı olacaktır. Bu kabiliyeti kazanmak zaman ve efor isteyecektir. Lütfen sabırlı olun ve bolca pratik yapın.

• Daha önceki yazılarda bahsedilen "kendinin farkında olmak" ve "hedef belirlemek" gibi konular size stres noktasında da yardımcı olacaktır.

• Yetiştirmeniz gereken işler için muhakkak bitiş süresi belirleyin. Belirsizlikler stres ve kaygı oluşturur. Katı olmayan, belirlenmiş sınırlar hepimizi güvende hissettirir. Hiç kimse trafik kuralları olmayan bir yolda yolculuk etmek istemez.

• Bazen bırakmayı bilmek de erdemdir. Eğer iş yükünüz sizin kaldırabileceğinizden ağırsa, yapılacak iş için sizin elinizde olanlardan daha fazlası gerekliyse, kontrolünüz dışında olaylar gelişiyorsa, Allah'ın (cc) merhamet edenleri sevdiğini hatırlayın ve kendinize merhamet gösterin. Kendinize karşı kıyıcı olmayın. Her şeyi kontrol etmeye çalışmanın strese neden olduğunu hatırlayıp, kaldırabileceğiniz yükün altına girin ya da iş yükünü hafifletmek için yardım isteyin.

• Stres genellikle geçmişte yaşananlar ya da gelecekteki ihtimallerle ilgilidir. İçinde bulunduğumuz ân ise asıl sorumlu olduğumuz zamandır. Allah Resûlü (sav) dahi duasında geçmişe kederlenmekten ve geleceğe endişe duymaktan Allah'a sığınmıştır.[8] Yaşadığımız ânda bulunmaya çalışmak strese karşı yardımcı olacaktır.

6. 68/Kalem, 1-2
7. "…Ona bir sıkıntı dokunduğunda ümitsizleşiverir." (17/İsrâ, 83)
8. bk. Ebu Davud, 1555

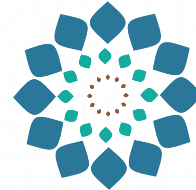
Peki, bunu nasıl sağlayabiliriz? Huşuyla yavaş kılınan bir namaz bunun en güzel ve kolay yoludur. Secdelerinde bol bol dua edilen, her bir rükûnun gereklerinin yavaş yavaş yerine getirildiği bir namaz paha biçilmez bir şekilde sizi içinde bulunduğunuz ânda tutacaktır. Doğada, parkta yapacağınız sakin bir yürüyüş ve aynı ânda etrafınızda duyduğunuz ya da gördüğünüz şeyler hakkında düşünmek ve derin nefes alıp vermek de size ânda kalmak için yardımcı olacaktır.

• Peki, elimizden gelen her yolu denedik, ama yaklaşık iki haftadır ya da daha fazla zamandır bu yoğun stres ve kaygı hâlinden kurtulamıyoruz, o zaman ne yapmalıyız? Böyle durumlarda başkalarından destek alma noktasında çekingen davranmamalıyız. Müslim kişi olaylara çözüm odaklı bakabilmelidir. İçinde bulunduğumuz konuların yoğunluğu kimi zaman o kadar baskın olur ki çıkış yolunu bulmakta zorluk çekebiliriz. Birilerinin dışarıdan yardım etmesi gerekebilir. Psikolojik zorluklarımız için yardım isteyecek kadar cesur ve açık olmalıyız.

Son bir tavsiye olarak; stres konusuna dair güzel bir içeriğe sahip olan Kelly Mcgonigal'ın[9] "Stresle Nasıl Arkadaş Olunur?" adlı Ted Talks videosunu izlemenizi tavsiye ederim.

Bu sayımızla motivasyon konusundaki serimizi sonlandırmış bulunuyoruz. Görüş ve katkılarınızı bizimle paylaşmanızdan memnuniyet duyarız.

Allah'ın rahmeti ve merhameti hepimizin üzerine olsun. Selam ve dua ile...

9. Konuşmacı kadındır.

İKTİBAS

Haceru'l Esved

Fıkhu'l Hadis/Sünnet İlmihali'nin üçüncü cildi olan Hac kitabından tadımlık bir bölümü istifadenize sunuyoruz.

Kâbe'yle karşılaşan mümin, onu tavaf ederek ibadete başlar. Tavafın başlangıç noktası Haceru'l Esved'dir. Şayet ona ulaşabiliyorsa dokunur ve onu öper. Kalabalık nedeniyle ulaşamıyorsa onu eliyle uzaktan selamlar ve tavafa başlar.

Zübeyr ibni Arabî'den şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir kimse İbni Ömer'e (ra), Haceru'l Esved'in istilâm[1] edilmesi hakkında soru sormuştu.

Bunun üzerine İbni Ömer (ra), 'Ben, Resûlullah'ı (sav) Haceru'l Esved'i istilâm ederken ve öperken gördüm.' demiştir.

Hadisin ravisi Zübeyr, İbni Ömer'e, 'Eğer bu sırada izdihamda kalırsam ve bunları yapmaya güç yetiremezsem ne yapmalıyım, bu konuda görüşün nedir?' diye sorunca İbni Ömer, ' 'Görüşün nedir?' sorusunu git, Yemen'de sor. Ben, Resûlullah'ı (sav) Haceru'l Esved'i istilam ederken ve öperken gördüm.' demiştir."[2]

İbni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Nebi (sav) Veda Haccı'nda deve üzerinde tavaf etmiş, Haceru'l Esved'i de ucu kıvrık bir değnekle selamlamıştı."[3]

Bu taşı önemli kılan husus, cennetten gelmiş olmasıdır:

İbni Abbas'tan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Haceru'l Esved, sütten daha beyaz olarak cennetten inmişti. Âdemoğlunun hataları onu kararttı."[4]

Şüphesiz ki bu, gaybi bir meseledir. Allah Resûlü (sav) haber vermiş, bize de tasdik etmek düşmüştür. Daha önce belirttiğimiz gibi hac, Yüce Allah'a yönelik bir yolculuk ve mahşerin provasıdır. Yüreği Allah ve ahiret sevgisiyle dolup taşan müminin hasret gidermek ve cuşuhuruşa gelen duygularını teskin etmek için yolculuk yapmasıdır. Cennetten bir parçaya temas etmesi, ona dokunması, onu öpmesi gayet anlaşılırdır. Cennet sevdalıları daha dünyadayken onun

1. Öperek veya dokunarak selamlamak
2. Buhari, 1611
3. Buhari, 1607; Müslim, 1272
4. Tirmizi, 877; Nesai, 2935

kokusunu duyabilmektedir.[5] Haceru'l Esved, bu özlemi dindirmek ve kula hedefini hatırlatmak için bir şiardır/semboldür. Kul ona dokunup öptüğünde bu asli hedefini hatırlamalı, cenneti kazanmak ve rıza-i İlahiye erişmek için yaşadığını düşünmelidir.

Haceru'l Esved'i karartan, insanoğlunun günahlarıdır. Şayet Allah (cc) dileseydi onu tevhid ehlinin taatleriyle beyazlatır, nur gibi parlatırdı. Ancak O'nun iradesi, onu isyan ehlinin günahlarıyla karartmıştır.[6] Kul, Haceru'l Esved'i gördüğünde şunu düşünmelidir: Günahlar, bir cennet kayasını dahi böyle karartıyorsa acaba kalp üzerindeki tesiri nasıldır? O taşı bir ayna kabul edip orada kendi kalbini izlemelidir.

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kul bir hata işlerse, kalbine siyah bir nokta konulur. Şayet o günahtan el çeker, bağışlanma diler, tevbe edip Allah'a dönerse, kalbi cilalanır. Eğer bunları yapmaz, günah ve hataya devam ederse siyah nokta arttırılır ve neticede bütün kalbini kaplar. İşte Allah'ın, Mutaffifîn Suresi'nin 14. ayetinde, 'Yaptıkları yüzünden kalpleri pas tutmuştur.' diye anlattığı pas budur."[7]

Huzeyfe'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Fitneler, kalplere hasır (dokur gibi) ilmik ilmik atılır. Hangi kalp bunu içine çekerse, içerisine siyah bir nokta konulur. Hangi kalp bunu geri çevirirse, içerisine beyaz bir nokta konulur. Neticede fitneler iki kalbe de etki bırakır. Bunlardan biri, bembeyaz olup kaygan sert taş gibidir; yer ve gökler ayakta durduğu sürece fitne ona zarar veremez. Diğeri ise boz bulanık, siyah ve tepesi üstüne çevrilmiş testi gibidir; ne iyi şeyleri (ma'rufu) tanır kabul eder ne de kötülüğü reddeder, sadece içerisine işlemiş arzu ve hevesini bilir."[8]

Şayet orada izdiham varsa uzaktan selamlama yapmalı, Haceru'l Esved'e dokunmak için kimseye eziyet etmemelidir. Zira bir müminin Allah (cc) katındaki değeri, Kâbe'den daha yücedir:

İbni Ömer'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) minbere çıktı ve yüksek sesle şöyle dedi:

"Ey diliyle Müslim olduğunu söyleyen ve kalbine iman işlememiş kimseler! Müslimleri üzmeyin, onları ayıplamayın, onların kusurlarını araştırmayın, her kim Müslim kardeşinin ayıbını araştırırsa Allah onun ayıbını ortaya çıkarır. Allah her kimin ayıbını ortaya çıkarırsa evinde bile olsa onu rezil rüsva eder."

Hadisin ravilerinden Nafi (rh) şöyle demiştir:

"İbni Ömer bir gün Kâbe'ye bakarak şöyle dedi: 'Sen ne büyüksün, senin kıymetin ne kadar büyüktür. Mümin ise Allah katında senden daha değerlidir.' "[9]

Ömer'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Ey Ömer, sen güçlü bir adamsın. Haceru'l Esved'de izdiham oluşturma, yoksa zayıflara eziyet

5. Enes ibni Malik'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Amcam Enes ibni Nadr, Bedir Savaşı'nda bulunmamıştı.

'Ey Allah'ın Resûlü! Müşriklerle savaştığın ilk savaşta bulunamadım. Allah, müşriklerle bir savaşta karşılaşmamı nasip ederse yapacağım işleri elbette görecektir.' dedi.

Uhud Savaşı yapılıp da Müslimler dağılınca, 'Allah'ım! Bunların (sahabileri kastediyordu) yaptığından dolayı senden özür diliyorum. Öbürlerinin (yani müşriklerin) yaptığından da sana sığınıyorum.' dedi.

Sonra ilerledi, yolda Sa'd ibni Muaz ile karşılaştı ve 'Ey Sa'd ibni Muaz! Nadr'ın Rabbine andolsun ki ben Uhud'un ötesinden cennetin kokusunu alıyorum.' dedi.

Sa'd (Peygamber'e olayı anlatırken), 'Ey Allah'ın Resûlü! Ben onun yaptıklarını yapamadım.' demişti.

Enes diyor ki: 'O gün amcamda seksen küsur kılıç, mızrak ve ok yarası bulduk. Öldürülmüştü ve müşrikler onun burnunu, kulağını keserek müsle yapmışlardı. Onu yalnızca kız kardeşi parmak uçlarından tanıyabildi.'

Enes diyor ki: 'Biz biliyoruz -veya zannediyoruz- ki bu ayet o ve onun gibiler hakkında indi.'

'Müminlerden öyle yiğitler vardır ki; Allah'la yaptıkları sözleşmeye sadık kaldılar. Onlardan kimisi adağını yerine getirdi (şehit oldu), kimisi beklemektedir. Kesinlikle (sözlerini) değiştirmemişlerdir.' (33/Ahzâb, 23)" (Buhari, 4048; Müslim, 1903)

6. bk. Fethu'l Bârî, İbni Hacer El-Askalanî, 1597 No.lu hadis şerhi
7. Tirmizi, 3334; İbni Mace, 4244
8. Müslim, 144
9. Tirmizi, 2032

vermiş olursun. Eğer (Haceru'l Esved'i) yalnız bulursan onu istilâm et; bulamazsan ona yönelip tehlil ve tekbir getir." [10]

Haceru'l Esved'e dokunan mümin, tevhid ile şirk arasındaki o ince çizgiyi hatırlamalı, eşyayı yerli yerine oturtmayanların nasıl şirke düştüğünü düşünmelidir:

Abis ibni Rebia'dan şöyle rivayet edilmiştir:

"Ömer (ra) Haceru'l Esved'e gelip onu öptü ve şöyle dedi: 'Ben kesinlikle biliyorum ki sen sadece bir taşsın, ne zarar verebilir ne de fayda sağlayabilirsin. Eğer Allah Resûlü'nün (sav) seni öptüğünü görmeseydim ben de öpmezdim.' " [11]

Biz taşa, toprağa ve mekâna... yalnızca şeriat değer verdiği için değer veririz. Yine biz eşyaya şeriat ne kadar değer vermişse o kadar değer verir, ölçünün dışına çıkmayız. Zira biliriz ki; ölçüsüzlük bidate kapı aralar, bidatler de şirke... Mekke ahalisi de ölçüsüzlükleri sebebiyle tevhidden ayrılıp şirke düşmemiş miydi?

Onlar Kâbe'yi tazim ediyor, ona saygı duyuyorlardı. Ancak zamanla saygıda aşırı gidip nebilerin yapmadığı bir şey yaptılar. Kâbe'den uzaklaştıklarında onun taşlarından birer parçayı yanlarına aldılar. Kâbe'yi tavaf eder gibi o taşları tavaf ettiler. Zamanla unuttular ve taşlara ibadet etmeye başladılar. [12] Yani onlar da kendilerinden önce yaşayan Nuh'un (as) kavmi gibi sevgi ve saygıda aşırı gitmenin kurbanı oldular. [13]

Tazim edilen her şey bizi bidate, her bidat de şirke götürme potansiyeline sahiptir. Bu tehlikeden korunmanın yolu; sünnet ölçüsüne tabi olmak, nebilerin yaptığından ileri gitmemek, arttırmadan ve eksiltmeden ittiba etmektir. [14]

Haceru'l Esved'i selamlayan mümin, varlıkla kurduğu ilişkiyi gözden geçirmelidir. Acaba o

10. Ahmed, 190
11. Buhari, 1597; Müslim, 1270
12. bk. Kitabu'l Esnâm, M. Saib El-Kelbî, s. 6
13. "Ve dediler ki: 'Sakın ha ilahlarınızı bırakmayın. Ved, Suva, Yeğus, Yauk ve Nesr'i de bırakmayın.' " (71/Nûh, 23)

    İbni Abbas (ra) şöyle demiştir: "Nuh Kavmi'nin putları daha sonra Arapların putları olmuştur… Bunlar Nuh Kavmi'nden salih kişilerin adlarıydı. Onlar vefat edince şeytan, onların kavimlerine, oturdukları meclislerde putlar dikmelerini ve bu putlara bu isimleri vermelerini fısıldamıştı. Böyle yaptılar. Onlar vefat edinceye kadar bunlara ibadet edilmemişti. Onlar helak olup ilim ortadan kalkınca, insanlar bunlara ibadet etmeye başladılar." (Buhari, 4920)

    İbni Cerir (rh) der ki: "Muhammed ibni Kays (rh) şöyle demiştir: 'Bu kişiler Âdem (as) ve Nuh (as) arasında yaşayan salih bir kavimdi. Bu kişilerin kendilerini takip eden tabileri vardı. Onlar vefat edince, kendilerini takip eden arkadaşları dediler ki: 'Biz onların resimlerini çizersek bu, hatırladığımız zaman bizi ibadet etmeye teşvik edici bir şey olur.' Sonra onların resimlerini çizdiler. O nesil vefat edip başka bir nesil gelince şeytan, onların arasına sızıp dedi ki: 'Sizden önceki atalarınız bunlara ibadet eder ve onlar sayesinde yağmura kavuşurlardı.' Bundan sonra insanlar, onlara ibadet etmeye başladılar.' " (Tefsîru Taberî, 23/639, Nûh Suresi 23. ayetin tefsiri)
14. Burada bir gerçeği hatırlatmak faydalı olacaktır: Bazı inkârcı mülhidler, Kâbe ve Haceru'l Esved'i "putperestlik" olarak kabul eder ve şöyle derler: "İslam putperestliğe karşı olduğunu söyler. Bununla beraber Kâbe'ye ve Haceru'l Esved'e ibadet eder. Kimisi Kâbe'ye ve Haceru'l Esved'e duyulan saygıyı, şirk ve cahiliye döneminden kalma bir âdet olarak yansıtır. Âdeta İslam ümmetini Arapların pagan dönemini ihya etmekle suçlarlar. (bk. Çoktanrıcılık Hristiyanlık ve Kâbe, Berfin Yayınları, Erol Sever, s. 65-66)

    Açıkça söylemek gerekirse, böyle bir iddiada bulunmak için İslam'a karşı kin ve nefretle dolmuş olmak gerekir. Yalnızca Ömer'in (ra) sözü dahi müminlerin Haceru'l Esved'in fayda ve zarar verdiğine inanmadığı, onu tavaf başlangıcı için bir sembol kabul ettiğini gösterir.

    Abis ibni Rebia'dan şöyle rivayet edilmiştir:

    "Ömer (ra) Haceru'l Esved'e gelip onu öptü ve şöyle dedi: 'Ben kesinlikle biliyorum ki sen sadece bir taşsın ne zarar verebilir ne de fayda sağlayabilirsin. Eğer Allah Resûlü'nün (sav) seni öptüğünü görmeseydim ben de öpmezdim.' " (Buhari, 1597; Müslim, 1270)

    İlginçtir; bu iddiayı dillendirenler, sanat ve ilericilik adına dünyanın dört bir yanını heykellerle doldururlar. Putperest olmakla suçlandıklarında şöyle cevap verirler: "Dinler ve insanlık tarihinden haberdar olanlar; pagan dönem puta tapıcılık ile modern dönem heykeltıraşlık arasında fark olduğunu bilirler. Putperestler, ilahları sembolize eden putlara tapar, kurban keser, onlardan beklenti içine girerler… Bugün biz sanatsal değeri olduğu için, önemli şahsiyetlerin anısını canlı tutmak için heykel yapıyoruz…" Müslimlerin Haceru'l Esved'e dinî bir sembol olarak değer verdiğini, ona tapmadığını, ondan bir beklentilerinin olmadığını, en yetkili ağızdan duymalarına rağmen bu iftiralarını sürdürürler. Bu da gösterir ki; başta Türkiye olmak üzere seküler kesimin sıklıkla kullandığı mezkûr şüphe, akademik bir tespit veya ilmî hakikat olduğundan değil, kafa karıştırmak için gündeme getirilir. Örneğin, Türkiye'de bu şüpheyi dillendirenlerden Erol Sever, Ömer'in (ra) sözünü dahi eksik nakletmiştir:

    "Eğer Peygamber'in seni öptüğünü görmeseydim seni hiçbir zaman öpmezdim." (bk. age. s. 68) Yukarıda sözün tamamını verdik. Ömer (ra), "onun hiçbir fayda ve zarar vermediğini" özellikle belirtmiştir. Ancak Turan Dursun Araştırma (!) ve İnceleme (!) Ödülü'ne (!) layık görülmüş bu kitap, sözün bu kısmını aktarmamıştır. Tam bozacının şahidi, şıracı durumu… En önemli yeri keserek aktardığı sözü de asli kaynaklardan değil; J. Walhousen'den, o da Vakidi'den naklettiğini iddia etmiştir. İki milyar insanı, üçüncül kaynaklardan yarım yamalak aktardığınız bir belgeye dayanarak putperestlikle suçlayacaksınız; yarım aktardığınız söze de şu yorumu yaparak akademik ilkesizliğinize tüy dikeceksiniz: "Ömer bu eylemi ve sözleriyle eski çok tanrıcı inançların en yaygın olanını yeniden canlandırdı." İşte Türkiye'de seküler kesimin bilim, ilericilik, akademik ahlak… gibi kavramlardan anladığı tam da budur: İslam düşmanlığı, iftira ve suçlama…

varlığa, Yüce Allah'ı tesbih eden bir mümin gibi mi davranmaktadır; yoksa varlığı, şirk zihniyetinin yaptığı gibi canlı cansız veya akıllı akılsız ayrımına tabi tutup, yalnızca bir eşya gibi mi muamele etmektedir?

"Yedi gök, yer ve bu ikisi içinde olanlar O'nu tesbih eder. O'nu hamd ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Fakat siz onların tesbihini anlamazsınız. Şüphesiz ki O, (kulların hak ettikleri cezayı erteleyen) Halîm, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr'dur." [15]

Kâinattaki her şey (insanın kâfir ve münafığı hariç) Allah'a (cc) teslim olmuş birer mümindir. Muvahhid için tüm evren bir kuldur ve kulluk yolunda muvahhidin yoldaşıdır. Haceru'l Esved de bu yoldaşlardan biridir ve Kıyamet Günü mümine şahitlik edecektir:

İbni Abbas (ra), Allah Resûlü'nün (sav) Haceru'l Esved taşı hakkında şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Allah (cc), Kıyamet Günü Haceru'l Esved'i mahşer yerine getirecektir. Onun, kendileriyle göreceği iki gözü ve kendisiyle konuşacağı bir dili olacaktır. Kendisine istilâm edenlere şahitlik edecektir." [16]

Allah Resûlü tüm varlığa birer canlıymış, dostmuş gibi muamele eder, zaman zaman onlarla konuşurdu. O (sav), Uhud Dağı'na bakıp, "Bu dağ bizi sever, biz de onu severiz." [17] demiştir. Yine o, ağlar gibi ses çıkaran bir kütüğe sarılmış ve bir çocuğu yatıştırır gibi onu yatıştırmıştır. Sonra ashabına dönüp şu açıklamayı yapmıştır: (Allah Resûlü, daha önce kütüğe yaslanarak hutbe veriyordu. Minber yapılınca ona dayanarak hutbe vermeyi bırakmıştı.) "O, daha önce işittiği zikri bir daha işitemeyeceği için ağlıyor." [18] Yağmur yağdığında ıslanmak için yağmura çıkar ve "Onun Rabbiyle ahdi yenidir." [19] derdi. Yani o, Rabbinin yanından gelen ve henüz Mele-i Alâ'nın kokusunu üstünde taşıyan yağmura misafir muamelesi yapardı. Bazen karşısına Kâbe'yi alır ve onunla konuşurdu: "...Sen ne büyüksün senin kıymetin ne kadar büyüktür. Mümin ise Allah katında senden daha değerlidir." [20] Bazen yorgunluktan ağlayan bir devenin başını okşar, onu sakinleştirir ve sahibine şöyle derdi: "...Bu hayvan hakkında Allah'tan korkmuyor musun? Şüphesiz o bana, senin kendisini doyurmadığını ve yorduğunu şikâyet etti." [21]

Biz Müslimlerin de varlığa bakış açısı böyle olmalıdır. Haceru'l Esved'i öperken, hac şiarlarını ziyaret ederken, Kâbe'nin yanında otururken... her biri, Allah'a (cc) kul olan varlıklarla, bizim gibi muvahhid canlılarla bir arada olduğumuzu hissetmelidir. Onları sevmeli ve onların da tevhid ehlini sevdiği bilinmelidir. [22]

---

15. 17/İsrâ, 44
16. Tirmizi, 961; İbni Mace, 2944
17. bk. Buhari, 5425; Müslim, 1365
18. bk. Buhari, 3584
19. bk. Müslim, 898
20. Tirmizi, 2032
21. Ebu Davud, 2549
22. Haceru'l Esved ile ilgili birçok zayıf hadis nakledilmiştir. Bunlardan en yaygın olanı, Allah Resûlü'nün (sav) Haceru'l Esved'e yanağını dayayıp ağladığı ve Ömer'e (ra), "Burada gözyaşları akmalıdır." dediği rivayettir. (bk. İbni Mace, 2945). Bu rivayet şiddetli zayıf veya uydurma kabul edilmiştir. Zira isnadında yer alan Muhammed ibni Avn El-Horasani metruk (terk edilmiş) ravilerdendir. İbni Mace'nin ondan rivayet ettiği bu rivayet için bazı âlimler, "Aslı olmayan münker bir rivayettir." demişlerdir. (bk. Şerh-u Sunen-i İbni Mace, M. Emin Hererî, 17/203-204, 2945 No.lu hadis şerhi)

MEALA TEWHÎD A QUR'ANA MECÎD

SÛREYA BAQARA

Osman SADIKOĞLU
osmansadikoglu@tevhiddergisi.org

MEALA TEWHÎD A QUR'ANA MECÎD

Ji Bo Muwehhîdên Dilsoz Meala Qur'ana Pîroz

وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِى نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْـًٔا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا
شَفَاعَةٌ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ (٤٨)

48. Öyle bir günden sakının ki; (o gün) hiçbir nefis bir başkasının yerine geçmez, hiç kimseden şefaat kabul edilmez, hiç kimseden fidye alınmaz ve onlara yardım da edilmez.

(Kur'ân'da şefaat kavramı için bk. 43/Zuhruf, 86)

48. Xwe ji wê rojê biparêzin ku; (ew roj) kes di şûna kesî de nikare tiştekî bide û şefaet ji tu kesî nayê qebûlkirin û ji kesî fidye nayê girtin û li kesî jî alîkarî nayê kirin.

(Di Qur'anê de ji bo têgeha Şefaetê: Bnr, 43/Zuhrûf, 86)

وَاِذْ نَجَّيْنَاكُمْ مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوٓءَ الْعَذَابِ
يُذَبِّحُونَ اَبْنَآءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَآءَكُمْؕ وَفٖى ذٰلِكُمْ بَلَٓاءٌ مِنْ
رَبِّكُمْ عَظٖيمٌ (٤٩)

49. (Hatırlayın!) Hani sizi Firavun hanedanından kurtarmıştık. Size işkencenin en kötüsünü reva görüyor, erkek çocuklarınızı boğazlıyor, kadınlarınızı sağ bırakıyorlardı. Bunda sizin için Rabbinizden büyük bir imtihan vardı.

49. (Bi bîr bînin!) Me hûn ji malbata Firewn xelas kiribû. Wan ezabekî mezin bi we didan kişandin û kurên we serjê dikirin û keçên we sax dihiştin. Di vê yekê de, ji Rabbbê we ji we re îmtîhaneke mezin hebû.

وَاِذْ فَرَقْنَا بِكُمُ الْبَحْرَ فَاَنْجَيْنَاكُمْ وَاَغْرَقْنَٓا اٰلَ فِرْعَوْنَ وَاَنْتُمْ
تَنْظُرُونَ (٥٠)

50. (Hatırlayın!) Hani sizin için denizi yarmış, sizi kurtarmış ve sizler bakıp dururken/gözlerinizin önünde Firavun ailesini boğmuştuk.

50. (Bi bîr bînin!) Gava me ji bo we behr felqe (du şeq) kiribû û hûn xelas kiribûn û me li ber çavên we malbata Fîrewn di behrê de xeniqand.

وَاِذْ وٰعَدْنَا مُوسٰٓى اَرْبَعٖينَ لَيْلَةً ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهٖ
وَاَنْتُمْ ظَالِمُونَ (٥١)

51. (Hatırlayın!) Hani Musa ile (Tur'da buluşmak için) kırk geceliğine sözleşmiştik. Sonra sizler onun (Musa'nın) ardından buzağıyı (ilah) edinmiştiniz. Ve siz (böyle yapmakla) zalimlerden olmuştunuz.

51. (Bi bîr bînin!) Dema ku me (ji bo hevdîtina li Tûrê) peymana çil şevî dabû Mûsa. Lê piştî wî (Mûsa) we golik ji xwe re (wek îlah) girtibû. Û hûn (bi vê awayê) bibûn ji zaliman.

ثُمَّ عَفَوْنَا عَنْكُمْ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (٥٢)

52. Bu (olaydan) sonra şükredesiniz diye sizleri affetmiştik.

52. Piştî vê (bûyerê) bi hêvîya ku hûn şikur bikin, me hûn efû kirin.

وَاِذْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَالْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ (٥٣)

53. (Hatırlayın!) Hani hidayete eresiniz diye Musa'ya Kitab'ı ve Furkan'ı vermiştik.

53. (Bi bîr bînin!) Ji bo ku hûn bigihîjin hîdayetê me Kitêb û Furqan dabû Mûsa.

وَاِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ اِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ اَنْفُسَكُمْ بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجْلَ فَتُوبُوٓا اِلٰى بَارِئِكُمْ فَاقْتُلُوٓا اَنْفُسَكُمْۜ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ عِنْدَ بَارِئِكُمْۜ فَتَابَ عَلَيْكُمْۜ اِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ (٥٤)

54. (Hatırlayın!) Hani Musa kavmine demişti ki: "Ey kavmim! Şüphesiz ki sizler, buzağıyı ilah edinmekle kendi kendinize zulmettiniz. Sizi yaratana tevbe edin ve nefislerinizi öldürün. Bu, yaratanınız yanında sizin için daha hayırlıdır. Sonra (Allah) sizi tevbeye muvaffak kıldı/tevbelerinizi kabul etti. Şüphesiz ki O, (tevbeye muvaffak kılan ve tevbeleri çokça kabul eden) Et-Tevvâb, (kullarına karşı merhametli olan) Er-Rahîm'dir."

54. (Bi bîr bînin!) Mûsa ji qewmê xwe re gotibû: "Gelî qewmê min! We bi (îlah) girtina golikê zilim li nefsa xwe kir. Ji xaliqê xwe re tobe bikin û nefsên xwe bikujin. Ev, ji bo we li cem xaliqê we çêtir e." Piştre (Allah) we ji tobê re muweffeq kir/tobeyên we qebûl kir. Bêguman ew (yê ku abdên xwe mûweffeqê tobeyê dike û tobeyan pir zêde qebûl dike) Tewwab û (li ser abdên xwe pir bi merhamet) Rahîm e.

وَاِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسٰى لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتّٰى نَرَى اللّٰهَ جَهْرَةً فَاَخَذَتْكُمُ الصَّاعِقَةُ وَاَنْتُمْ تَنْظُرُونَ (٥٥)

55. (Hatırlayın!) Hani demiştiniz ki: "Ey Musa! Apaçık bir şekilde Allah'ı görmeden sana iman etmeyeceğiz." (Bunun üzerine) öylece bakıp dururken sizi yıldırım çarpmıştı.

55. (Bi bîr bînin!) Wê demê we wiha gotibû: "Ya Mûsa! Heta em Allah bi eşkerehî/li ber çavan nebînin em bi te îmân naynin." (Li ser vê yekê) ligel we bêhişane lê dineri ji nîşka ve birûskan li ser we de girt.

ثُمَّ بَعَثْنَاكُمْ مِنْ بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (٥٦)

56. Sonra, şükredesiniz diye, ölümünüzün/baygınlığınızın ardından sizi (bir daha) dirilttik.

56. Piştî mirina we/hûn bêhiş ketin me hûn ji nû ve (carekî din) sax kirin da ku hûn şikur bikin.

وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ وَاَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوٰىۜ كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْۜ وَمَا ظَلَمُونَا وَلٰكِنْ كَانُوٓا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ (٥٧)

57. Bulutu üzerinize gölgelik yaptık ve size kudret helvasıyla bıldırcın etini (yiyecek olarak) indirdik. Size rızık olarak verdiğimiz temiz şeylerden yiyiniz. Onlar (haddi aşarak), bize zulmetmiş olmadılar. Lakin onlar kendi kendilerine zulmetmekteydiler.

57. Me, ewr li ser we kiribû sîwan û gezo û goştê susikê/qarîtkê (wek xwarin) ji we re daxistibû. Ji rizqên ku me daye we, yên paqij in bixwin. Bi rastî wan (bi hed borandinê) zilim li me nekiribûn. Lê wan zilim li nefsa xwe bixwe kirin.

وَاِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هٰذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ نَغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْۜ وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ (٥٨)

58. (Hatırlayın!) Hani biz demiştik ki: "Bu beldeye girin. Ondan bolca ve dilediğiniz yerden yiyin. Kapıdan secde ederek girin ve: 'Hıttatun/Günahlarımızı dök.' deyin. Biz de (emre itaatiniz karşılığında) hatalarınızı bağışlayalım. (Şu da var ki;) Muhsinlere/kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışanlara ihsanlarımızı arttıracağız."

58. (Bi bîr bînin ku) me ji re gotibû: "Têkevine vê bajarê. Û hûn ji ku dixwazin ji wê derê bi zêdeyî bixwin. Bi sernizmî di derî de têkevinê û bibêjin: 'Hittatun/Gunehên me biweşîne.' Da ku em jî (di muqabilê îteata we de) gunehên we efû bikin. (Ev jî heye ku;) em ê bexşandina/qencîya li ser muhsînan (kesên ku abdîtîya xwe herî xweşik dikin) zêde bikin."

AYIN KİTABI

SAHABE VE SELEF-İ SALİHİNİN GECE NAMAZI

Salim KANDEMİR
salimkandemir@tevhiddergisi.org

Kitabın Yazarı: Dr. Seyyid Hüseyin El-Affani

Yayınevi: Karınca Polen

Basım Tarihi: Ocak 2020

Sayfa Sayısı: 128

Ebat: 13,5 X 21,0 cm

İnsan, yeryüzüne inmesiyle birlikte zor bir yola girdi. Göklerin, yerlerin, dağların bile taşımaktan imtina ettiği ağır bir yük yüklendi.[1] Kendisine tevdi edilen bu emanetin hakkını yerine getirmek için kendisine güç veren bir şeye muhtaçtı. Allah (cc) insanı cahil ve zalim nefsiyle baş başa bırakmadı ve onlara kuvvet kaynağı bir ibadeti bildirdi: Gece namazı.

"Hiç kuşkusuz gece ibadeti (duygu dünyanda) daha etkili, söz olarak da daha kuvvetlidir."[2]

Kulun iradesini en çok kuvvetlendiren ibadettir gece namazı. Sabra kaynaklık eden bir membadır. Allah (cc) Kur'ân-ı Kerim'de, "(Öyleyse) Rabbinin hükmüne sabret..."[3] dedikten sonra, "Gecenin bir kısmında O'na secde et ve gece uzun uzadıya O'nu tesbih et."[4] diyerek sabrın en çok gece namazıyla elde edileceğini bildirmiştir. Risaletin ilk günlerinde meşru kılınan bu amel, Müslim bireyi adım adım terbiye ederken aynı zamanda gerçek bir dava adamı olmasını sağlayan en faziletli amellerdendir:

"...Farz namazlardan sonraki en değerli namaz gece namazıdır."[5]

Bir gayemiz var: Allah'ın (cc) şeriatını dünyaya hâkim kılmak! Allah'ın bu vaadine muvaffak olmak isteyen her mümin, salih olmalıdır:

"...'Şüphesiz ki yeryüzüne, salih kullarım vâris olacaktır.' "[6]

Yani salih olmalıdır, çünkü bayağı insanlar yeryüzüne vâris olamazlar. Bu mukaddes görevi yerine getirmek mutena kulların işidir. En değerli göreve, en seçkin insanlar layıktır. O hâlde şu mühim kaide unutulmamalıdır; yeryüzüne vâris olmak için salih olmak, salih olmak için de gece namazına kalkmak gerekir:

Bir gayemiz var: Allah'ın şeriatını dünyaya hâkim kılmak! Allah'ın bu vaadine muvaffak olmak isteyen her mümin şunu yapmalıdır: "...'Şüphesiz ki yeryüzüne, salih kullarım vâris olacaktır.' " Yani salih olmalıdır, çünkü bayağı insanlar yeryüzüne varis olamazlar. Bu mukaddes görevi yerine getirmek, mutena kulların işidir. En değerli göreve, en seçkin insanlar layıktır. O hâlde şu mühim kaide unutulmamalıdır; yeryüzüne varis olmak için salih olmak, salih olmak için de gece namazına kalkmak gerekir.

1. 33/Ahzâb, 72-73
2. 73/Müzzemmil, 6
3. 76/İnsân, 24
4. 76/İnsân, 26
5. Müslim, 1163
6. 21/Enbiyâ, 105

“Gece namazını ihmal etmeyiniz. Çünkü o sizden önceki salih kişilerin âdetidir...”[7]

Allah Resûlü’nün (sav) bu sözünden sonra her salih kul, asla gece namazını ihmal etmemiştir. Gece namazına apayrı bir önem vermişlerdir. “Sahabe ve Selef-i Salihinin Gece Namazı” kitabı, bu salihlerin gece âdetlerinden bahseden sayılı kitaplardan bir tanesidir. Dr. Seyyid Hüseyin El-Affani, üç hayırlı neslin gece namazlarıyla ilgili rivayetlerini toplamış ve onların gece âdetlerini anlatarak okuyucuyu ısrarla gece namazına teşvik etmek istemiştir.

Hani insan gözden eğitilir ya, bu kitap da bu eğitimin bir cüzüdür. Şöyle ki; her ne kadar onları gerçekte göremesek de onların gerçek haberlerini öğrenerek örnek alabiliriz. Bir misal verelim ve Ömer’i (ra) düşünelim:

“Ağlamadan dolayı yüzünde bağ gibi iki siyah çizgi oluşmuştu. Gece namazdaki Kur’ân virdini okurken bir ayette durup ağlar ağlar, sonunda yere yığılıp kalırdı. Evden çıkamazdı ve onu ziyarete gelirlerdi.”[8]

Şu haberi öğrenen birinin Ömer’e imrenmemesi mümkün değildir. Bakınız, İslam’ın bir yönetim olarak en güzel ikame edildiği sayılı dönemlerden bir tanesi de Ömer’in dönemidir. O, halife olduğu zamanda adaleti muhkem bir kale gibi yeryüzüne yerleştirmiştir. Bunu sağlamasının en önemli sebeplerinden bir tanesi de takvalı, salih biri olmasıdır. O hâlde tıpkı Ömer (ra) gibi adaleti yeryüzüne tekrar tesis etmek isteyen muvahhidler gece namazına sıkı sıkıya sarılmalıdır. Geceden gündüze kıyam taşımalıdır. Sahabiler gibi, “رهبان الليل، فرسان النهار/Gecenin ruhbanları, gündüzün süvarileri” olmalıdır. Kitap, bu manada bu amelin imkânsız olduğu anlayışını yıkıp, mümkün olduğunu Allah Resûlü’nün (sav) övgüyle bahsettiği üç hayırlı nesilden[9] olan 137 kişi üzerinden öğretmektedir.

Şu sözleri duyar gibiyim: “Gerçekten gece namazına kalkmak istiyoruz, ama nasıl yapacağımızı bilmiyoruz. Uykunun ağırlığı bize galebe çalıyor...” Kitap, sahabilerin gece namazına kalkmak için uğraşlarından bahsederek bu soruna da çeşitli çözümler sunuyor. Yine Ömer (ra) üzerinden örnek verelim:

Hasan Basri (rh) anlatıyor:

“Osman ibni Ebi As, Ömer’den (ra) sonra onun eşlerinden biriyle evlendi.

‘Vallahi ne mal ne de (doğuracağı) çocuk için evlendim. Sadece, bana Ömer’in gece hayatını haber vermesini istedim.’ dedi.

Ona, ‘Ömer’in gece namazı nasıldı?‘ diye sordu.

Kadın şöyle dedi: ‘Yatsı namazını kılınca bize başucuna bir kap su koymamızı emrederdi. Gece uyandığında elini suya daldırır, elini ve yüzünü mesh ederdi. Sonra uykuya dalana kadar Allah’ı (cc) zikrederdi. Sonra tekrar uyandığında aynısını yapardı. Gece kalkacağı vakte kadar böyle yapardı.’ ”[10]

Gece namazına kalkmak için saatini kuran bir Müslim, genellikle alarmın çaldığını duyar, ancak uykunun ağırlığından dolayı kapatır ve geri uyur. Tam burada Ömer’in (ra) yöntemini uygulayıp başucuna koyduğu buzlu soğuk suya elini batırıp yüzüne sürerse zannediyorum kalkması kolay olacaktır. Burada yalnız bir örnek verdik, diğer örnek ve uygulamalar için kitaba başvurulabilir. Hatta daha detaylı bilgi için kitabımızın kendisinden alıntı yapıldığı “Gece Yolcuları” kitabına bakılabilir.

Tevhid ehli bireyler gafletin, vurdumduymazlığın, boş vermişliğin şaha kalktığı şu zaman diliminde gece namazına çok ehemmiyet vermelidir. Dünyanın yorucu işleri, telefonların dayattığı çekici gündemler, malayani sözlerin doldurduğu boş meclisler... her ne kadar kulu abluka altına alsa da tüm bunlardan sıyırıp çeken çağrıya cevap vermelidir:

“Yüce Rabbimiz her gece, gecenin son üçte biri kaldığında en yakın semaya inerek şöyle der: ‘Bana dua eden yok mu ona icabet edeyim, isteyen yok mu ona vereyim, bağışlanmayı isteyen yok mu onu bağışlayayım.’ ”[11]

Şu çağrıya kulak vermemek mümkün müdür? Olmamalı...

Kul kendisine aç susuz olduğu bu ibadeti bir yapabilirse Allah’ın (cc), kendisine hayret ettiği ve meleklerine övdüğü büyük bir fazilete erişebilir:

“Rabbimiz (cc) şu iki adama hayret etmektedir. (Onları takdir etmektedir.) Bunlardan biri yatak ve yorganından sıçrayıp kalkar, ailesi ve sevdiklerinden ayrılarak namaz kılar.

Rabbimiz şöyle der: ‘Ey meleklerim, benim kuluma bakın. O, benim nezdimdeki sevabı isteyerek ve azabından çekinerek yatağından ve yerinden sıçrayıp kalktı. Sevdiğinden ve ailesinden ayrılıp namaza durdu. Diğer bir kişi de Allah (cc) yolunda cihad etti. Onlar mağlup oldular. Bu kişi ise savaştan kaçınmanın kendi aleyhine neler getireceğini, savaşa devam etmesinin ise neler kazandıracağını anladı. Nezdimdeki sevabı isteyerek ve azabımdan çekinerek dönüp kanı akıncaya kadar savaştı.’

İşte o zaman, Allah (cc), meleklerine şöyle der: ‘Benim kuluma bakın, benim nezdimdeki rahmeti arzu ederek ve benim nezdimdeki azaptan korkarak tekrar cihad etmeye döndü ve kanı akıtılıncaya kadar savaştı.’ ”[12]

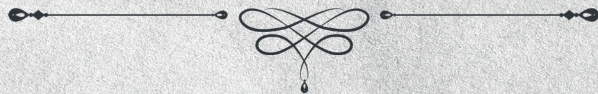
7. Tirmizi, 3549
8. Sahabe ve Selef-i Salihinin Gece Namazı, Dr. Seyyid Hüseyin El-Affani, Polen Yayınları, s. 20
9. “En hayırlı nesil, üzerinde bulunduğum nesildir. Sonra ondan sonra gelenler, sonra ondan sonra gelenler…” (Buhari, 2652; Müslim, 2533)
10. Sahabe ve Selef-i Salihinin Gece Namazı, Dr. Seyyid Hüseyin El-Affani, s. 17
11. Buhari, 1145; Müslim, 758
12. Ahmed, 3949

VAN ERCİŞ şubemiz HİZMETE AÇILMIŞTIR

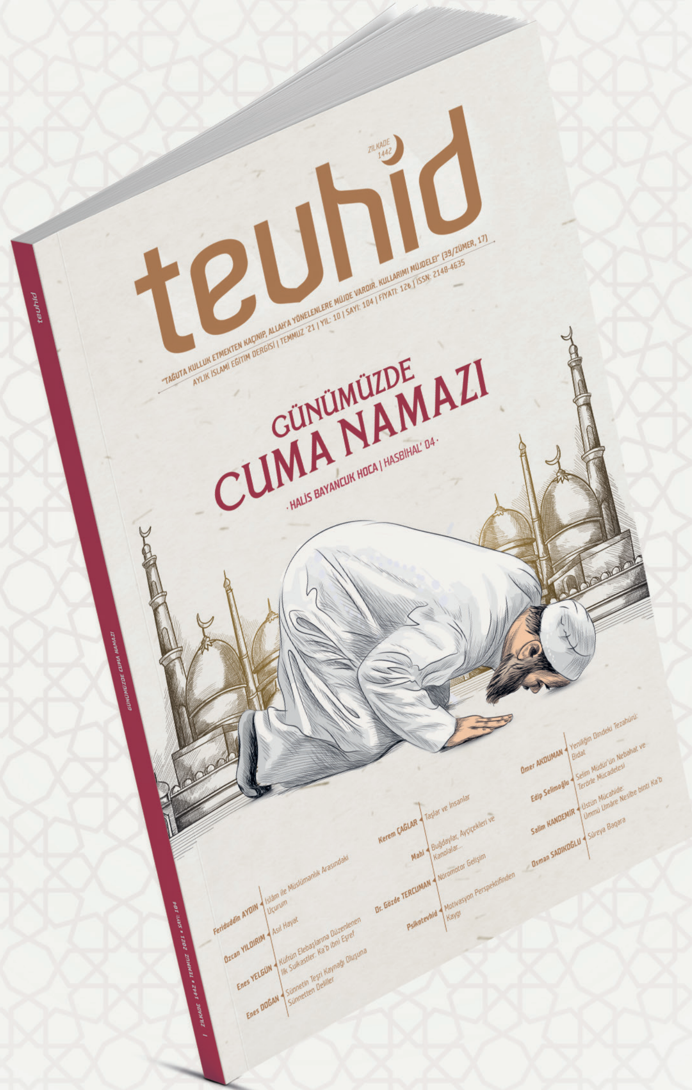
Allah'ın mescidlerini, ancak Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanan,
namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ve yalnızca Allah'tan korkan kimseler imar edebilir.
Umulur ki bunlar, hidayete ermiş kimselerden olurlar.

(9/Tevbe, 18)

tevhid

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!"
(39/ZÜMER, 17)

TEVHİD DERGİSİ

TEVHİD DERSLERİ

TEVHİD MEALİ

TEVHİD MEALİ UYGULAMASI

ABONELİK İÇİN

tevhiddergisi@gmail.com
www.tevhiddergisi.org
+90 545 762 15 15